

พัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ประเภทวิชาคหกรรมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ปัทมา วรรณลักษณ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
กุมภาพันธ์ 2550

พัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ประเภทวิชาคหกรรมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ปัทมา วรณลักษณ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
กุมภาพันธ์ 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ประเภทวิชาคหกรรมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง

บทคัดย่อ
ของ
ปัทมา วรรณลักษณ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
กุมภาพันธ์ 2550

ปัทมา วรรณลักษณ์. (2549). พัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาคหกรรมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ตั้งคะพิภพ, รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์.

การวิจัยในครั้งนี้ มีเจตนารมณ์เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียน ตามระดับชั้นเรียน โดยมีตัวแปรร่วมศึกษาคือลักษณะมุ่งอนาคต อาศัยวิธีการวิจัยเชิงพัฒนาลักษณะภาคตัดขวาง จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 600 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดทักษะชีวิต มีค่าความเชื่อมั่น .900 และแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต มีค่าความเชื่อมั่น .924 และภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – Way MANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนส่วนมากมีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง คิดเป็นร้อยละ 61.34 ของนักเรียนทั้งหมด รองลงมาเป็น ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง คิดเป็นร้อยละ 37.83 และลักษณะมุ่งอนาคต-ต่ำ คิดเป็นร้อยละ 0.83

2. นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และปีที่ 3 มีทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่านักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ในขณะที่นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 และปีที่ 2 มีทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์สูงกว่านักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ส่วนทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการจัดการกับความเครียด ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันระหว่างชั้นปี

3. นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง จะมีทักษะชีวิตเกือบทุกด้านสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง ยกเว้นด้านการแก้ไขปัญหาเท่านั้นที่มีทักษะชีวิตไม่แตกต่างกัน

4. ลักษณะของผลปฏิสัมพันธ์ของระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคตที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง และลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ว่าเป็นรูปแบบเดียวกัน คือ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 สู่ปีที่ 2 และมีแนวโน้มลดลงในปีที่ 3

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาระดับของทักษะชีวิตแต่ละด้านและในภาพรวมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพทั้ง 3 ระดับชั้น พบว่า ทุกระดับชั้นต่างมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับสูงทั้งสิ้น

THE DEVELOPMENT OF LIFE SKILLS OF VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENTS
STUDYING HOME ECONOMICS WITH DIFFERENT FUTURE ORIENTATION IN
THE COLLEGES UNDER THE SUPERVISION OF THE OFFICE OF
VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION , MINISTRY OF EDUCATION
IN THE CENTRAL REGION

AN ABSTRACT

BY

PATTAMA WANNALUK

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University

February 2007

PATTAMA WANNALUK. (2007). *The development of life skills of vocational certificate students studying home economics with different future orientation in the colleges under the supervision of the office of vocational Education Commission , Ministry of Education in the central region*. Master thesis, M.Ed. (Educational Measurement). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Dr. Nikom Tangkapipop, Assoc. Prof. Chusri Wongrattana.

The research was aimed at the development on life skills according to their education levels with an independent variable which is the future orientation. The research was carried out using Cross-sectional Study. The sampling group was 600 students studying first, second and third year at certificate level in the second semester of 2006 academic year in the colleges under the supervision of the office of Vocational Education Commission, Ministry of Education in the central region. They were selected from the Two Stage Random Sampling. The instrument used in this research was a set of questionnaires in the form of life skills with a reliability of .900 and a set of questionnaires in the form of the future orientation with a reliability of .924. After collecting data, the researcher has analyzed the data with the estimation of mean together with Two Way Multivariate Analysis of Variance. The results of the research were as followed:

1. The majority of the students which was 61.34% had the characteristic of high future orientation while 37.83% was of middle-leveled future orientation and 0.83% was of low-leveled future orientation.
2. The second and third year certificate students had more effective life skills in communication than the first year certificate students while the first and second year certificate students had more effective life skills in emotional control than the third year certificate students. There was no difference of life skills among them in the decision making, problem solving, interpersonal relationship skills and coping with stress.
3. Students with the characteristic of high future orientation had higher level of life skills than those with the characteristic of future orientation at a middle level in almost all aspects except for the problem-solving skill that there was no difference among them.
4. Traits of interaction in class level and future orientation that had the impact on life skills reflected the development of life skills of students with high and middle levels of future orientation. It indicated that the development of life skills of those students be it the first, second and third year certificate was of the same type which was increasing from the first year to the second year and decreasing in the third year.

Anyhow when considering the levels of life skills of the first, second and third year certificate students in each aspect, it was found out that they all had high level of life skills.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความเมตตาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ตั้งคะพิภพ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและ ข้อเสนอแนะตลอดจนพิจารณาแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ทั้งยังเป็นต้นแบบของครูที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ซึ่งมีส่วนเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยมุ่งมั่นดำเนินการวิจัยในครั้งนี้อย่างเต็มกำลัง ในการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ และ อาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ ซึ่งเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่ออาจารย์ ดร. ละเอียด รักษาเผ่า อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ อาจารย์ ดร.กฤษณีย์ อุทุมพร และ อาจารย์ ดร.คมศร วงษ์รักษา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องของ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเครื่องมือให้มีคุณภาพ ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ครู อาจารย์ ตั้งแต่อดีต จนถึงคณาจารย์ปัจจุบันในภาควิชาการ วัฒนผลและวิจัยการศึกษา ทุกท่าน ที่มีได้กล่าวนามถึง ณ ที่นี้ ที่ให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอันดี แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู และขอขอบใจนักเรียน วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี และ วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม ที่ให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมืออย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัย รวมทั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี และวิทยาลัยการอาชีพ นครสวรรค์ ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณ

คุณเบญจมาศ พลศักดิ์ ที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบเท้าขอบพระคุณบิดา - มารดา นายวิบูลย์ - นางมีนา วรรณลักษณ์ ที่ได้อบรม เลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอาใจใส่ คอยเป็นกำลังใจ พร้อมทั้งให้การส่งเสริมสนับสนุน และ ให้ความสำคัญกับการศึกษาด้วยดีเสมอมา ขอขอบใจ ปาริชาต-ปราชญ์วิทย์-ปริญญา วรรณลักษณ์ น้องสาวและน้องชายที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด

คุณประโยชน์อันพึงมีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา และสมาชิก ในครอบครัว ผู้เป็นกำลังใจอันสำคัญ ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ปัทมา วรรณลักษณ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
จุดประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ทักษะชีวิต.....	10
ความหมายของทักษะชีวิต.....	10
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต.....	11
องค์ประกอบของทักษะชีวิต.....	14
ความสำคัญของทักษะชีวิต.....	28
ลักษณะมุ่งอนาคต.....	30
ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต.....	30
ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต.....	33
ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต.....	35
การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะชีวิต.....	42
งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	51
ประชากร.....	51
กลุ่มตัวอย่าง.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
สังเขปจุดประสงค์ สมมติฐาน และวิธีการดำเนินการวิจัยโดยย่อ.....	94
สรุปผลการวิจัย.....	95
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	110
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	116
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	132
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	134

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ประเภทวิชาคหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง จำแนกตามจังหวัด.....	52
2 จำนวนนักเรียนที่ได้จากการสุ่มชั้นที่ 1 จำแนกตามประเภทวิทยาลัย.....	54
3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัย ที่ใช้ในการวิจัย.....	54
4 จำนวนนักเรียนจำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคต.....	74
5 จำนวนนักเรียนจำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคต ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
6 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของทักษะชีวิตโดยรวม จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต.....	75
7 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจ จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต.....	76
8 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของทักษะชีวิต ด้านการแก้ไขปัญหา จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต.....	77
9 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของทักษะชีวิต ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต.....	78
10 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของทักษะชีวิต ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต.....	79
11 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับอารมณ์ จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต.....	80
12 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับความเครียด จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต.....	81

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต – สูง และลักษณะมุ่งอนาคต – กลาง.....	82
14 ความสัมพันธ์รายคู่และค่าการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามทักษะชีวิต ทั้ง 6 ด้าน.....	83
15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – way MANOVA) ของทักษะชีวิตโดยรวม ตามระดับชั้นของนักเรียน และลักษณะมุ่งอนาคต.....	84
16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทักษะทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน และลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน.....	85
17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของทักษะชีวิต ในด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด จำแนกตามตัวแปรระดับชั้น.....	86
18 ค่าเฉลี่ยร้อยละของค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3.....	88
19 ดัชนีค่าความสอดคล้อง ของแบบวัดทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น.....	111
20 ดัชนีค่าความสอดคล้อง ของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น.....	113
21 ค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะชีวิต ในขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย.....	114
22 ค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ในขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย.....	115

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	7
2 องค์ประกอบทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก และกระทรวงสาธารณสุข.....	14
3 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบวัดทักษะชีวิต ที่ใช้ในการวิจัย.....	57
4 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ที่ใช้ในการวิจัย.....	63
5 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวมของนักเรียน.....	88
6 กราฟปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคตที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต และแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตโดยภาพรวม ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน.....	90
7 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจ ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน.....	91
8 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิต ด้านการแก้ไขปัญหา ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน.....	91
9 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิต ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน.....	91
10 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิต ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน.....	91
11 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับอารมณ์ ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน.....	91
12 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับความเครียด ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน.....	91

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาพสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ มากมายที่ต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการสื่อสารทางเพศ ปัญหาความไม่รักษาวัฒนธรรม และปัญหาค่านิยมทางวัตถุที่มีอยู่อย่างกลาดเกลื่อนในทุกส่วนของสังคมไทยในยุคเทคโนโลยี เบ่งบาน เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ตกเป็นเหยื่อของสิ่งเหล่านี้เป็นจำนวนมากและนับวันปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด(กิตติชัย สุธาสิโนบล. 2547 :33)

กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน ได้นำสิ่งที่ดีและไม่ดีเข้ามาสู่วิถีชีวิตของสังคมไทยเป็นอย่างมาก ทำให้สภาพของสังคมไทยที่เคยมีมาตรฐานชีวิตแบบไทยๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เกิดความสับสนแปลกแยก ทำให้สมาชิกในสังคมที่เป็นเด็กและเยาวชนยุคใหม่ ไม่รู้จักยืนที่มั่นคงของตนเอง ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีคุณค่า กระแสโลกาภิวัตน์นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีแต่ไม่ได้ช่วยให้สภาพชีวิตและจิตใจของมนุษย์เจริญขึ้นไปกว่าเดิม การมีพื้นฐานชีวิตที่ดั่งงามและมั่นคงเพื่อให้ดำเนินชีวิตได้อย่างรอดปลอดภัยจากความทุกข์ทั้งหลาย นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาชีวิตมนุษย์ ที่จำเป็นจะต้องพัฒนาทั้งด้านองค์ความรู้และทักษะชีวิต ซึ่งเป็นความสามารถที่ทำให้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักการอยู่ร่วมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมในชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ(วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. 2546 :11) จากสภาพปัญหาดังกล่าว การเรียนรู้ “ทักษะชีวิต” จึงเป็นเรื่องสำคัญ เปรียบเสมือนการปลูกวัคซีนให้กับเด็กและเยาวชน ให้สามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ข้างต้นได้

แก่นแท้ของการเรียนรู้ทักษะชีวิต คือ การยึดเอาชีวิตเป็นศูนย์กลางหรือเป็นตัวตั้งในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความสามารถในการสร้างอุปนิสัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตให้ดำเนินไปอย่างเต็มศักยภาพของตนเองทำให้ชีวิตเกิดการพัฒนาดังต่อไปนี้ไปตลอดชีวิต (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. 2546 :28) การเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาคนเป็นวิธีนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตให้เป็นอย่างเหมาะสมและดั่งงาม มนุษย์มีศักยภาพแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสู่ความมีชีวิตที่สมบูรณ์ซึ่งแสดงออกในลักษณะของการเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขทั้งกายและจิตใจ การมีคุณลักษณะดังกล่าวย่อมจะทำให้การดำเนินชีวิตมีคุณภาพ มีคุณค่าทั้งต่อตนเอง และต่อโลกโดยรวม ซึ่งก่อให้เกิดดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างราบรื่นและสันติ การเป็นคนดี จะแสดงถึงการมีคุณธรรม มีจิตใจที่ดั่งงาม การเป็นคนเก่งเป็นศักยภาพและความสามารถของบุคคล ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ โดยการมีความรู้ มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาและการคิดอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งการมีทักษะด้านต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ร่วมกันให้เกิดประโยชน์เต็มที่ การมีความสุขเป็นภาวะที่ทุกชีวิตหวังให้เกิดกับตนเอง ความสุขเป็นผลที่เกิดขึ้นได้

จากการกระทำ ซึ่งต้องอาศัยความดี และความเก่งข้านั้นเป็นเหตุ(สำนักงานคณะกรรมการการ
 ประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 1-5) ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.
 2545-2549 ได้มุ่งเน้นให้คนไทยทุกคนมีโอกาส และมีความเสมอภาคในการพัฒนาตนเองตาม
 ศักยภาพ เพื่อเป็นคนดี คนเก่ง ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยเคารพกฎหมายมีความ
 รับผิดชอบและมีจิตสำนึกสามารถคิดเองทำเองและพึ่งพาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข
 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2544 : 14)

ทักษะชีวิต หรือ Life Skills นั้น หมายถึง คุณลักษณะหรือความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา
 (Psychosocial Competence) เป็นทักษะภายในที่ช่วยให้สามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น
 ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทักษะในการ
 ตัดสินใจและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะในการประเมินตนเองและการควบคุมสถานการณ์ ทักษะในการ
 สื่อสาร ต่อรอง ปฏิเสธและโน้มน้าวจิตใจ ทักษะในการปรับตัว เป็นต้น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า
 ทักษะชีวิต ก็คือความสามารถพื้นฐานที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ในการเลือกดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน
 ให้มีประสิทธิภาพ (กำไลรัตน์ เย็นสุจิตร์. 2540 : 69-70) ทักษะชีวิตช่วยเสริมสร้างความรู้
 ความสามารถในการปรับตัว การจัดการกับตนเองและต่อสู้กับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่มีผลกระทบ
 เพื่อให้มีความสุข(การศึกษานอกโรงเรียน. 2546 : 11) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทักษะชีวิตมีความสำคัญ
 ต่อการดำเนินชีวิต สามารถพัฒนาคนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้
 อย่างมีความสุขและสามารถเผชิญกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ได้กล่าวถึงทักษะชีวิตในแต่ละประเทศ แต่ละ
 วัฒนธรรม โดยธรรมชาติแล้วจะมีความแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ แต่ในภาพรวมจะพบว่า
 ทักษะพื้นฐานหรือทักษะชีวิตหลัก (Core Life Skill) อยู่ 10 องค์ประกอบ คือ การตัดสินใจ
 (Decision Making) การแก้ปัญหา(Problem Solving) การคิดอย่างสร้างสรรค์(Creative Thinking)
 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ(Critical Thinking) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective
 Communication) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills)
 การตระหนักรู้ในตนเอง(Self-Awareness) ความเห็นใจผู้อื่น(Empathy) การจัดการกับอารมณ์
 (Coping with Emotion) การจัดการกับความเครียด(Coping with Stress) กระทรวงสาธารณสุข
 (กระทรวงสาธารณสุข. 2541: 1) ได้ปรับเปลี่ยนและจัดองค์ประกอบทักษะชีวิตขององค์การอนามัย
 โลก โดยแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย(ด้านปัญญาความคิด) ได้แก่ 1
)การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) 2) การคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
 ด้านจิตพิสัย (ด้านจิตใจ) ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) และความเห็นใจผู้อื่น
 (Empathy) 2) ความภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) และการรับผิดชอบต่อสังคม (Social
 Responsibility) ด้านทักษะพิสัย (ด้านการกระทำ) ได้แก่ 1)การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร
 (Interpersonal Relationship Skills and Communication Skills) 2) การตัดสินใจและการแก้ปัญหา
 (Decision Making and Problem Solving Skill) 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด (Coping
 with Emotion and Stress skill) จากแนวคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของทักษะชีวิต

ทั้ง 2 แนวคิด มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านการกระทำ โดยเน้นความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมหรืองานต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว มีแบบแผนที่ชัดเจน ทักษะด้านการกระทำนี้จะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความชำนาญในกิจกรรมและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ(วินิตา ขาวมงคล เอกแสงศรี. 2546 : 11) ซึ่งตอบสนองต่อการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาการอาชีวศึกษา ตามยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การพัฒนาระบบการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความเชี่ยวชาญในทักษะทางอาชีพและทักษะชีวิต มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสากล(สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2546 : 58-59) ทั้งยังสอดคล้องกับ การพัฒนากำลังคนในเชิงคุณภาพ คาดหวังที่จะลดช่วงห่างของกำลังคนทั้งด้านความรู้ และทักษะที่อยู่ในชั้นวิกฤตให้เหลือน้อยที่สุด โดยมีประเด็นในการเพิ่มทักษะสื่อสารสัมพันธ์(Communication skills) ให้กับนักศึกษาทุกระดับรวมอยู่ด้วย รวมถึงยุทธศาสตร์ที่ 2 ซึ่งเน้นการเพิ่มสัดส่วนของผู้เรียนสายวิชาชีพให้ใกล้เคียงกับสายสามัญและเสริมสร้างความก้าวหน้า (Career path) ในอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548 : 4-15 – 4-17) ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย โดยการผสมผสานแนวคิดจากองค์การอนามัยโลก และกระทรวงสาธารณสุข โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) การตัดสินใจ(Decision Making) 2)การแก้ปัญหา(Problem Solving) 3) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ(Effective Communication) 4) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล(Interpersonal Relationship Skills) 5) การจัดการกับอารมณ์(Coping with Emotion) และ 6) การจัดการกับความเครียด(Coping with Stress)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่าทักษะชีวิตนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเยาวชนไทยซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติ เพราะจะนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และมีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร และลักษณะทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1-3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกันว่าเป็นอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่ และเพื่อศึกษาถึงผลของลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ที่มีต่อทักษะชีวิต ทั้ง 6 ด้านดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้จำแนกลักษณะมุ่งอนาคตออกเป็น 3 แบบ คือ 1) ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง 2) ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง และ 3) ลักษณะมุ่งอนาคต-ต่ำ ผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลการวิจัยที่ปรากฏ จะทำให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับระดับของทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน และของทักษะชีวิตของนักเรียน จากระดับ ชั้นปีที่ 1 สู่อันดับที่ 2 และ ชั้นปีที่ 3 ว่ามีลักษณะอย่างไร มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องทุกระดับชั้นได้หรือไม่ ทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมให้นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคต และเพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตในด้านต่างๆ ผู้วิจัยจึงได้วางแผน การวิจัย เรื่อง “พัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ประเภทวิชาคหกรรมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง” ด้วยเจตนารมณ์นี้เองจึงทำให้เกิดจุดประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

จุดประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาลักษณะพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สู่ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ประเภทวิชาคหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง โดยจำแนกตามระดับลักษณะมุ่งอนาคต จึงกำหนดจุดประสงค์เพื่อนำไปสู่การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิตในแต่ละด้าน และโดยภาพรวม ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน และมีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับทักษะชีวิตในแต่ละด้าน และโดยภาพรวม ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน และมีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน
3. เพื่อศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ของทักษะชีวิตของนักเรียน ในแต่ละด้านและโดยภาพรวม ที่เกิดจากการส่งผลร่วมกันของตัวแปรระดับชั้นและตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต
4. เพื่อแสดงลักษณะพัฒนาการทักษะชีวิต ในแต่ละด้านและโดยภาพรวมของนักเรียนจากระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สู่ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ตามลำดับ โดยจะจำแนกแสดงในทุกกลุ่มของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน จากค่าเฉลี่ยที่ได้รับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ตามจุดประสงค์ข้อที่ 1-3

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบระดับทักษะชีวิต ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาคหกรรม และทำให้ทราบว่าลักษณะมุ่งอนาคตที่ต่างกัน ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะชีวิตในแต่ละด้าน อย่างไร ทั้งยังทำให้ทราบถึงพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีระดับชั้น และลักษณะมุ่งอนาคตต่างกัน ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จะเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครู พ่อ แม่ และผู้ปกครอง ได้เข้าใจ อันจะนำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3 ประเภทวิชาคหกรรม ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกลาง ซึ่งมีจำนวน 15 จังหวัด มีวิทยาลัยทั้งสิ้น 21 วิทยาลัย และมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,256 คน จำแนกเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,924 คน นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 1,157 คน และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 1,175 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ประเภทวิชาคหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง ซึ่งมีจำนวน 600 คน จำแนกเป็นนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 289 คน ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน 146 คน และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จำนวน 165 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่
 - 1.1 ลักษณะมุ่งอนาคต จำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ
 - 1.1.1 ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง
 - 1.1.2 ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง
 - 1.1.3 ลักษณะมุ่งอนาคต-ต่ำ
 - 1.2 ระดับชั้นเรียน จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ
 - 1.2.1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1
 - 1.2.2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2
 - 1.2.3 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ทักษะชีวิต ด้านทักษะพิสัย 6 ด้าน คือ
 - 2.1 ด้านการตัดสินใจ
 - 2.2 ด้านการแก้ไขปัญหา
 - 2.3 ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
 - 2.5 ด้านการจัดการกับอารมณ์
 - 2.6 ด้านการจัดการกับความเครียด

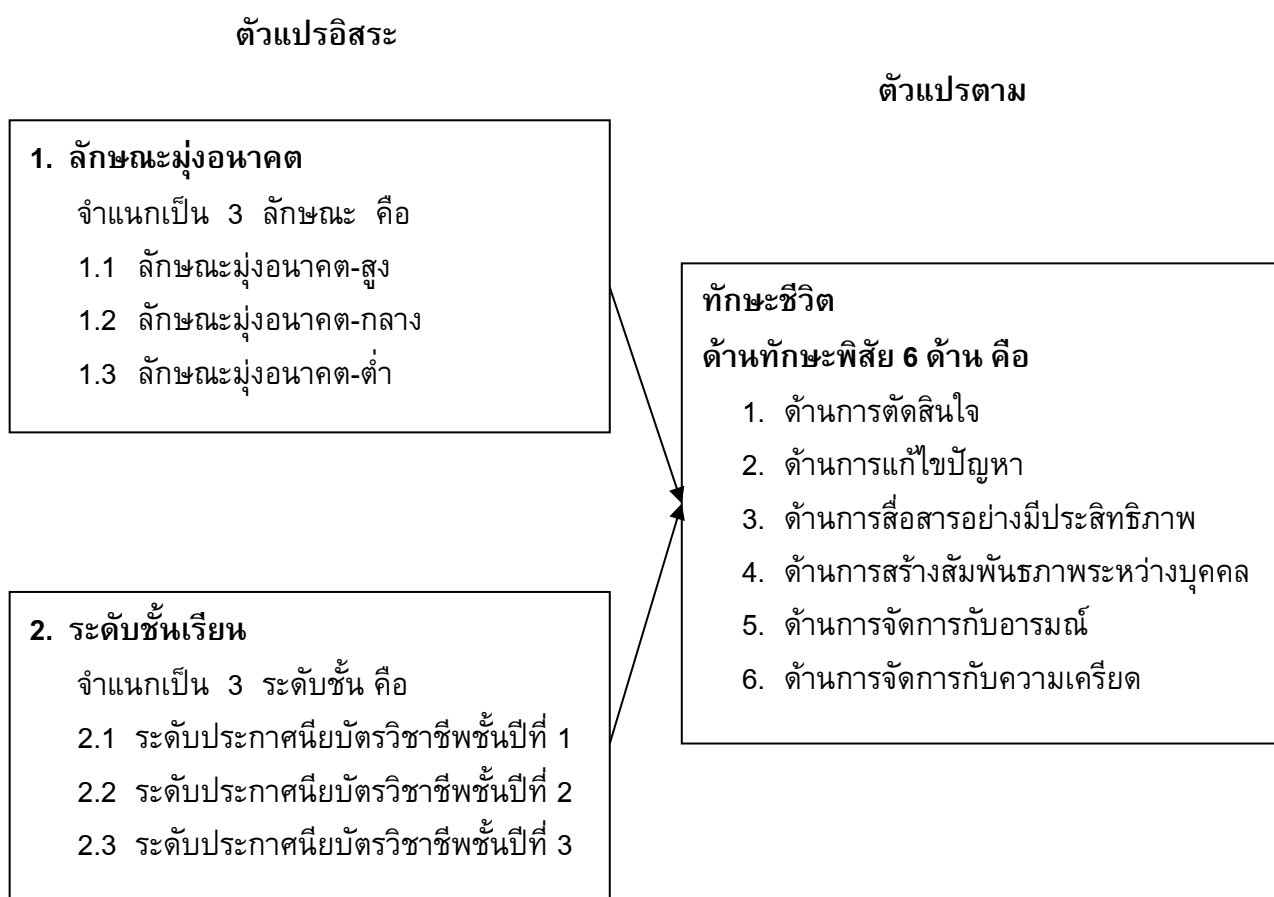
สมมติฐานการวิจัย

จากฐานความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 และลักษณะประชากร คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3 ประเภทวิชาคหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง และลักษณะการออกแบบการวิจัย ตลอดจนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยเฉพาะจุดประสงค์ของการวิจัยที่มีการเปรียบเทียบความแตกต่างและผลปฏิสัมพันธ์ ดังนี้

1. นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน และมีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน จะมีระดับทักษะชีวิตในแต่ละด้าน และโดยรวมต่างกัน
2. มีผลปฏิสัมพันธ์ของทักษะชีวิตของนักเรียน ในแต่ละด้านและโดยรวมที่เกิดจากการส่งผลร่วมกันของตัวแปรระดับชั้นและตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียน และกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ทักษะชีวิต** หมายถึง ความสามารถที่ประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะเพื่อที่จะจัดการกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

2. **ทักษะชีวิต ด้านทักษะพิสัย** หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมปัจจุบัน สามารถเผชิญกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง ความสามารถในการประเมินทางเลือกต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีการวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของแต่ละทางเลือก เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับการนำไปปฏิบัติต่อไป

2.2 การแก้ปัญหา (Problem Solving) หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้และประสบการณ์ เพื่อเผชิญและแก้ปัญหาต่างๆ ที่ทำให้เกิดภาวะตึงเครียดทั้งร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสม

2.3 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) หมายถึง ความสามารถในการเป็นผู้ถ่ายทอดและผู้รับ ทั้งคำพูด กิริยา ท่าทางต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้รู้ถึงความรู้สึก นึกคิด ประารณา รู้จักปฏิเสธ ต่อรอง ขอร้อง และขอความช่วยเหลือ โดยจะต้องมีความเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์

2.4 การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีความเป็นมิตรเอาใจใส่ ร่วมมือให้เกียรติ สามารถถ่ายทอดความรู้สึก แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.5 การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก และตอบสนองต่ออารมณ์ ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ประเมินได้ว่าอารมณ์มีผลต่อพฤติกรรมต่างๆ รวมถึงการรู้จักวิธีการจัดการกับอารมณ์ ซึ่งจะทำได้สามารถแสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างเหมาะสม

2.6 การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress) หมายถึง ความสามารถในการรู้ถึงสาเหตุ รู้วิธีผ่อนคลาย ควบคุม กำจัด ลด และหลีกเลี่ยง จากสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจและกาย

3. **ลักษณะมุ่งอนาคต** หมายถึง ลักษณะที่บุคคลมีความสามารถที่จะคาดการณ์อนาคตข้างหน้าโดยมองเห็นผลดี และผลเสียในอนาคตที่เกิดจากการกระทำในปัจจุบันของตนเอง มีการวางแผนและการควบคุมตนเองให้รอดได้รอได้ เพื่อผลที่ดีและยิ่งใหญ่กว่า ตลอดจนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงความสามารถในการคาดคะเนเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพในอนาคต โดยพิจารณาความเป็นไปได้จากสถานการณ์ในปัจจุบัน ในด้านส่วนตัว

ด้านการศึกษา และการคาดคะเนถึงผลดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จากการกระทำปัจจุบัน ตลอดจนสามารถวางขั้นตอนในการปฏิบัติตนในด้านพฤติกรรมส่วนตัวและการศึกษา ที่ส่งเสริมให้ตนเองบรรลุสู่เป้าหมายในด้านอาชีพในอนาคต นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ควรจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรมดังต่อไปนี้

3.1 การคาดการณ์ไกลถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ ความสามารถที่จะกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษา และการประกอบอาชีพในอนาคตโดยพิจารณาจากความเป็นไปได้จากสภาพการณ์ปัจจุบัน ในด้านส่วนตัว ด้านทุนสนับสนุน และด้านผลการศึกษาของตนเอง สามารถกำหนดทางเลือกและตัดสินใจเลือกที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3.2 การวางแผนเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาและวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายนั้น โดยพิจารณาถึงความสนใจ ความสามารถและความถนัดของตนเองเกี่ยวกับการศึกษา

3.3 การการรู้จักเลือกกระทำและรอคอยผลที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ ความเพียรพยายามที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต

ในที่นี้ผู้วิจัยจำแนกลักษณะมุ่งอนาคตตามเกณฑ์ โดยพิจารณาจากระดับคะแนนที่ได้จากแบบวัด ที่สอดคล้องกับการกำหนดมาตรา (Scale) การวัด เป็น 3 ระดับ คือ ระดับมุ่งอนาคตสูง กลาง ต่ำ ดังเกณฑ์คะแนนในบทที่ 3 หน้า 66

4. พัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียน หมายถึง ระดับค่าเฉลี่ยของทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวม ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ที่นำเสนอในรูปของกราฟเส้นต่อเนื่องทำให้เห็นภาพองค์รวมของการเปลี่ยนแปลงของทักษะชีวิตของนักเรียนในแต่ละด้านและโดยภาพรวม

5. สถานศึกษา หมายถึง วิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1-3 ประเภทวิชาคหกรรมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง(ในที่นี้หมายถึง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล) จำนวนทั้งสิ้น 15 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี นครปฐม เพชรบุรี ราชบุรี ชัยนาท นครสวรรค์ อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี กาญจนบุรี และสมุทรสงคราม มีวิทยาลัยทั้งสิ้น 21 วิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3 ประเภทวิชาคหกรรมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย โดยนำเสนอหัวข้อตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ทักษะชีวิต (Life Skills)
 - 1.1 ความหมายของทักษะชีวิต
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต
 - 1.3 องค์ประกอบของทักษะชีวิต
 - 1.4 ความสำคัญของทักษะชีวิต
2. ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation)
 - 2.1 ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต
 - 2.2 ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต
 - 2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต
 - 2.4 แนวทางในการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะชีวิต
 - 3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต

1. ทักษะชีวิต (Life Skills)

1.1 ความหมายของทักษะชีวิต

ประเสริฐ ตันสกุล; และคนอื่นๆ(2538 : 7)ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถและความชำนาญในการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง

จิตรา ทองเกิด (2540 : 82) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความสามารถหรือสมรรถภาพที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล จากการฝึกฝนอบรมในเชิงความคิดและการกระทำจนเกิดความเคยชินที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญและแก้ปัญหาได้อย่างฉลาด รวมทั้งสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ก่าไลร์ตัน เย็นสุจิตร (2540 : 69-70) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่าเป็น คุณลักษณะหรือความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา(Psychosocial Competence) เป็นทักษะภายในที่ ช่วยให้สามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทักษะในการตัดสินใจ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะในการ ประมาณตน และการควบคุมสถานการณ์ ทักษะในการสื่อสาร ต่อรอง ปฏิเสธและโน้มน้าวจิตใจ ทักษะในการปรับตัว เป็นต้น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าทักษะชีวิตก็คือความสามารถพื้นฐานที่ ทุกคนจำเป็นต้องใช้ในการเลือกทางดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยการ ถ่ายทอดประสบการณ์โดยการฝึกฝนอบรม

วริญญา อรรถยุดิ (2543:13) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็น ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการฝึกอบรม จนสามารถปรับตัวและเลือกทางดำเนินชีวิตที่ เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการ ปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การอนามัยโลก (WHO.1997:1) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็น ความสามารถในการปรับตัว มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อเผชิญกับสิ่งท้าทาย ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งสภาวะ จิตที่ดี สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในขณะที่เผชิญกับแรงกดดันหรือสิ่งที่ กระทบกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว

1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

บุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุขไม่เป็นปัญหา ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ สามารถจัดการกับแรงปะทะจากภายนอก ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ครอบครัว เพื่อนและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ ทักษะชีวิตจึงมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมสุขภาพทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ และการดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะชีวิตใน สถานที่มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรม ทักษะ ความเครียดและแรงกดดันต่างๆ ดังนั้นทักษะชีวิตจึง เป็นความสามารถของบุคคลในการเผชิญกับปัญหา สิ่งท้าทายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมี ประสิทธิภาพและเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดสุขภาพที่ดีและสามารถปรับตัว มี พฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม ในขณะที่ต้องเผชิญกับแรงกดดันหรือแรงกระทบจาก สถานการณ์ สภาวะแวดล้อมต่างๆ (WHO. 1997 : 1-2)

แนวคิดขององค์การอนามัยโลก

องค์การอนามัยโลก. (WHO. 1997 : 2) ได้สรุปทักษะชีวิตที่เป็นแกนหลักไว้ 10 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision Making)
2. การแก้ปัญหา (Problem Solving)
3. การคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
4. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)
5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication)
6. การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills)
7. การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness)
8. ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy)
9. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion)
10. การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress)

แนวคิดของกระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุข (2541 : 1) ได้ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบทักษะชีวิตจากแนวคิดขององค์การอนามัยโลก โดยแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่
 - การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)
 - การคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
2. ด้านจิตพิสัย ได้แก่
 - การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness)
 - ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy)

ในด้านจิตพิสัย ได้เพิ่มเจตคติ อีก 1 คู่ คือ

- ความภูมิใจในตนเอง (Self-esteem)
 - การรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)
3. ด้านทักษะพิสัย ได้แก่

การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร (Interpersonal Relationship and Communication Skills)

การตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Decision Making and Problem Solving Skills)

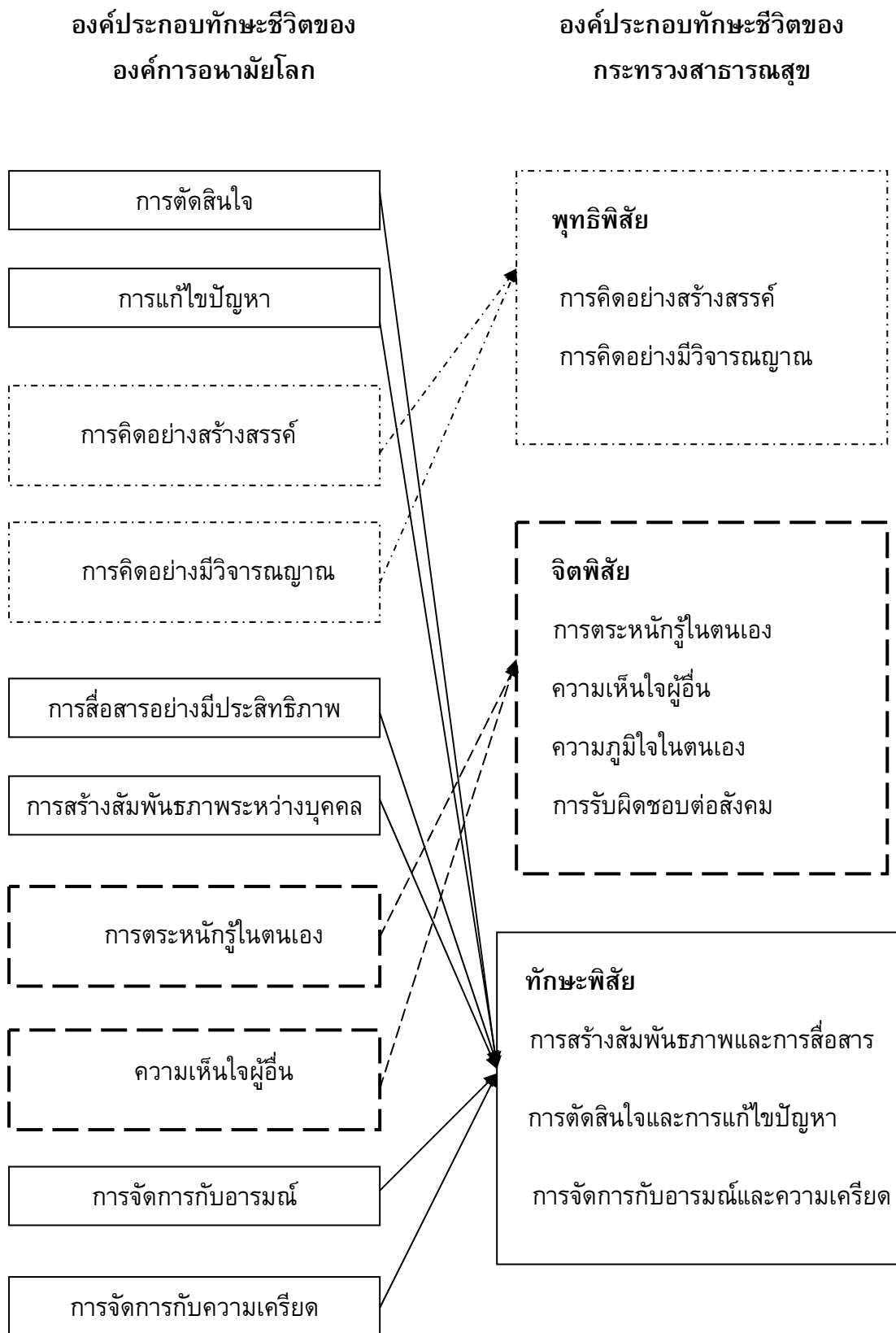
การจัดการอารมณ์และความเครียด (Coping with Emotion and Stress Skills)

แนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 6) ได้เสนอแนวคิดของทักษะชีวิต ดังนี้

1. การรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง
2. การรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์
3. การรู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหา
4. การรู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลความรู้
5. การสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
6. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด
7. การปรับตัวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและริเริ่มสิ่งใหม่
8. การตั้งเป้าหมาย การวางแผนและดำเนินการตามแผน
9. ความเห็นใจผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อสังคมและชาวซึ่งสิ่งที่ตั้งมารอบตัว

จากแนวคิดทักษะชีวิตทั้ง 3 แนวคิด คือ องค์การอนามัยโลก กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ นั้น แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทักษะชีวิตทั้ง 3 แนวคิด มีความสอดคล้องกันในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดขององค์การอนามัยโลก และกระทรวงสาธารณสุข โดยสนใจศึกษาทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยตามแนวคิดของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบรวม 6 ด้าน ตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลก ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก และกระทรวงสาธารณสุข

1.3 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

1.3.1 องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย ได้แก่

1.3.1.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962 : 12) ให้ความหมายว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นความสามารถในการตัดสินข้อความ หรือปัญหาว่าสิ่งใดเป็นจริง สิ่งใดเป็นเหตุเป็นผลกัน

วัตสัน และเกลเซอร์ (Watson and Glaser. 1964 : 10) ได้ให้ความหมายว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่ประกอบด้วย ทักษะ ความรู้ และทักษะ โดยทักษะ หมายถึง ทักษะต่อการแสวงหาความรู้ และยอมรับการแสวงหาหลักฐานมาสนับสนุนสิ่งที่อ้างว่าเป็นจริง แล้วใช้ความรู้ด้านการอนุมาน การสรุปใจความสำคัญ โดยตัดสินจากหลักฐานอย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับหลักสูตรวิทยา

เอนนิส (Ennis. 1985 : 46) ให้ความหมายว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ที่มุ่งเพื่อการตัดสินใจว่า สิ่งใดควรเชื่อหรือสิ่งใดควรทำ อันจะช่วยการตัดสินใจในสภาพการณ์ที่ถูกต้อง

อรพรรณ ลือบุญราชชัย (2537 : 19) ให้ความหมาย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ว่าเป็นกระบวนการในการใช้สติปัญญาในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างสุขุมรอบคอบ มีเหตุผล มีการประเมินสถานการณ์เชื่อมโยงเหตุการณ์ สรุปความ ตีความ โดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนในการสำรวจหลักฐานอย่างละเอียดเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล

ทิตนา แชมณี (2540 : 60) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าเป็นการเห็นปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ ต่อจากนั้น คือ การพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ โดยยึดหลักเหตุผลเป็นหลักสำคัญ

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997:2) ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร และประเมินปัจจัยต่างๆ จากปัญหาและจากสถานการณ์ที่อยู่แวดล้อมตัวเรา และปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545 : 127) ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นความตั้งใจที่จะพิจารณาตัดสินเรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นคล้อยตามข้อเสนออย่างง่าย ๆ แต่ตั้งคำถามท้าทาย หรือโต้แย้งสมมติฐาน และข้อสมมติที่อยู่เบื้องหลัง และพยายามเปิดแนวทางการคิดออกสู่ทางต่าง ๆ ที่แตกต่างจากข้อเสนอ นั้น เพื่อให้สามารถได้คำตอบที่สมเหตุสมผล มากกว่าข้อเสนอเดิมเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีกว่า ถูกต้องเหมาะสมกับการดำเนินชีวิต และบริบทแวดล้อมมากกว่า ที่สำคัญคือเกิดผลดีแก่ชีวิตและสังคมส่วนรวมมากกว่า

จากความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่เสนอไว้ข้างต้น ทำให้เห็นภาพรวม และความสัมพันธ์ได้ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า

หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณา วิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร คิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล มีหลักเกณฑ์ มีประสิทธิภาพ สามารถตั้งคำถาม โต้แย้ง และเปิดแนวทางการคิดเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล เพื่อนำไปพิจารณาสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น

1.3.1.2 การคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

กิลฟอร์ด (กรมวิชาการ. 2535 : 2 ; อ้างอิงจาก Guilford. 1968) ให้ความหมายของการคิดอย่างสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถทางสมองที่จะคิดได้หลายทิศทางหรือแบบอเนกนัย ประกอบด้วย ความคล่องในการคิด ความคิดยืดหยุ่นและความคิดที่เป็นของตนเอง โดยเฉพาะ ทำให้เป็นคนกล้าคิด ไม่กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์ และมีอิสระในการคิด

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2537 : 4) ให้ความหมายของการคิดอย่างสร้างสรรค์ว่าเป็นการขยายขอบเขตความคิดออกไปจากกรอบความคิดเดิม สู่ความคิดใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน เพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดให้กับปัญหาที่เกิดขึ้น

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ให้ความหมายของการคิดอย่างสร้างสรรค์ว่าเป็นส่วนสนับสนุนทั้งการตัดสินใจและการแก้ปัญหา โดยทำให้สามารถวินิจฉัยทางเลือกที่เหมาะสมและผลที่เกิดขึ้นจากหลายๆ ทางเลือกอย่างมีขั้นตอนหรือไม่มีขั้นตอน โดยนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม การคิดอย่างสร้างสรรค์สามารถช่วยในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

กระทรวงสาธารณสุข (2541 : 2) ให้ความหมายของการคิดอย่างสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถในการคิดอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

อารี พันธุ์ณี (2542 :25-41) ได้สรุปความคิดสร้างสรรค์ โดยอธิบายได้ 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะทางกระบวนการ หมายถึง ความรู้สึกไวต่อปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบและนำผลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสิ่งใหม่ต่อไป

2. ลักษณะของบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้น กล้าคิด กล้าแสดง มีความคิดสร้างสรรค์ มีอารมณ์ขัน มีจินตนาการ และมีความยืดหยุ่นทั้งความคิดและการกระทำ และเป็นบุคคลที่มีความสุขกับการทำงานหรือสิ่งที่ตนพอใจและไม่หวังผลจากการประเมินภายนอก

3. ลักษณะทางผลผลิต หมายถึง คุณภาพของผลงานที่เกิดขึ้น มีตั้งแต่ขั้นต่ำที่แสดงผลที่เกิดจากความพอใจของตนที่จะแสดงออกซึ่งความคิดและการกระทำ จนกระทั่งพัฒนาขึ้นเป็นการฝึกทักษะ และค่อยคิดได้เองจนถึงระดับการคิดค้นพบทฤษฎี หลักการ และการประดิษฐ์คิดค้นต่างๆ

จากความหมายของการคิดอย่างสร้างสรรค์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปความหมายของการคิดอย่างสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถในการคิดได้หลายทิศทาง กล่าวคือ การคิดกว้าง คิดไกล คิดหลากหลาย คิดนอกกรอบ มีความแปลกใหม่ สามารถเชื่อมโยง

ความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆ หรือเป็นการค้นหาความสัมพันธ์ใหม่ๆ ระหว่างสิ่งต่างๆ จนทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ เพื่อตอบสนอง การปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

1.3.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย ได้แก่

1.3.2.1 การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness)

บาร์ออน (Bar-on. 1992 : 10) ให้ความหมายการตระหนักรู้ในตนเองว่า เป็นความสามารถภายในตนในการเข้าใจอารมณ์ของตน กล้าแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตน สโลเวย์ และเมเยอร์ (Goleman. 1995 : 20 ; อ้างอิงจาก Salovey & Mayer. 1990. unpagged) ให้ความหมายการตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นการรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ของตนตามความเป็นจริง สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกของตนได้

โกลแมน (Goleman. 1995 : 43-44) ให้ความหมายการตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นการตระหนักถึงความเป็นไปได้ของตนเอง ตระหนักถึงความรู้สึก รู้ว่าตนเองกำลังรู้สึกอย่างไร และรู้ความพร้อมในด้านต่างๆ ของตนเอง เช่นการรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง รู้จุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง และสามารถจัดการกับความทุกข์ภายในตนเองได้

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ให้ความหมายการตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นความสามารถในการเข้าใจจุดดี จุดด้อย ของตนเอง รู้ในสิ่งที่ตนเองปรารถนา ไม่ปรารถนา และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถดำรงอยู่ภายใต้แรงกดดันต่างๆ ได้

กระทรวงสาธารณสุข (2541 : 2) ให้ความหมายการตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นความสามารถในการค้นหา รวมถึงการเข้าใจจุดดี จุดด้อยของตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะในแง่ของความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา อาชีพ ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น และสุขภาพ

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 29-30) ให้ความหมายของการตระหนักรู้ในตนเองว่าเป็นความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจ ความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเองได้ตามความเป็นจริง สามารถประเมินตนเองได้อย่างชัดเจนตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่น รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเองเป็นคนซื่อตรง พูดแล้วรักษาคำพูด มีจรรยาบรรณ มีสติ เข้าใจตน

จากความหมายของการตระหนักรู้ในตนเองที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายของการตระหนักรู้ในตนเองว่า หมายถึง การเข้าใจความรู้สึกของตนเอง รู้จักตนเอง ยอมรับตนเองในด้านจุดดี จุดด้อย ความคิด การกระทำ และสามารถประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริงอย่างไม่ลำเอียง ตลอดจนสามารถเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นได้

1.3.2.2 ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy)

บาร์ออน (Bar-on.1992 :12) ให้ความหมายของความเห็นใจผู้อื่นว่าเป็นความสามารถในการตระหนักรู้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น มีน้ำใจ เอื้ออาทร และห่วงใยผู้อื่น

สโลเวย์ และเมเยอร์ (Goleman. 1995 : 20 ; อ้างอิงจาก Salovey & Mayer. 1990. unpagged) ให้ความหมายของความเห็นใจผู้อื่นว่าเป็นการรับรู้อารมณ์และความต้องการของผู้อื่น รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

โกลแมน (Goleman. 1995 : 43-44) ให้ความหมายของความเห็นใจผู้อื่นว่า เป็นการรับรู้ความต้องการ ความรู้สึก ความห่วงใย สามารถเข้าใจผู้อื่นได้ และสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลต่างๆ ได้

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ให้ความหมายของความเห็นใจผู้อื่นว่าเป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นที่แตกต่างจากเรา ได้อย่างลึกซึ้ง ยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะมีความแตกต่างด้านเพศ วัย ระดับการศึกษา เชื้อชาติ และวัฒนธรรม

กระทรวงสาธารณสุข (2541 : 2) ให้ความหมายของความเห็นใจผู้อื่นว่า เป็นความสามารถในการทำความเข้าใจความรู้สึก และเห็นใจบุคคลอื่นที่แตกต่างจากเรา ไม่ว่าจะในด้านเพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น และสุขภาพ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความของความเห็นใจผู้อื่นว่า หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจและยอมรับความรู้สึกของผู้อื่น ที่แตกต่างจากเราในด้านต่างๆ ยอมรับในสิ่งที่เขาเป็น รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

1.3.2.3 ความภูมิใจในตนเอง (Self-esteem)

มาสโลว์ (Maslow. 1970 : 45) ให้ความหมายของความภูมิใจในตนเองว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือตนเอง มีสมรรถภาพในการกระทำสิ่งต่างๆ มีความสามารถ

พิสมัย สุขอมรรัตน์ (2540 : 43) ให้ความหมายของความภูมิใจในตนเองว่า เป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ ตลอดจนมีความเชื่อมั่นว่า ตนเองได้รับการยกย่องนับถือจากเพื่อนฝูง ครอบครัว และสังคม

สมศักดิ์ เจริญศรี (2543 : 40) ให้ความหมายของความภูมิใจในตนเองว่า เป็นผลรวมแนวทางที่บุคคลรับรู้และพิจารณาตัดสินตัวเองจากการยอมรับของสังคม ความสำเร็จ เป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่นทั้งในครอบครัว เพื่อน และการกระทำของตนเอง

จากความหมายของความภูมิใจในตนเองดังกล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของความภูมิใจในตนเองว่า หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลยอมรับความสามารถของตนเอง และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสำคัญ และมีสมรรถภาพสามารถกระทำสิ่งต่างๆ ได้

1.3.2.4 การรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)

กูด (Good. 1973) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม ว่าเป็นความคิดรวบยอดในความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี อันเป็นสิ่งเหนี่ยวรั้ง ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อเสนอความปรารถนา สามารถมองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของคนกลุ่มใหญ่ และพร้อมที่จะแสดงออกเมื่อมีเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมมากระตุ้น

กระทรวงสาธารณสุข (2541 : 2) ให้ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมว่า เป็นความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเจริญ หรือความเสื่อมของสังคม

จากความหมายของการรับผิดชอบต่อสังคมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของการรับผิดชอบต่อสังคม ว่า เป็นความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สามารถสร้างประโยชน์ให้กับสังคมโดยรวมได้

1.3.3 องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย ได้แก่

1.3.3.1 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร (Interpersonal Relationship and Communication Skills)

1.3.3.2 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Decision Making and Problem Solving Skills)

1.3.3.3 การจัดการอารมณ์และความเครียด (Coping with Emotion and Stress Skills)

เนื่องจากผู้วิจัยสนใจศึกษาทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยตามแนวคิดของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบรวม 6 ด้าน ตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลก ดังภาพประกอบ 2 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงอธิบายองค์ประกอบทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย 6 ด้าน คือ 1) การตัดสินใจ 2) การแก้ปัญหา 3) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 5) การจัดการกับอารมณ์ และ 6) การจัดการกับความเครียด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การตัดสินใจ (Decision Making) มีผู้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ดังนี้

เทอร์รี่ (Terry. 1977 : 5) ให้ความหมายของการตัดสินใจว่า เป็นพฤติกรรมที่เลือกจากทางเลือกที่ดีที่สุด หรือเลือกจากทางเลือกที่เป็นไปได้หลายๆ ทาง

แพทเทอร์สัน (Patterson. 1980 : 107) ให้ความหมายของการตัดสินใจว่าเป็นการที่บุคคลเข้าไปเสี่ยง โดยมีการรวบรวมและประเมินข้อมูลจากทางเลือกหลายทาง และมีสิ่งประกอบอื่นๆ ที่สำคัญซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือก

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจว่าเป็น สิ่งที่น่าไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในชีวิต ถ้าตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ ในการกระทำสิ่งต่างๆ โดยการประเมินทางเลือกจะช่วยให้บุคคลจัดการกับชีวิตได้ การตัดสินใจที่ แตกต่างกันจะนำมาซึ่งผลที่แตกต่างกัน

จากความหมายของการตัดสินใจดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของการ ตัดสินใจว่า หมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล และประเมินทางเลือกต่างๆ อย่าง เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างบรรลุเป้าหมาย กระบวนการหรือขั้นตอนการตัดสินใจ

กอร์ดอน (Gordon; & Judith. 1991 : 244-248) กล่าวว่า ขั้นตอนของการ ตัดสินใจเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้การตัดสินใจนั้นมีประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 6 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ (Situation Analysis) หมายถึงการพิจารณา ถึงองค์ประกอบของสถานการณ์นั้นๆ ข้อจำกัดที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจและความเป็นไปได้ของ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่

2. การตั้งวัตถุประสงค์ (Objective and criteria setting) หมายถึงการ แยกแยะเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการตัดสินใจ พร้อมทั้งเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดที่ครอบคลุม คุณภาพ การยอมรับ และความถูกต้อง

3. การค้นหาทางเลือก (Alternative Search) เป็นขั้นตอนที่ผู้ทำการตัดสินใจ รวบรวมข้อเท็จจริง ศักยภาพของการยอมรับทางเลือกแต่ละทางเลือก หรือทิศทางหลายๆ ทิศทางที่ จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยง่าย

4. การประเมินทางเลือก (Alternative Evaluation) เป็นขั้นตอนที่เมื่อเลือก ทางเลือกถูกคิดค้นขึ้น เกณฑ์การประเมินในเรื่องของความเป็นไปได้ ค่าใช้จ่าย ความเที่ยงตรง และ ความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนของผลที่จะเกิดขึ้น เป็นไปอย่างไรแต่ละทางเลือก

5. การตัดสินใจ (Making the decision) ทำโดยอุดมการณ์ ผู้ทำการตัดสินใจ จะพยายามเลือกการตัดสินใจในทางเลือกที่ดีที่สุด เหมาะสม สอดคล้องที่สุด แต่ความรับผิดชอบใน การตัดสินใจขององค์กรอาจจะขึ้นอยู่กับตัวบุคคล หรือกลุ่มคนที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตั้งแต่ การมีส่วนร่วมในการเลือก ในความพอใจ ในการวางแผนการตัดสินใจและความเห็นชอบในการ ตัดสินใจ

6. การประเมินการตัดสินใจ (Decision Review) เป็นขั้นตอนที่เราควรจะได้ หยุดและทบทวนกระบวนการตัดสินใจ แม้ว่าเราจะได้ทำการตัดสินใจไปแล้วก็ตาม ซึ่งจะเป็นขั้นตอน ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

อุไร มั่นหมั่น (2539 : 8-9) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้หลักเหตุผล เป็นลักษณะของการหาทางออกที่ดีที่สุดเป็นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูล (Data Collection) เนื่องจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุการเสาะแสวงหาข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา คือการเสาะหาสิ่งที่เป็นสาเหตุ เพื่อเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ จะต้องกระทำอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ทั้งในแง่ของการเก็บรวบรวมข้อมูล และในแง่การวิเคราะห์ ซึ่งเป็นลักษณะเกี่ยวกับการวิจัย

2. ขั้นตอนการกำหนดทางเลือก (Formulation Alternative) เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในกระบวนการตัดสินใจโดยพยายามครอบคลุมทุกวิถีทางที่จะแก้ไขปัญหาได้หลายวิธี โดยต้องกำหนดเป็นรูปธรรมหลัก ข้อเท็จจริง และในทางปฏิบัติต้องสร้างสถานการณ์ขึ้นมาก่อนว่า เรื่องนี้มีทางเลือกอะไรบ้าง ในทางเลือกนั้นๆ มีข้อเท็จจริงอย่างไร

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ทางเลือก (Analysis Alternative) ควรใช้ความเป็นจริงที่เป็นภาวะวิสัย พยายามหลีกเลี่ยงการนำค่าทั้งหลายมาเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์

4. ขั้นตอนการเปรียบเทียบค่าทางเลือก (Value Comparison) ขั้นตอนนี้เป็นการเปรียบเทียบโดยนำค่าเข้ามาเกี่ยวข้อง นำมาเปรียบเทียบกับขั้นตอนอื่นๆ ที่ปลอดภัยแล้วมาพิจารณาทางเลือกอีกทีหนึ่ง

5. ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Choice of Alternative on the Best Set of Alternative)

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 45) ได้เสนอแนวทางการสอนทักษะการตัดสินใจ ดังนี้

1. กำหนดทางเลือก
2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจ
3. ระบุข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือก
4. ตัดสินใจและบอกเหตุผลของการเลือกทางนั้น

กล่าวโดยสรุป กระบวนการตัดสินใจประกอบด้วย การแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ การค้นหาทางเลือก การประเมินเพื่อเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก เพื่อตัดสินใจเลือกทางที่เหมาะสมที่สุด

2. การแก้ปัญหา (Problem Solving) มีผู้ให้ความหมายของการแก้ปัญหาไว้ ดังนี้

เมย์ (May. 1970 : 266) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนทางสมองซึ่งเกี่ยวกับการหยั่งเห็น การจินตนาการ การจัดกระทำ และการรวบรวมความคิด

บอร์น; เอกสตรนค์; และโดมิโนสกี (Bourne; Ekstran; & Dominoski. 1971 : 9) ให้ความหมายของการแก้ปัญหว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นทั้งการแสดงความรู้ ความคิดจากประสบการณ์เดิม และส่วนประกอบของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในปัจจุบันนำมาจัดเรียงใหม่ เพื่อผลของความสำเร็จในจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่าง

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ให้ความหมายของการแก้ปัญหาว่าเป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ปัญหาที่ถูกปล่อยทิ้งไว้โดยไม่ได้รับการแก้ไขนั้น จะส่งผลเสียทั้งร่างกายและจิตใจ

จากความหมายของการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของการแก้ปัญหาว่าเป็นพฤติกรรมที่นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ เพื่อสามารถเผชิญและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ขั้นตอนการแก้ปัญหา

กิลฟอร์ด; และโอปฟิเนอร์ (Guilford; & Hoepfner. 1971 : 130) ได้กำหนดกระบวนการคิดแก้ปัญหาประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการ (Preparation) หมายถึงขั้นในการตั้งปัญหา หรือค้นหาว่าปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์นั้นคืออะไร

2. ขั้นการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) หมายถึงขั้นพิจารณาดูว่ามีสิ่งใดบ้างที่เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหา หรือสิ่งใดไม่ใช่สาเหตุของปัญหา

3. ขั้นการเสนอแนวทางในการคิดแก้ปัญหา (Production) หมายถึงการหาวิธีการคิดแก้ปัญหาให้ตรงสาเหตุกับปัญหาแล้วออกมาในรูปของวิธีการ สุดท้ายได้ผลลัพธ์ออกมา

4. ขั้นตรวจสอบผล (Verification) หมายถึงขั้นในการเสนอเกณฑ์เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากการเสนอวิธีแก้ปัญหา ถ้าพบว่าผลลัพธ์ยังไม่ถูกต้องก็ต้องมีการเสนอวิธีการคิดแก้ปัญหาใหม่ จนกว่าจะได้วิธีการที่ดีที่สุดหรือถูกต้องที่สุด

5. ขั้นในการนำไปประยุกต์ใหม่ (Re-Application) หมายถึงการนำวิธีการคิดแก้ปัญหาถูกต้องไปใช้ในโอกาสหน้า เมื่อพบกับเหตุการณ์คล้ายคลึงกับปัญหาที่เคยประสบมาแล้ว

เวียร์ (Weir. 1974 : 18) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นระบุปัญหา หมายถึง ความสามารถในการบอกปัญหาที่สำคัญที่สุดภายในขอบเขตของข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ที่กำหนดให้

2. ขั้นวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการบอกสาเหตุที่จะเป็นไปได้ของปัญหาจากข้อเท็จจริงตามสถานการณ์

3. ขั้นเสนอวิธีการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการหาวิธีคิดแก้ปัญหาให้ตรงกับสาเหตุของปัญหา

4. ขั้นการตรวจสอบผลลัพธ์ หมายถึง ความสามารถในการอธิบายผลที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้วิธีการคิดแก้ปัญหา ได้ว่าผลเป็นอย่างไร

ฟองพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 98-99) ได้เสนอกระบวนการในการแก้ไขปัญหาดังนี้

1. ประเมินสถานภาพของปัญหา โดยศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา ความเครียด หรือสภาวะความวุ่นวายทางจิตใจที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้ทราบว่าเป็นปัญหาที่แท้จริงคืออะไร

องค์ประกอบของปัญหาประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง ชนิดของปัญหาเป็นปัญหาชนิดใด ปัญหาหนึ่งๆ มีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด มีสาเหตุและความเป็นมาอย่างไร และจะต้องใช้ความพยายามเพื่อดำเนินการแก้ปัญหาให้เหมาะสมอย่างไร

2. พิจารณาแนวทางเพื่อดำเนินการแก้ปัญหา โดยพิจารณาแนวทางต่างๆ หลายๆ แนวทางที่คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์แก่การแก้ปัญหา แล้วพยายามเลือกแนวทางที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมที่สุด หรือเป็นไปได้มากที่สุดที่จะนำมาดำเนินการแก้ปัญหาหนึ่งๆ สำหรับการกำหนดแนวทางแก้ปัญหาหนึ่งๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่มีคุณค่า สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหา และเอื้ออำนวยแก่การแก้ปัญหา เพื่อนำมาประกอบการกำหนดแนวทางการคลี่คลายหรือแก้ปัญหาหนึ่งๆ

3. ดำเนินการแก้ปัญหา ภายหลังจากที่ได้พิจารณาตกลงใจแล้วว่าจะดำเนินการตามแนวทางหรือวิถีทางใด แล้วก็ควรลงมือดำเนินการแก้ปัญหาหนึ่งๆ ทันที ขณะดำเนินการแก้ปัญหาก็จำเป็นจะต้องดำเนินการตามเป้าหมาย ใช้ความมีเหตุผลพิจารณาประกอบ ขณะเดียวกันหากจำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม ก็ต้องดำเนินการตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อให้วิถีทางแก้ไขปัญหานั้นๆ สมบูรณ์ขึ้น

4. ประเมินผลการแก้ปัญหาและรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น เพื่อดำเนินการปรับปรุงหรือแก้ไขข้อบกพร่องให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

ครูลิค และรูดนิค (Krulik; & Rudnick. 1993 : 6) ให้ความหมายของการแก้ปัญหาว่าเป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลใช้ก่อนที่จะได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ และความเข้าใจในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย กระบวนการแก้ปัญหาเริ่มต้นจากการเผชิญหน้ากับปัญหา และยุติลงเมื่อได้คำตอบที่บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แบ่งขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาวางออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. ผู้แก้ปัญหาต้องทำความเข้าใจปัญหา แปลความหมายและหาความสัมพันธ์ของปัญหานั้น และทบทวนถึงสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกัน

2. ผู้แก้ปัญหาคงวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ในปัญหาซึ่งปรากฏออกมาในขั้นตอนที่ผ่านมา ในขั้นตอนนี้จะมีกิจกรรมมากมายเกิดขึ้น โดยผู้แก้ปัญหาคงทำความเข้าใจปัญหาและเกิดเป็นแนวคิดขึ้น และมีการนำแนวคิดมาวางแผนที่จะทำให้สำเร็จเป็นรูปร่าง

3. เลือกวิธีการแก้ปัญหา ผลจากขั้นตอนก่อนหน้านี้ ผู้แก้ปัญหาคงต้องเลือกหนทางที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดในการแก้ปัญหา

4. ค้นหาคำตอบ เมื่อทำความเข้าใจปัญหาและเลือกวิธีการแก้ปัญหาแล้ว ผู้แก้ปัญหาคงคาดการณ์ถึงผลที่จะได้รับ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อหาคำตอบ

5. ตรวจสอบผลสะท้อนกลับและขยายผล ตรวจสอบผลสะท้อนกลับว่าวิธีดังกล่าวสามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงได้หรือไม่ และสามารถนำไปใช้กับปัญหาอื่นได้หรือไม่

กล่าวโดยสรุป การแก้ปัญหาที่มีลำดับขั้นตอน โดยสรุปดังนี้ ระบุปัญหา เตรียมการ เข้าใจปัญหา วิเคราะห์และประเมินปัญหา เพื่อวางแผนและเสนอวิธีการแก้ปัญหา ดำเนินการ แก้ปัญหา และตรวจสอบผลลัพธ์ว่าวิธีดังกล่าวสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่

3) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) มีผู้ให้ความหมายของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพไว้ ดังนี้

บาร์เกอร์ (Barker. 1990 : 4) ให้ความหมายของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพว่าเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคน ในการที่จะทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพราะการสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การสื่อสารที่สิ้นสุดลงไปแล้วอาจส่งผลต่อเนื่องถึงปัจจุบันและเป็นสาเหตุให้เกิดความสับสนและเป็นปัญหาได้

คริสเตนเซน และคอคโครว์ (Christensen ; & Kockrow. 1991 : 35)

ให้ความหมายของการสื่อสารว่าเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง ซึ่งการสื่อสารนั้นจะเป็นการใช้ถ้อยคำหรือไม่ใช้ถ้อยคำก็ได้ หรือจะเป็นการสื่อสารโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ได้

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ให้ความหมายของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพว่าเป็นความสามารถในการใช้คำพูดและกริยาท่าทาง เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่างๆ โดยสามารถแสดงความคิดเห็น ความปรารถนา ความต้องการ การขอคำแนะนำ การขอร้อง หรือการขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในเวลาจำเป็น

จอร์จ เอ มิลเลอร์ (ต่อตระกูล อุบลวัตร. 2545 : 55 ; อ้างอิงจาก George A.Miller. 1951.) กล่าวว่า การสื่อสารหมายถึงการถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

จอร์จ เกร็บเนอร์ (ต่อตระกูล อุบลวัตร. 2545 : 55 ; อ้างอิงจาก George Gerbner. 1966.) ให้ความหมายการสื่อสารว่าการสื่อสารคือการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) โดยใช้สัญลักษณ์และระบบสาร

เอเวอเรต เอ็ม โรเจอร์ส (ต่อตระกูล อุบลวัตร. 2545 : 55 ; อ้างอิงจาก Everett M. Rogers. 1971.) กล่าวว่า การสื่อสารคือ กระบวนการซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร

จากความหมายของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพว่าหมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูดและกริยาท่าทางเพื่อแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น ความปรารถนาของตนได้อย่างเหมาะสม กับเวลาและสถานการณ์ รวมถึงการรู้จักปฏิเสธ ตอรอง ขอร้อง ตลอดจนการขอคำแนะนำและขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในเวลาจำเป็น

4) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills)

การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทุกคน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ ไม่ว่าจะมีความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว

ระหว่างเพื่อน สัมพันธภาพที่ดีมีแนวโน้มให้บุคคลเกิดการตอบสนองต่อกันในทางบวก ทำให้บุคคลมีความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน เข้าใจกัน ยอมรับกัน มีความจริงใจต่อกัน สามารถยอมรับสิ่งต่างๆ ได้ตามจริงและสามารถทำให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (วันดี โต้ะดำ. 2544 : 27 ; อ้างอิงจาก Koontz and O'Donnell.1968)

ได้มีผู้ให้ความหมายการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ ดังนี้

มิลตัน (Milton. 1981 : 196) ได้ให้ความหมายของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลว่า เป็นขอบเขตของการกระทำที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กัน เปรียบเสมือนถูกรวมไว้ในความสัมพันธ์ของการติดต่อสื่อสารกัน การร่วมมือกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการยอมรับซึ่งกันและกัน

การ์ดเนอร์ (Gardner. 1993 :15) ได้ให้ความหมายการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลว่า เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์และตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 2) ได้ให้ความหมายของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการเข้าใจบุคคล มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้ อย่างเหมาะสม สามารถรักษาและดำรงความสัมพันธ์อันดี เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความหมายของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น สามารถติดต่อกับผู้อื่นได้อย่างคล่องแคล่ว มีความเป็นมิตร มีใจช่วยเหลือผู้อื่น มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นผลการสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

แนวคิดและองค์ประกอบของการสร้างสัมพันธภาพ

ตามแนวคิดของโกลแมน (Goleman. 1998 : 27) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การโน้มน้าว แสดงกลวิธีโน้มน้าวต่างๆ อย่างได้ผล
2. การสื่อสารที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ
3. ความเป็นผู้นำที่ดี โน้มน้าวและผลักดันกลุ่มได้ดี
4. กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ริเริ่มและบริหารการเปลี่ยนแปลงได้ดี
5. การบริหารความขัดแย้ง เจรจาและแก้ไข หาทางยุติความไม่เข้าใจกัน
6. การสร้างสายสัมพันธ์ เสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อการปฏิบัติ
7. การร่วมมือร่วมใจกันทำงานกับผู้อื่น เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน
8. สมรรถนะของทีม สร้างพลังร่วมของกลุ่มในการมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

นอกจากแนวคิดของโกลแมนแล้ว ไวซิงเกอร์ (Weisinger, H. 1998 : 105-106)

ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ว่าจะต้องประกอบด้วย

1. ทักษะการสื่อสารที่ดี
2. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
3. การช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยเหลือตัวเองได้

แนวทางการพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

นันทนา วงษ์อินทร์ (2543 : 145) กล่าวว่า การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ควรมีการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

1. รักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จำเป็นต้องมีพื้นฐานมากจากการมองตนเอง และผู้อื่นในแง่ดี สร้างอารมณ์ที่ดีต่อกัน การฝึกสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้อื่นจะทำให้ การเริ่มต้นของการมีสัมพันธภาพที่ดีเกิดขึ้น

2. การฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ชัดเจน ฝึก การเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี ที่สำคัญต้องคำนึงถึงความรู้สึกของผู้รับการสื่อสารด้วย

3. ฝึกการแสดงน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อรู้จักการให้ การรับ การแลกเปลี่ยน ให้ เกิดคุณค่า เกิดประโยชน์สำหรับตนเอง และสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4. ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงจัง ให้การยอมรับ เพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้ ผู้รับมีความภาคภูมิใจ และมีความรู้สึกที่ดีตอบแทนมา

5. ฝึกการแสดงความชื่นชม ชื่นชอบ และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ตามวาระ ที่เหมาะสม ซึ่งอาจมีวิธีการอื่นๆ อีกมากมายที่จะทำได้ แต่การจะให้เกิดผลอย่างแท้จริงต้องอาศัย ความมุ่งมั่น ความอดทน ตั้งใจจริงที่จะสร้างอารมณ์ที่ดีให้แก่ตนเองและผู้อื่น

5) การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion) มีผู้ให้ความหมายของการจัดการ กับอารมณ์ไว้ ดังนี้

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 3) ให้ความหมายของการจัดการกับอารมณ์ ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการรู้จัก เข้าใจภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รวมถึงรู้วิธีการ จัดการกับอารมณ์ ซึ่งทำให้สามารถตอบสนอง และแสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

โกลแมน (Goleman. 1998 : 95) ให้ความหมายกับการจัดการอารมณ์ของตนเอง หรือการกำหนดตนเอง(Self-Regulation) ว่าคือความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และแรงกระตุ้น ได้อย่างเหมาะสม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ยอมรับและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ ใช้ คำพูดอย่างระมัดระวังและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ยอมรับความล้มเหลวและหาทางออกได้ อย่างสมเหตุสมผล

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (จอม ชุ่มช่วย. 2540 : 60 ; อ้างอิงจาก Salovey & Mayer. 1990.) ให้ความหมายของการจัดการกับอารมณ์ว่าเป็นความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของ ตนเองอย่างเหมาะสม คนที่ขาดทักษะในการจัดการกับอารมณ์ จะทำให้ชีวิตมีความสุขยาก

กระทรวงสาธารณสุข (2541 : 3) ให้ความหมายการจัดการกับอารมณ์ว่าเป็น ความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 29-30) ให้ความหมายการจัดการกับอารมณ์ของตนว่าเป็นความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมประกอบด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง(Self Control)เป็นคนที่น่าไว้วางใจได้(Trustworthiness) มีคุณธรรม(Conscientiousness)มีความสามารถในการปรับตัว(Adaptability)และมีความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต(Innovation)

จากความหมายของการจัดการกับอารมณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายของการจัดการกับอารมณ์ว่าเป็นความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึกและตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกทั้งของตนเองและผู้อื่น สามารถประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ที่เกิดขึ้น และหาทางออกได้อย่างเหมาะสม

6) การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress)มีผู้ให้ความหมายการจัดการกับความเครียดไว้ ดังนี้

โมนาห์และลาซารัส (Monat and Lazarus. 1977 : 360) ให้ความหมายการจัดการกับความเครียดว่าเป็นกลไกทุกอย่างที่บุคคลใช้ เพื่อจัดการกับสิ่งที่มาคุกคามต่อความมั่นคงทางจิตใจ เพื่อให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บาร์ออน (Bar-on. 1997) ให้ความหมายการจัดการกับความเครียดว่าเป็นความสามารถในการทำงานภายใต้ความกดดันได้ มีความอดทนต่อความเครียดและควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความสามารถในการต่อต้านเหตุการณ์ร้ายๆ หรือสถานการณ์ที่มีความกดดันโดยไม่มีอาการเหนื่อย แต่กลับเพิ่มการจัดการกับความเครียดในทางบวก สามารถรับมือกับสิ่งต่างๆ ด้วยเทคนิคและวิธีการต่างๆ เพื่อขจัดความเครียดทั้งหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในที่ทำงานและที่บ้าน

นัยนา เหลืองประวดี (2547 : 12) ให้ความหมายการจัดการกับความเครียดว่าหมายถึงการที่บุคคลทำให้ความเครียดลดลงหรือขจัดให้หมดไป เพื่อป้องกันหรือลดความทุกข์ทรมานที่เกิดจากความเครียด โดยบุคคลจะใช้สติปัญญาในการเลือกวิธีการจัดการกับความเครียดที่เคยใช้แล้วประสบความสำเร็จในอดีต ถ้าวิธีนี้ใช้แล้วไม่ประสบความสำเร็จบุคคลจะเลือกวิธีอื่นต่อไป

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997 : 3) ให้ความหมายการจัดการกับความเครียดว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้ถึงสาเหตุความเครียด รู้วิธีการควบคุมระดับความเครียดรวมทั้งวิธีการผ่อนคลายความเครียด เพื่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม

จากความหมายของการจัดการกับความเครียดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายของการจัดการกับความเครียดว่าเป็นความสามารถในการรู้ถึงสาเหตุ รู้วิธีการผ่อนคลาย และรู้แนวทางการควบคุมสิ่งๆ ที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ ซึ่งจะแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่างๆ ที่พยายามจะระงับ แบ่งเบา หรือขจัดสิ่งที่มาคุกคามความมั่นคงทางจิตใจ เพื่อให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการเผชิญกับความเครียด

ลาซารัส และฟอล์คแมน (Lazarus & Folkman. 1984 : 141-225) ได้แบ่งพฤติกรรมเผชิญกับความเครียดเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. พฤติกรรมเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (Problem-Focused Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลพยายามใช้กระบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมุ่งเผชิญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง และวิเคราะห์หาหนทางในการแก้ไขหรือเพิ่มความสามารถของตนในการแก้ไขที่จะเผชิญกับปัญหานั้น ยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง พยายามหาวิธีแก้ปัญหา รวมทั้งการนำประสบการณ์ที่เคยใช้ได้ผลมาร่วมแก้ไขปัญหาแล้วตัดสินใจเลือกเอาวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดมาใช้

2. พฤติกรรมเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ (Emotional – Focused Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลนำกลไกทางจิตเข้ามาช่วยจัดการหรือบรรเทาภาวะเครียดที่เกิดขึ้นเพื่อรักษาสมดุลของจิตใจไว้ ด้วยการแสดงพฤติกรรมออกมาด้วยวิธีต่างๆ เช่น การปฏิเสธ การหลีกเลี่ยงปัญหา การเพ้อฝัน การนั่งสมาธิ การดื่มสุรา การติดสิ่งเสพติด การใช้ยานอนหลับ การแยกตนเอง การรับฟังแต่เรื่องที่ดี การโยนความผิดให้ผู้อื่น การแสดงอาการโกรธ การหาแรงสนับสนุนจากสังคม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขที่ปัญหาจะต้องยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและหาวิธีแก้ ส่วนการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขที่อารมณ์ นั้น เป็นการแสดงพฤติกรรมเพื่อช่วยบรรเทาภาวะเครียด เช่น การหลีกเลี่ยงปัญหา การแสดงอาการโกรธ การใช้ยานอนหลับ เป็นต้น

1.4 ความสำคัญของทักษะชีวิต

จากมุมมองของพฤติกรรมศาสตร์เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่คนหนุ่มสาวจะให้ความสำคัญกับเพื่อนสูงสุด จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นวัยที่ “ติดเพื่อน” พฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมเสี่ยงทั้งหลายของกลุ่มวัยรุ่น มักจะเป็นพฤติกรรมที่กระทำตามการตัดสินใจของผู้นำกลุ่มหรือตามความคิดริเริ่มและจินตนาการของสมาชิกในกลุ่ม โดยที่สมาชิกวัยรุ่นในกลุ่มจะต้องเร่งรัดตัดสินใจฉับพลันเป็นการเฉพาหน้า ภายใต้แรงกดดันของขบวนการกลุ่มเพื่อน (Peer Pressure) อีกด้วย ในภาวะการคับขันเช่นนี้ หากวัยรุ่นได้ฝึกทักษะในการประเมินศักยภาพของตนเองมาแล้ว จนเกิดความชำนาญก็จะสามารถประเมินศักยภาพของตนเองได้ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นว่าทางเลือกที่กลุ่มเสนอนั้นเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ และยิ่งจะช่วยให้สามารถคิดหาทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเองได้ด้วย

ในกรณีเช่นนี้ทักษะการสื่อสารเพื่อการปฏิเสธ คัดค้าน เจรจาต่อรอง โดยเสนอทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า และทักษะในการหาเหตุผลโน้มน้าวให้มีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของกลุ่มจะเป็นทักษะชีวิตที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในเชิงยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยงและพฤติกรรมเบี่ยงเบนทั้งหลาย

ที่เกิดจากการคิดริเริ่มที่ไม่สร้างสรรค์ ซึ่งนอกจากทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และทักษะในการใช้เหตุผลพิจารณาตัดสินใจเลือกทางที่เหมาะสมกับตนเองแล้ว ทักษะชีวิตที่เกี่ยวกับการประมาณตน การรู้จักใช้การสื่อสาร เพื่อรักษาจุดยืนของตนเองโดยการปฏิเสธและเจรจาต่อรองอย่างละมุนละม่อม เพื่อรักษาน้ำใจและผลประโยชน์ของตนเอง และทักษะในการปรับตัวปรับทัศนคติของตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ทันกับเหตุการณ์ นับว่ามีความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอันมาก เป็นทักษะพื้นฐานที่จะช่วยทำหน้าที่เป็นภูมิคุ้มกันอย่างถาวรที่คอยเหนี่ยวรั้ง เยาวชนออกจากพฤติกรรมเบี่ยงเบน และชักนำให้เยาวชนเลือกกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ (กำไลรัตน์ เย็นสุจิตร. 2540 : 71)

ความสำคัญของทักษะชีวิตต่อการศึกษา

การพัฒนาการศึกษา คือ การพัฒนามนุษย์และการพัฒนามนุษย์นั้นคือการพัฒนาชีวิตซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ (องค์ความรู้) และการฝึกปฏิบัติ (ทักษะ) ตามที่ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวว่า “เมื่อต้องการพัฒนาชีวิต จะต้องเข้าใจว่าการรู้ชีวิตมีความสำคัญเท่าๆ กันหรือมากกว่าการรู้ความรู้เสียอีก เพราะการรู้ชีวิตเกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจริยธรรมของการอยู่ร่วมกัน ฟังพาอาศัยและฟังฟังอิงกัน รวมไปถึงการปลดปล่อยตนเองให้มีความเป็นอิสระ การรู้ชีวิตจึงต้องการทักษะที่แตกต่างไปจากการรู้ที่เป็นวิชาการเป็นทักษะที่ต้องอาศัยจิตวิญญาณ ซึ่งบางทีตัวความรู้ที่เราจำได้ วิเคราะห์เก่ง เรียนได้คะแนนสูง ไม่ได้ช่วยให้มนุษย์สามารถมีทักษะชีวิตได้ ทักษะชีวิตต้องเกิดจากการรู้ และเข้าใจตนเองและรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา”

ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาที่มีแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เพื่อเป็นพลังในการสร้างโลก คณะกรรมการสำนักงานปฏิรูปการศึกษา กล่าวถึงภาวะที่พึงประสงค์จากการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้นมิได้มีขอบเขตเพียงการมีความรู้ความจำในข้อมูลเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การมีทักษะชีวิตและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตอีกด้วย การให้การศึกษาโดยการฝึกให้เด็กมีพื้นฐานทักษะชีวิตและคุณลักษณะที่เหมาะสมถูกต้องเป็นสากลโดยสามารถรักชาติวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมควบคู่ไปด้วย จึงเป็นสิ่งที่นักการศึกษา ครูและผู้เกี่ยวข้องควรเห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิต” กับการ “พัฒนาสาระของชีวิต (ความรู้)” ควบคู่กันไปด้วย

นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว ทักษะชีวิตยังเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการศึกษาในโลกยุคปัจจุบัน (ศตวรรษที่ 21) ซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ที่เพิ่มพูนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ทำให้องค์ความรู้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพิ่มพูน ข้อมูลได้ตลอดเวลา มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นจะต้องมีความสามารถที่จะดำรงชีวิตให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยจากความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้จากสาเหตุที่สังคมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่าง

รวดเร็วและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ทักษะชีวิตที่ได้รับการพัฒนาจากระดับที่มนุษย์สามารถพึ่งพาตนเองได้ จนกระทั่งสามารถทำให้เป็นที่พึ่งพาต่อสังคมได้จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาในยุคนี้

เป็นอย่างยิ่ง องค์ความรู้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา มนุษย์ในยุคนี้จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาตลอดชีวิตเนื่องจากการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดในการพัฒนาชีวิต ดังนั้นเมื่อต้องศึกษาองค์ความรู้ต่างๆ สม่าเสมอตลอดชีวิต ก็จำเป็นต้องพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กันไปด้วยจนตลอดชีวิตเช่นกัน การให้การศึกษาในด้านการพัฒนาทักษะชีวิตจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาในรูปองค์รวมของการศึกษาที่พัฒนาทั้งสาระของความรู้และสาระของทักษะชีวิต (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. 2546 : 2-4 ; อ้างอิงจาก ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2539 , คณะกรรมการสำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2541)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข ซึ่งส่งผลให้เด็กสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเข้มแข็ง ฉะนั้น การที่เด็กมีพื้นฐานทักษะชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพโดยรวมได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation)

2.1 ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต

โรบินสัน (Robinson. 1971 : 1225-B) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง การวางแผนการระยะยาวเกี่ยวกับอนาคตของบุคคล

มิสเชล (Mischel. 1974 : 287) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความต้องการได้รับผลในอนาคตที่ดีกว่าหรือมากกว่าผลที่จะได้รับในปัจจุบัน จึงดำเนินการวางแผนเพื่อปฏิบัติ ต่อจากนั้นจะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอนตามแผนที่วางไว้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคต ซึ่งการดำเนินการปฏิบัติตามแผนเป็นการควบคุมตนเองให้หลีกเลี่ยงการกระทำบางอย่างในระยะเวลาหนึ่งเพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ เพื่อได้รับผลดีและป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2530 : 43) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการมองการณ์ไกล วางแผนการทำงานในอนาคต สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่นไปในแนวทางที่วางไว้ โดยขณะกระทำพฤติกรรม บุคคลสามารถปรับวิธีการและเป้าหมายให้ถูกต้องและสัมพันธ์กัน รู้จักภาคภูมิใจในการทำความดีของตนแม้จะมีผู้รู้เห็นหรือไม่ก็ตาม

จรรยา สุวรรณทัต (2531 : 48) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ลักษณะของการมองสู่อนาคตข้างหน้า ซึ่งเป็นการมองที่ลึกซึ้งกว้างไกลที่ไม่ได้มีผลเพียงแต่ตัวผู้มองเท่านั้นหากครอบคลุมถึงบุคคลอื่นและสังคมมนุษยชาติ ที่บุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย และถือว่าเป็นจิตลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532 : 16) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถทางการรู้และการคิด ตลอดจนการรับรู้ถึงสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งที่เป็นเวลา ใกล้ปัจจุบันหรือห่างไกลปัจจุบันออกไปทุกที

สุรพงษ์ ชูเดช (2534 : 46) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตและการบังคับตนเองให้อดใจรอได้หรือเลือกที่จะไม่รับประโยชน์เล็กน้อยในทันที แต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ หรือสำคัญกว่าที่ตามมาภายหลัง

กนกวรรณ อุ่นใจ (2535 : 37) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง การมองสู่อนาคตของบุคคลโดยที่ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกลและตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสมหาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดใจรอได้และมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

จักรวาล ภูพาน์ (2537 : 38) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ลักษณะการมองอนาคตของบุคคล การคาดการณ์ไกล การวางแผนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในอนาคตและสามารถตัดสินใจเลือกอย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้และอดใจรอได้เพื่อความสำเร็จในอนาคต

พิทยา อึ้งบุญชู (2538 : 60) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เป็นการคำนึงถึงอนาคตและสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้อง เหมาะสม เล็งเห็นผลดี ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

เซกจินเนอร์ (Seginer. 1991 : 224-237) กล่าวถึงลักษณะมุ่งอนาคตจากการประมวลผลความคิดเห็นของนักจิตวิทยาอื่นๆ ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่ไร้เดียงสาของแต่ละบุคคล (individual's native theory) สำหรับการพยากรณ์อนาคตซึ่งประกอบขึ้นด้วยการวางแผน ความปรารถนา ความหวัง และความกลัวที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ และประสบการณ์ต่างๆ ที่มีสาระสำคัญ รวมทั้งจินตนาการส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่ได้มาจากสถานการณ์ ความต้องการและค่านิยมของบุคคล และสามารถทำนายล่วงหน้าเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกและบอกได้ทั้งการจูงใจด้านอารมณ์ และคุณสมบัติด้านสติปัญญา

มาลี วิทยาธรรรัตน์. (2540 : 12) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาของแต่ละบุคคล ในการคาดการณ์อนาคตข้างหน้าโดยเล็งเห็นผลดี ผลเสียในอนาคตที่เกิดจากการกระทำในปัจจุบันของตนเอง มีการวางแผน และการควบคุมตนเองให้อดใจรอได้เพื่อผลที่ดีและยิ่งใหญ่กว่า ตลอดจนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในอนาคต

สุพิชชา กลิ่นบุหงา (2540 : 14) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล มีการควบคุมตนเองเพื่อผลที่ดีกว่าในอนาคต มีการวางแผนและสามารถตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธิดา ชูอินทร์ (2540 : 12) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เป็นการคำนึงถึงอนาคตและสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมเพราะเล็งเห็นผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นตลอดจนสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถอดได้รอได้ รู้จักห้ามใจตนเอง ควบคุมตนเอง เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางของความสำเร็จ ตลอดจนมีความเพียรพยายามต่อสู้กับอุปสรรคเพื่อความเจริญแห่งตนในอนาคต

พรทิพย์ เจนจริยานนท์ (2542 : 15) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง การมองอนาคตของบุคคล ซึ่งผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนั้นจะเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกล วางแผนเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต มีแนวทางในการแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำได้อย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามและอดได้รอได้ เพื่อความสำเร็จในอนาคต

เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ (2544 : 9) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์อนาคตของบุคคล สามารถตัดสินใจเลือกกระทำได้อย่างเหมาะสมในปัจจุบันเพราะเล็งเห็นผลดีที่จะตามมาในอนาคต และหลีกเลี่ยงไม่กระทำการที่จะส่งผลเสียแก่ตนเอง และผู้อื่นในอนาคตสามารถแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายในอนาคตของตนเองได้ รู้จักรอคอยผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิตอนาคต

ชาติรี ลักษณะศิริ (2546 : 22) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคาดการณ์ไกล เน้นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคต แม้จะเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ก็ไม่ย่อท้อ มีความกระตือรือร้นที่จะฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหมดโดยมุ่งที่จะให้เกิดผลสำเร็จในชีวิต ตลอดจนความสามารถควบคุมตนเองให้กระทำหรือเว้นการกระทำบางอย่างตามความต้องการของตนเองเพราะเล็งเห็นผลเสียที่จะเกิดตามมาทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นในภายหลัง

เนตรชนก พุ่มพวง (2546 : 10) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง การมองอนาคตของบุคคล ซึ่งผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนั้นจะเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกล วางแผนเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต มีแนวทางในการแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำได้อย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามและอดได้รอได้ เพื่อความสำเร็จในอนาคต

จากที่มีผู้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์อนาคตข้างหน้าของบุคคล สามารถวางแผนปฏิบัติ และดำเนินการตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคตได้ ทั้งยังสามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคและหาทางออกได้อย่างเหมาะสม มีความมานะอดทน เพียรพยายาม เพื่อความสำเร็จในอนาคต

2.2 ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต

ได้มีนักจิตวิทยาให้ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต โดยพบหลักฐานว่าลักษณะมุ่งอนาคตเป็นด้านหนึ่งของพลังอีโก้ (Ego) ของบุคคล ซึ่งจะเป็นทางให้ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงสามารถระงับ หรือชะลอการบำบัดความต้องการต่างๆ ของตนเองได้ ฉะนั้นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง คือผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ และไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมาย จึงเห็นได้ว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจัดเป็นผู้มีจริยธรรมสูงด้วย ทั้งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติด้านสติปัญญาและสุขภาพจิตสูงด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิ และเพ็ญแข ประจวบจันก. 2520 : 35-37 ; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1964 ; Mischel. 1974 ; Wright. ; 1975)

นอกจากนี้ ลักษณะมุ่งอนาคตยังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดย Wright (ดวงเดือน พันธุมนาวิ และเพ็ญแข ประจวบจันก. 2520 : 36-37 ; อ้างอิงมาจาก Wright. 1975) ได้รวบรวมผลการศึกษาค้นคว้าซึ่งแสดงว่าเด็กที่มีความอดใฝ่ใฝ่จะไม่โกงในการเล่นเกมมากเท่าเด็กที่ขาดลักษณะนี้ ส่วน มิสเซล และกิลลิแกน (ดวงเดือน พันธุมนาวิ และเพ็ญแข ประจวบจันก. 2520 : 36-37 ; อ้างอิงมาจาก Mischel & Gilligan. 1964) ได้ทำการวิจัยซึ่งแสดงว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะโกงน้อย

ดวงเดือน พันธุมนาวิ และเพ็ญแข ประจวบจันก (2520 : 37) ได้สรุปความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่า เป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี และเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งจะทำให้บุคคลมีความเพียรพยายามต่อสู้อุปสรรคเพื่อความเจริญของตนเองและประเทศชาติ ฉะนั้นลักษณะมุ่งอนาคต จึงเป็นลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศด้วย

เรนเนอร์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิ และคณะ. 2530 : 167 ; อ้างอิงจาก Raynor. 1978) ได้กล่าวถึงความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะที่แยกต่างหากจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคคลใดที่มีลักษณะทั้งสองประการนี้สูง ก็อาจคาดได้ว่าเขาจะมีพลังผลักดันให้กระทำการกิจกรรมต่างๆ ในปัจจุบันอย่างขยันขันแข็งที่สุด ถ้าผลงานนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นของผลประโยชน์ที่จะได้รับในระยะยาว เช่น ขยันเรียนหนังสือในปัจจุบันเพื่อจะได้งานดีมีชีวิตที่ก้าวหน้าและสุขสบายในอนาคต

จรรยา สุวรรณทัต (2531 : 30) ได้กล่าวถึงความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่าเป็นลักษณะทางจิตที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งและเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลในตัวบุคคลและสังคมซึ่งลักษณะนี้ยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตอื่นๆ ของบุคคลด้วย ที่สำคัญคือ สติปัญญา และจริยธรรม

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532 : 7-8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต โดยมีสาระว่าบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะส่งผลให้บุคคลทำงานอย่างขยันขันแข็งในปัจจุบัน เพื่อที่จะรอรบผลดีในอนาคต โดยลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงาน ความสำเร็จในแต่ละขั้นจะเป็นแรงจูงใจให้คนพยายามในขั้นต่อไปให้สำเร็จ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสุดท้าย การมุ่งอนาคตเป็นการคำนึงถึงอนาคตและควบคุมพฤติกรรมไปสู่แนวทางนั้น ทำให้บุคคล

สามารถปรับวิธีการและเป้าหมายให้ถูกต้องสัมพันธ์กัน การมุ่งอนาคตจึงเป็นการวางโครงสร้างของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมในอนาคตของบุคคล นอกจากนี้ การมุ่งอนาคตยังเป็นลักษณะสำคัญที่แสดงถึงการที่บุคคลมีความเข้าใจเรื่องเวลา สามารถคาดการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ข้างหน้าได้ ผู้ที่มุ่งอนาคตจะสามารถวางแผน และมองเห็นความเป็นไปได้ในอนาคตจากสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังนั้นบุคคลบางคนจึงอาศัยความสามารถของตนและเวลาในปัจจุบันเป็นรากฐานที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคตได้

จันทนา นันทิกกร (2533 : 32-33) กล่าวว่า บุคคลที่มีเป้าหมายหรือการกำหนดสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้าชัดเจน ย่อมมีความตั้งใจและใช้ความพยายามอย่างจริงจัง ในการกระทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต ซึ่งเป้าหมายจะมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ที่เป็นพื้นฐานของแรงจูงใจที่มุ่งตรงไปสู่พฤติกรรม คือ

1. เป้าหมายจะกำหนดแนวทางการตัดสินใจว่า ควรจะใช้ความพยายามเท่าใดในการทำงานนั้น

2. เป้าหมายมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมการทำงาน โดยต้องตระหนักถึงความสำคัญ มิสเชล (สมดุลย์ ชาญนุวงศ์. 2533 : 51 ; อ้างอิงจาก Mischel. 1974) ได้อธิบายถึงลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองสูง ดังนี้

1. สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ และสามารถคาดการณ์ถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2. สามารถอดใจรอได้ สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวาน

3. มีความเชื่อถือในผลของการกระทำว่า ทำดีย่อมได้ดีตอบแทน

4. เป็นบุคคลที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล

5. สามารถถ่วงน้ำหนักการกระทำบางชนิดที่สังคมไม่ยอมรับ หรือเป็นผลเสียต่อสุขภาพได้

กนกวรรณ อุ่นใจ (2535 : 29) ได้กล่าวถึงความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง ที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดี สามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความขยันหมั่นเพียร รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความรับผิดชอบ มีเป้าหมายชีวิตและเห็นความสำคัญของการวางแผนอนาคต สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล มีแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้

มาลี วิทยาธรรมรัตน์ (2540 : 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสำคัญโดยส่งผลให้บุคคลที่มีจิตลักษณะนี้สูง มีการวางแผนเป้าหมายของอนาคต มีความพยายามที่มุ่งความสำเร็จสูง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ในระยะยาว และปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มิสเชล (ธิดา ชูอินทร์ 2540 : 12 ; อ้างอิงจาก Mischel. 1974 : 250) ได้กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากประเทศที่กำลังพัฒนาจะต้องมีการ

ปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ระเบียบ ประเพณี ประชาชนของประเทศที่กำลังพัฒนาจะต้องเห็นความสำคัญของการวางแผน เพื่อประโยชน์ที่จะรับในอนาคต

ไฟโรจน์ โตเทศ (ธิดา ซูอินทร์ 2540 : 12 ; อ้างอิงจาก ไฟโรจน์ โตเทศ. 2534 : 20-21) ได้กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตปลูกฝังในนักเรียนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคม ตลอดจนเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และให้รู้จักวางแผนล่วงหน้าได้

พรทิพย์ เจนจริยานนท์ (2542 : 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่าลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีมีจริยธรรมสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

เนตรชนก พุ่มพวง (2546 : 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตว่าลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีมีจริยธรรมสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีเป้าหมายในชีวิต มีการวางแผนเพื่ออนาคตมีความเพียรพยายามเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

จากความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตที่ได้รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากบุคคลใดที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะส่งผลให้บุคคลนั้นรู้จักวางแผนและกำหนดเป้าหมาย มีความมานะพยายาม ทำงานอย่างขยันขันแข็ง เพื่อความสำเร็จในการทำงานและผลที่ดีในอนาคตข้างหน้า นอกจากนี้ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจัดเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงด้วย จึงนับได้ว่าลักษณะมุ่งอนาคตมีความสำคัญเอื้อต่อการพัฒนาประเทศชาติ

2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต

เคย์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. 2520 : 36 ; อ้างอิงจาก Kay : 1950) ได้กล่าวว่า บ่อเกิดของลักษณะมุ่งอนาคตนั้น อยู่ที่ลักษณะความมั่นคงทางสังคมของบุคคล การที่เด็กจะเรียนรู้ว่าควรอดใจรอ นั้น ส่วนมากเกิดในเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น เพราะครอบครัวฐานะยากจน ย่อมไม่สามารถจะหาสิ่งของให้เด็กตามสัญญาได้มากนัก ทำให้เด็กขาดความเชื่อถือกับอนาคต นอกจากนั้น การประสบความสำเร็จด้านต่างๆ ในชีวิตก็เป็นสิ่งที่เคย์เชื่อว่า จะช่วยให้บุคคลนั้นมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ทำให้บุคคลเกิดความมานะพยายามในการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ เพราะมีความหวังว่าจะทำให้สำเร็จดังที่เคยประสบมาแล้ว ฉะนั้นลักษณะมุ่งอนาคต จึงเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมเท่านั้น

มิสเซล และคนอื่นๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก. 2520 : 36 ; อ้างอิงจาก Mischel and other. 1966) กล่าวว่า การเลือกที่จะชะลอการบำบัดความต้องการของบุคคลนั้นเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตและการเลียนแบบจากผู้อื่นด้วย นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะอื่นๆ ของบุคคลอีกมาก เช่น ความรับผิดชอบทางสังคม วัฒนธรรม และครอบครัว ลักษณะมุ่งอนาคตนี้จะเพิ่มมากขึ้นตามอายุ มิสเซล กล่าวว่า ความสามารถที่จะคิดถึง

เหตุการณ์ในระยะยาวไปในอนาคตนั้นเป็นคุณสมบัติของผู้ที่คุณสมบัติด้านสุขภาพจิตและสติปัญญาสูงด้วย และถึงแม้จะมีความสัมพันธ์กับสติปัญญาแต่ไม่สัมพันธ์กับความสามารถทางวาจา

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก (2520 : 106-110) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมากและลงโทษทางจิตมากกว่าทางกายนั้น สัมพันธ์กับการมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงอย่างเห็นได้ชัด และยิ่งพบอีกว่าลักษณะมุ่งอนาคตแปรปรวนไปตามลักษณะทางสังคม 3 ประการ คือ เพศ ชั้นเรียน และที่เกิด โดยผู้หญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตมากกว่าผู้ชาย ผู้มีอายุน้อยและมีระดับการศึกษาต่ำมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าที่อายุมาก และอยู่ในระดับการศึกษาสูง และผู้ตอบแบบสอบถามที่เกิดในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เกิดในต่างจังหวัด นอกจากนี้ นักจิตวิทยาพบหลักฐานเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นด้านหนึ่งของพลังอีโก้ (Ego strength) ของบุคคล ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง สามารถระงับชะลอการบำบัดความต้องการต่างๆ ของตนได้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก. 2530 : 35) และเป็นด้านหนึ่งของบุคลิกภาพที่พัฒนาการมากจากกรเรียนรู้ การศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งจะพัฒนาอย่างช้าๆ ในวัยเด็ก บุคคลบางคนจะอาศัยความสามารถของตน และเวลาในปัจจุบันเป็นรากฐานที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคตได้ โครงสร้างของอนาคตขึ้นอยู่กับความคิด มีวิธีการหลายวิธีที่ก่อให้เกิดแผนและโครงการ ระยะยาว การมุ่งอนาคตจะสัมพันธ์กับความจำเป็นที่จะต้องมีความคิดในการวางแผน การตั้งใจที่จะกระทำและรายละเอียดบางอย่าง ที่ต้องทำซึ่งเปลี่ยนไปตามเวลา (รัตน ประเสริฐสม. 2526 : 37-38)

เนอร์มี (Nurmi. 1991 : 2-10) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะที่ซับซ้อนที่พัฒนาขึ้นในตัวบุคคลอย่างเป็นกระบวนการ ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. Future-oriented motives, interests and goals. ในขั้นนี้บุคคลจะมีการตั้งเป้าหมาย หรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตซึ่งบุคคลมีอยู่

2. Future-oriented planning ในขั้นนี้บุคคลจะมีการวางแผนปฏิบัติการเพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนแรก มีการตัดสินใจเลือกวิธีการหรือแนวทางที่เหมาะสม ตลอดจนมีการตรวจสอบว่าวิธีการหรือแนวทางนั้นจะนำไปสู่เป้าหมายได้หรือไม่ หากพบว่าแผนหรือวิธีการที่เลือกไว้ไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายได้ก็มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเสียใหม่

3. Evaluation of the future เป็นขั้นตอนการประเมินถึงความเป็นไปได้ของจุดมุ่งหมายหรือความต้องการในอนาคต ตลอดจนแผนปฏิบัติการที่วางไว้ว่าจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ผลตอบแทนที่ได้รับจากกระบวนการนี้จะส่งผลต่อการมีลักษณะมุ่งอนาคตของบุคคล หากสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลเป็นไปตามที่คาดหวังหรือต้องการบุคคลก็จะมีลักษณะมุ่งอนาคตเพิ่มมากขึ้น แต่หากว่าสิ่งที่คาดหวังไว้ไม่เกิดขึ้นบุคคลก็จะขาดความเชื่อถือในอนาคต

สุรพงษ์ ชูเดช (2534 : 4) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกิดได้ต้องอาศัยพื้นฐานด้านความคิดและสติปัญญา เนื่องจากบุคคลมุ่งอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่คาดการณ์ได้ว่า อะไรจะเกิดขึ้นใน

อนาคต เห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าสิ่งเล็กน้อยที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน และจะต้องเป็นผู้ที่เชื่อว่าสิ่งที่คาดว่าจะเกิดในอนาคตจะเกิดขึ้นกับตนได้จริง ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ ได้แสดงให้เห็นว่า บุคคลที่จะมีลักษณะมุ่งอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่มีพัฒนาการทางการคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการรู้คิดของ เพียเจท์ ชั้นพัฒนาการดังกล่าว คือขั้นปฏิบัติเชิงระบบ ทั้งนี้เพราะการคาดว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต สิ่งนั้นยังไม่มีตัวตน ต้องอาศัยการอ้างอิงซึ่งอยู่ในรูปของนามธรรมหรือสัญลักษณ์ และการเห็นความสำคัญของสิ่งที่ยังเป็นนามธรรมหรือสัญลักษณ์นี้ ต้องใช้ความสามารถทางการคิดเชื่อมโยงกับหน่วยการคิดอื่นๆ ดังนั้นบุคคลที่มีความสามารถด้านการรู้คิดสูง ย่อมจะง่ายต่อการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตให้สูงขึ้น

แบนดูรา (ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์ 2539 : 15-16 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1977 : 79) ได้ให้ความสนใจเรื่อง ความคาดหวังของบุคคลในอนาคต และได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใดหรือไม่นั้นมี 2 ชนิด คือ

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรม เป็นการประมาณของบุคคลว่าพฤติกรรมใดนำไปสู่ผลกรรมใด

2. ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนในการกระทำพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ผลกรรมที่คาดหวังไว้

นอกจากนี้ แบนดูรา ยังได้เสนององค์ประกอบที่ทำให้เกิดความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถของตน ดังนี้

1. ความสำเร็จในการทำงาน (Performance Accomplishment)

เป็นประสบการณ์ตรงจึงมีผลต่อความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล และการไม่ประสบผลสำเร็จในการทำงานจะเป็นตัวเพิ่มความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล และการไม่ประสบผลสำเร็จในการทำงานหลายครั้งซ้ำกันจะเป็นตัวลดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนในกรณีที่มีความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถเกิดจากการประสบผลสำเร็จหลายครั้งจะทำให้บุคคลไม่ท้อถอยในการทำงานนั้น เมื่อไม่สำเร็จในบางครั้ง ซึ่งถ้าการไม่ประสบผลสำเร็จนั้น สามารถแก้ไขความผิดพลาดด้วยความพยายามจะเป็นแรงเสริมในการทำงานต่อไป แม้งานจะยากเพียงใดบุคคลจะเพิ่มความพยายามเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ

2. การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) เป็นสิ่งแนะหรือตัวแบบที่บุคคลนำมาพิจารณาความสามารถของตนเมื่อบุคคลสังเกตเห็นผู้อื่นได้รับความสำเร็จในการทำงานยาก โดยไม่มีผลเสียตามมาทำให้เกิดความคาดหวังว่าตนก็สามารถทำงานนั้นได้ ถ้าตั้งใจและพยายาม

3. การพูดชักจูงจากผู้อื่น (Verbal Persuasion) เป็นการรับเอาคำแนะนำชักจูงของผู้อื่นมาเป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาความสามารถของตนทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถที่จะทำงานได้สำเร็จถึงแม้ว่าจะเคยทำงานไม่สำเร็จมาแล้วเป็นการเพิ่มกำลังใจและความมั่นใจ

4. ความตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotional Arousal) บุคคลจะรับรู้ว่าคุณตื่นตัวตื่นตัวมีความวิตกกังวล หรือความกลัวจากอาการกระตุ้นของร่างกาย ในสภาวะที่ร่างกายถูกกระตุ้นมากมักจะทำให้การทำงานได้ผลไม่ดี หากบุคคลรับรู้ว่าคุณมีความวิตกกังวลในระดับสูงบุคคลจะคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้นในระดับต่ำ

มาลี วิทยาธรรม (2540 : 14) ลักษณะมุ่งอนาคต จะมีพัฒนาการขึ้นในตัวบุคคลหนึ่งๆ ได้มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นกับปัจจัยหลายๆ อย่าง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของอายุ พัฒนาการทางสติปัญญา สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม และอิทธิพลของตัวแบบ

วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อนิสัยของบุตรในการกำหนดเป้าหมายการใช้วิธีการที่แน่นอนต่อการแก้ปัญหาและกลยุทธ์การเผชิญปัญหาและประเมินความต้องการของตนเองในอนาคตข้างหน้าพ่อแม่ที่มีเป้าหมายความต้องการจะปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ในระหว่างการอบรมเลี้ยงดูบุตรของเขา ซึ่งจะมีความสำคัญในการพัฒนาการเกี่ยวกับลักษณะนิสัยแบบที่มีการตั้งใจที่ถาวร เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ระดับของการกำหนดเป้าหมายและความคงอยู่ในความเป็นจริงของเป้าหมาย ความต้องการที่สูงเกินไปจะทำให้เกิดความรู้สึกไร้ความสามารถตามมา ในทางตรงกันข้ามระดับความต้องการที่ต่ำจะไม่เป็นสิ่งเหมาะสมในการเพิ่มนิสัยใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ยังคงมีอิทธิพลต่อนิสัยของเด็กๆ ในเวลาถัดมาต่อการมีรูปแบบเฉพาะของการแก้ปัญหาและกลยุทธ์การเผชิญปัญหา เมื่อความพยายามเพื่อทำให้เป้าหมายการมุ่งอนาคตของพวกเขาสัมฤทธิ์ผล คุณสมบัติของกลยุทธ์ในการสอนของพ่อแม่ เช่นการเห็นจริงเห็นจัง การยึดหยุ่นในสถานการณ์ที่แตกต่าง และระดับของความอิสระที่ให้แก่เด็ก สามารถคาดหวังต่อผลที่ได้ในช่วงปลายของการวางแผนของเด็ก สุดท้ายการประเมินผลย้อนกลับต่อพฤติกรรมของบุตรที่พ่อแม่ให้แก่บุตรของตน คาดว่ามีอิทธิพลต่อการประเมินพฤติกรรมของตนเองของเด็กในเวลาถัดไป ตัวอย่างเช่น การประเมินผลย้อนกลับในทางบวก และการให้กำลังใจจากพ่อแม่คล้ายกับการเพิ่มความเชื่อมั่นภายใน และการมองโลกในแง่ดีของเด็ก ซึ่งความเชื่อมั่นเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในพัฒนาการของมโนภาพแห่งตน (เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ 2544 : 12 ; อ้างอิงมาจาก McGillicuddy-De Lisi, A.V. ; Flaughner, J ; and Sigel, I.E., 1987 cited in Nurmi. 1991 : 10-11)

จากปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต ดังที่ได้รวบรวมไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การที่เด็กจะมีลักษณะมุ่งอนาคต มากหรือน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ด้าน อาทิเช่น บุคลิกภาพ พื้นฐานด้านความคิด ด้านสติปัญญา ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม แต่สิ่งสำคัญที่ส่งผลและสัมพันธ์กับการมีลักษณะมุ่งอนาคต นั่นคือ รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู

2.4 การพัฒนาทักษะมุมมองอนาคต

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2527 : 14-15) กล่าวว่า การสอนเด็กเพื่อนำความรู้ ต้องเริ่มต้นด้วยการคาดการณ์ว่า ในอนาคตจะมีอะไรที่สำคัญและแตกต่างไปจากปัจจุบันอย่างไรบ้าง เด็กควรมีโอกาสในการวางแผนการในอนาคตของตนเอง และพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้น การมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จะช่วยให้การวางแผนเป็นไปด้วยความรอบคอบ สมเหตุสมผล การสอนเพื่อให้นักเรียนมองอนาคตหรือมุ่งอนาคต อาจทำได้โดย

1. ให้มองอนาคตด้วยทัศนคติของตนเอง เช่น มองโลกข้างหน้าว่าจะเป็นอย่างไรมาก่อน และตนเองต้องมีความรู้ ความสามารถอย่างไรจึงจะมีชีวิตอยู่ในโลกเช่นนั้นได้อย่างเหมาะสม
2. เน้นการหาทางเลือกในอนาคตโดยให้นักเรียนคิดหาวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้โลกอยู่ดีมีสุข
3. ให้นักเรียนเข้าใจยุทธวิธีการต่างๆ ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว โดยใช้เทคนิคต่างๆ ในการคาดคะเนอนาคต เช่น ซีนาริโอ
4. มุ่งให้นักเรียนเข้าใจสภาพและแนวโน้มของอนาคต ความรู้ความสามารถที่บุคคลควรที่จะพัฒนาในอนาคต

สุจริต เพียรชอบ (2530 : 32) ได้เสนอว่า ในการเรียนการสอนควรสอนเรื่องในอดีตให้น้อยลง ควรสอนเรื่องปัจจุบันและอนาคตให้มากขึ้น นักเรียนจะได้รับการฝึกฝนให้พร้อมที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าไว้ในอนาคตจะเกิดเหตุการณ์ใดขึ้น มีปัญหาใดขึ้น นักเรียนจะสามารถเผชิญกับอนาคตได้อย่างกล้าหาญ สุขุม และรอบคอบ

ไรท์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ 2530 : 107-108 ; อ้างอิงจาก Wright. 1975) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับ วิธีการพัฒนาทักษะมุมมองอนาคตในบุคคลนั้น ได้มาจากวิธีการวัดลักษณะมุมมองอนาคต ที่ใช้ในการวิจัยทางจิตวิทยา เช่น การให้เขียนเรื่องยาว หรือ นวนิยาย แล้ววิเคราะห์ระยะเวลาที่ใช้ในเนื้อเรื่องผู้ที่มีมุมมองอนาคตมาก จะเขียนเรื่องที่เกิดขึ้นและดำเนินไปจนจบลงในช่วงเวลาที่ยาวกว่าที่ผู้ที่มีมุมมองอนาคตน้อยจะใช้

ดวงเดือน พันธุมนาวิณ (2530 : 106) ลักษณะมุมมองอนาคตเกิดจากการสะสมผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตั้งแต่เกิดของบุคคล เกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพแวดล้อมความสามารถที่จะทำนายสิ่งที่จะเกิดในอนาคตได้แม่นยำพอสมควร ลักษณะมุมมองอนาคตมีมากในบุคคลในสังคมที่เจริญ ส่วนในสังคมที่แร้นแค้นนั้นบุคคลมักมุ่งปัจจุบันมากกว่า การพัฒนาทักษะมุมมองอนาคตนั้น ส่วนใหญ่มักกระทำในเด็กซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านนี้น้อย เช่น ฝึกให้เก็บเงินวันละเล็กวันละน้อยใส่กระปุกออมสิน ฝึกให้ปลูกต้นไม้แล้วคอยดูแลเอาใจใส่ จนได้รับประสิทธิผลของมัน

รังสรรค์ เพ็งหนู (2531 : 103) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้พร้อมที่จะอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงสู่อนาคตที่ไม่แน่นอนนั้น หนทางหนึ่งคือการให้บุคคลมีทัศนะที่กว้างไกลทั้งในแง่ของมิติที่เกี่ยวกับ เวลา สถานที่ ชุมชน และวิถีชีวิต เพื่อจะได้ปรับปรุง ปฏิบัติหรือกำหนด

แนวทางที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยกระตุ้นให้เยาวชนสร้างอนาคตที่พึงประสงค์ของตนเองและสังคมได้ตั้งแต่ปัจจุบัน และได้เสนอแนวความคิดการประยุกต์เทคนิค วิธีการเชิงอนาคต เช่น การพรรณนาอนาคต การสร้างอนาคตจำลอง วงล้ออนาคต การวิเคราะห์เครือข่ายอาชีพ และวิธีการตรวจสอบค่านิยมในอนาคต เพื่อใช้ในการแนะแนว โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ

1. มุ่งให้นักเรียนตระหนักว่า อนาคตเกิดจากความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ในอดีตและสภาพแวดล้อมกับโอกาส และโดยการเลือกตัดสินใจของบุคคลเอง
2. มุ่งให้นักเรียนตระหนักว่า การคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตเป็นการตรวจสอบทางเลือกที่อาจเป็นไปได้ในอนาคต
3. มุ่งให้นักเรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของทุกชีวิตหรือทุกสิ่งในโลก และชีวิตที่เป็นระบบเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532 : 16-17) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตไว้ดังนี้

1. ให้รู้จักความหมายของการมุ่งอนาคต การมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถทางการรู้ และการคิด ตลอดจนการรับรู้ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ทั้งที่เป็นเวลาใกล้ปัจจุบัน หรือห่างไกลปัจจุบันออกไปทุกที สิ่งที่จะเกิดในอนาคตนั้น ในขณะที่คิดยังมีลักษณะเป็นนามธรรม ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรม ฉะนั้นผู้ที่มีเชี่ยวชาญและการรู้การคิดที่พัฒนาแล้วจึงจะสามารถคิดถึง อนาคตได้ชัดเจน และเห็นความสำคัญของอนาคต วิธีการฝึกให้บุคคลรู้จักความหมายของการมุ่งอนาคตนี้ กระทำโดยการกระตุ้นให้บุคคลรู้จักคิดถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันใกล้และไกลอย่างมีเหตุผล โดยการยกตัวอย่าง ให้แบบอย่างของการคิดประเภทนี้ และให้ฝึกการรู้การคิดในทำนองนี้ เพื่อให้เข้าใจความหมายของการมุ่งอนาคตในกาลเทศะต่างๆ

2. ให้เห็นความสำคัญของการมุ่งอนาคต หมายถึง การแจ้ง หรือแสดงให้ทราบถึงประโยชน์ของการมุ่งอนาคต และโทษของการไม่มุ่งอนาคต ที่เคยปรากฏมาแล้ว หรืออาจจะเกิดขึ้นต่อไปโดยจะชี้ให้เห็นถึงประโยชน์และโทษ อันจะเกิดกับบุคคลและสังคมในแง่มุมต่างๆ เช่น ผลเสียอันเกิดจากการไม่มุ่งอนาคต อาจทำให้บุคคลไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในขณะที่บุคคลที่มุ่งอนาคตนั้นสามารถประสบความสำเร็จได้ เป็นต้น วิธีฝึกให้บุคคลเห็นความสำคัญของการมุ่งอนาคต กระทำโดยการให้เห็นตัวอย่างของผลดีที่เกิดจากการกระทำกิจกรรมที่มุ่งอนาคต

- 3 ให้รู้จักการคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต หมายถึง ความสามารถที่จะวางแผนการและขั้นตอนการดำเนินการ หรือเข้าใจการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ หรือความคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ข้างหน้า และมองเห็นความเป็นไปได้ในอนาคตจากสภาพการณ์ในปัจจุบัน การรู้จักคาดการณ์ในอนาคต จะทำให้บุคคลรู้จักวางแผนในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการ ดังนั้น การฝึกให้บุคคลรู้จักคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต จะช่วยให้บุคคลรู้จักที่จะแลกเปลี่ยนที่จะได้รับเพียงเล็กน้อยในปัจจุบันกับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่กว่า ที่จะมาในอนาคต และตั้งเป้าหมายเกี่ยวข้องกับอนาคตได้ วิธีการฝึกนั้น อาจจะทำให้ได้โดยวางแผนเกี่ยวกับชีวิตและการทำงาน ฝึกเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับความคาดหวังของตน เป็นต้น

เนอร์มี (Nurmi. 1991 : 8) ได้กล่าวถึง หลักพัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ ดังนี้

1. ลักษณะมุ่งอนาคตมีพัฒนาการอยู่ในสิ่งแวดล้อมด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ความคาดหวังต่างๆ ที่เป็นบรรทัดฐานและความรู้ที่เกี่ยวกับอนาคตซึ่งเป็นพื้นฐานของความสนใจต่อการมุ่งอนาคตและการวางแผน

2. ความสนใจการวางแผนและความเชื่อเกี่ยวกับอนาคต เกิดจากการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่เฉพาะพ่อแม่ แต่กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กในเรื่องการวางแผนสำหรับอนาคต

3. ลักษณะมุ่งอนาคตจะดีโดยมีอิทธิพลจิตวิทยาอื่นๆ ประกอบรวมอยู่ด้วย เช่น พัฒนาการด้านสติปัญญาและสังคม

กนกวรรณ อุ่นใจ (2535 : 37) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถพัฒนาและส่งเสริมได้โดยรู้จักความหมายและความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต ให้เห็นแบบอย่างของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ฝึกเขียนเรื่องราวและการวางแผนด้านต่างๆ เกี่ยวกับปัจจุบันและอนาคต จัดการศึกษาให้ผู้เรียนตระหนักว่าการคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตเป็นการตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ในอนาคต สามารถตัดสินใจและเลือกทางเดินอย่างมีเหตุผลที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย ตลอดจนการฝึกให้รู้จักคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต โดยใช้เทคนิคต่างๆ ในการคาดคะเนอนาคต เช่น การพรรณนาอนาคต การสร้างสถานการณ์จำลอง วงล้ออนาคต เป็นต้น

เพ็ญแข ประจักษ์ (เกียรติกดิ์ ศรีสมบัติ 2544 : 18 ; อ้างอิงจาก เพ็ญแข ประจักษ์. 2527 : 15-37) เสนอบทบาทในการปลูกฝังลักษณะนิสัยมุ่งอนาคตสำหรับครอบครัวและโรงเรียน โดยสรุป ดังนี้

1. บทบาทครอบครัว บิดา มารดา ต้องทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น การรู้จักคุณค่าของเวลา เช่น กำหนดว่าควรทำอะไรในวันหยุด และอาจใช้วิธีปลูกฝังวัยรุ่นให้เป็นผู้ที่มุ่งอนาคต โดยใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และใช้วิธีควบคุมแบบปานกลางอย่างสม่ำเสมอคงเส้นคงวา นอกจากนี้ การฝึกหัดการใช้เหตุผล และการคาดการณ์ ควรเริ่มจากสิ่งที่เป็นจริงง่ายๆ จนถึงเรื่องยาก เช่น การกระตุ้นให้วัยรุ่นวางแผนเกี่ยวกับการเรียนต่อ หรือวางแผนเกี่ยวกับอาชีพของตนเอง เป็นต้น

2. บทบาทในโรงเรียน ครูสามารถปลูกฝังลักษณะมุ่งอนาคตให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ โดยใช้วิธีสนับสนุนให้นักเรียนริเริ่มในการทำงาน และมีความเพียรพยายามที่จะทำงานให้ลุล่วงไปได้ ยกย่องนักเรียนที่ทำตนเป็นผู้มุ่งอนาคต ใช้วิธีการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการค้นหาคำตอบเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง สามารถคาดคะเนผลของเหตุการณ์ได้ นอกจากนี้ครูก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นผู้มุ่งอนาคตด้วย นั่นคือ ต้องเป็นผู้มีความเพียรพยายาม และมีการวางแผนการกระทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาความจริงในเรื่องต่างๆ เป็นต้น

เนตรชนก พุ่มพวง (2546 : 16) ได้สรุปถึงแนวทางในการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตว่า ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถพัฒนาได้โดยให้รู้จักความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตให้เป็นแบบอย่างของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ฝึกวางแผนในด้านต่างๆ เกี่ยวกับอนาคต และฝึกการตัดสินใจเลือกทางเดินอย่างเหมาะสมโดยพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย ตลอดจนฝึกให้คาดการณ์ไกลในอนาคต

จากแนวทางในการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนั้น สามารถพัฒนาและส่งเสริมได้ โดยเบื้องต้นบุคคลจะต้องเข้าใจถึงความหมาย และความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตเสียก่อน จากนั้นให้รู้จักคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต โดยใช้เทคนิคต่างๆ ในการช่วยฝึก และรู้จักฝึกการวางแผนให้กับชีวิตตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และสิ่งสำคัญคือต้องมุ่งเน้นให้บุคคลสามารถเข้าใจสภาพและแนวโน้มอนาคต ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะชีวิต

งานวิจัยต่างประเทศ

ควิน (Quine. : 1992) ได้ใช้การศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional study) เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักในเรื่องการใช้สารเสพติดของเด็ก 2 กลุ่ม (อายุ9-13ปี) โดยเด็กกลุ่มที่ 1 จำนวน 1,044 คน จะได้รับความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด และโปรแกรมทักษะชีวิต ส่วน กลุ่มที่ 2 จำนวน 1,292 คน เป็นกลุ่มควบคุม จะไม่ได้รับโปรแกรมใดๆ เลย ซึ่งการประเมินผลเด็กนั้น ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละโรงเรียน ผลการศึกษาครั้งแรก พบว่า มีความแตกต่างกันของลักษณะพื้นฐานของนักเรียนทั้งสองกลุ่มอยู่บางประการ คือ พบว่าเด็กกลุ่ม 1 นั้น ส่วนใหญ่มาจากโรงเรียนรัฐบาล และอยู่ในโรงเรียนที่มีเศรษฐกิจสูงกว่า จึงได้มีการวิเคราะห์ผลใหม่ โดยการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนเหล่านี้ ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับโปรแกรมนั้นจะเป็นตัวทำนายในเรื่องความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดเท่านั้นแต่ไม่ได้เป็นตัวทำนายความตั้งใจต่อการสูบบุหรี่หรือการดื่มแอลกอฮอล์

บลัม (ขวัญยืน มูลศรี 2548 : 67 ; อ้างอิงจาก Blum. 1991 : Online) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวัดทักษะชีวิต (ทักษะของกลุ่มคนที่ไม่ได้รับการบำบัดทางจิต) การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย คือ การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือวัดทักษะชีวิตสำหรับใช้กับบุคคลปกติ โดยสร้างในลักษณะเป็นข้อคำถาม โดยยึดทักษะชีวิตพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร/ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล(IC/HR) , ความเหมาะสมทางจิตวิทยา/การดูแลสุขภาพ (PF/HM) , การแก้ปัญหา/การตัดสินใจ (PS/DM) และ การพัฒนาบุคลิกภาพ/ความมุ่งหมายในทักษะชีวิต(ID/PL) ข้อคำถามที่สร้างขึ้นเกี่ยวกับความปรารถนาของสังคม ในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่าของแจคสัน โดยศึกษากับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัย ซึ่งเป็นชาวคอเคซัส จำนวน

718 คน มีอายุระหว่าง 18-30 ปี โดยเครื่องมือมีความเที่ยงตรงแบบความสอดคล้องภายใน มีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก มีความเชื่อมั่นสูง มีความสัมพันธ์กันระหว่างการตอบสนองในรูปแบบของ PS/DM และ ID/PL ทักษะชีวิตของนักศึกษาที่มีเพศต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน

งานวิจัยในประเทศ

พิสมัย สุขอมรรัตน์ (2540) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทักษะชีวิต เพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษา เน้นทักษะการเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ ทักษะการจัดการกับความเครียด และการมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ เก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ และ 4 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจไม่สูบบุหรี่ ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ และมีพฤติกรรมในการป้องกันการสูบบุหรี่ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความรู้เรื่องการเห็นคุณค่าในตนเอง และทักษะการจัดการกับความเครียดดีขึ้นกว่าการทดลอง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วิริญญา อรรถยุกติ (2543) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบทักษะชีวิตของวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติด และที่ไม่ติดยาเสพติดในกรุงเทพมหานคร โดยมีประชากรที่ใช้ในการศึกษา 2 กลุ่ม คือ วัยรุ่นชายติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาบำบัดรักษาการติดยาเสพติดที่โรงพยาบาลรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 112 คน จากโรงพยาบาล 7 แห่ง และวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดที่กำลังศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร การศึกษา 2542 จำนวน 103 คน จากโรงเรียน 3 แห่ง ผลการศึกษาพบว่าวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดและวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดมีทักษะชีวิตโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่การศึกษารายด้านพบว่าวัยรุ่นชายติดยาเสพติดมีทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม น้อยกว่าวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ วัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดและที่ไม่ติดยาเสพติดที่มีระดับอายุต่างกัน มีทักษะชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน วัยรุ่นชายติดยาเสพติดและที่ไม่ติดยาเสพติดที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทักษะชีวิตโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่ในรายด้านพบว่าวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียดสูงกว่าวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 , .01 และ .05 วัยรุ่นชายติดยาเสพติดที่มีระยะเวลาในการใช้ยาเสพติดแตกต่างกัน มีทักษะชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน วัยรุ่นชายติดยาเสพติดและวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดมีสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน มีทักษะชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน วัยรุ่นชายติดยาเสพติดและวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดที่มีอิทธิพลของเพื่อนแตกต่างกัน มีทักษะชีวิตทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อำนาจ กังเทเวศร์ (2543) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชยการอินทราชัย กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1วิทยาลัยพาณิชยการอินทราชัย กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2542 จากการศึกษาค้นคว้าพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์สูงขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนในกลุ่มทดลองครั้งนี้พบว่า หลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนักเรียนได้พัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ดีขึ้น ในด้านเหล่านี้ คือ มีความตระหนักรู้ในตนเอง สามารถค้นหาและเข้าใจจุดดีจุดด้อยของตนเองและความแตกต่างของผู้อื่นมีความเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากตนมีความภาคภูมิใจในตนเองมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาโรคเอดส์ ในสังคมนักเรียนกลุ่มควบคุมมีทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับข้อเสนอแนะ จากการได้รับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนกลุ่มควบคุมในครั้งนี้ พบว่าหลังจากที่นักเรียนได้รับข้อเสนอแนะนักเรียนได้พัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ดีขึ้นในด้านเหล่านี้ คือ มีความสามารถในการแยกแยะวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์ด้านเอดส์ มีความคิดสร้างสรรค์มีความเข้าใจจุดดีจุดด้อยของตนเอง มีความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นมีความเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากตน สามารถสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นได้ สามารถรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหาในด้านที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์และเลือกตัดสินใจปัญหาได้อย่างเหมาะสม จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ดีขึ้น ดังนั้นแสดงว่าการให้ข้อเสนอแนะสามารถพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ได้

ณัญญา ผาดจันทิก (2545) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี จำนวน 210 คน เป็นนักเรียนชาย 103 คน นักเรียนหญิง 107 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่แบบสอบถามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 6 ตัวแปร คือ เพศหญิง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง บรรยากาศการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ เพศชาย ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนักเรียน

ได้แก่ สถานภาพบิดามารดาเป็นคู่ สถานภาพบิดามารดาเป็นฝ่าย ในฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และอาชีพของผู้ปกครอง ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ตัวพยากรณ์เรียงลำดับส่งผลมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เพศชาย และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะชีวิตได้ร้อยละ 26.60

สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2546 จำนวน 290 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามทักษะชีวิต และแบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 ทั้งโดยรวมและกลุ่มย่อยมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับสูง ยกเว้นทักษะชีวิตด้านการแก้ปัญหา และด้านความคิดสร้างสรรค์ที่อยู่ในระดับปานกลาง นิสิตที่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวมากมีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสัมพันธภาพ ความตระหนักในตนเอง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการจัดการกับความเครียดสูงกว่านิสิตที่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทักษะชีวิตด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน นิสิตหญิงมีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การสร้างสัมพันธภาพ ความตระหนักในตนเอง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการจัดการกับความเครียดสูงกว่านิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทักษะชีวิตในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการจัดการกับความเครียดสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทักษะชีวิตในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน นิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์และคณะวิชาสังคมศาสตร์มีทักษะชีวิตแตกต่างกันในด้านการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสร้างสัมพันธภาพ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการจัดการกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษาพบว่า ทักษะชีวิตในแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น การตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตทุกด้าน ยกเว้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการสร้างสัมพันธภาพ การแก้ไขปัญหามีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตทุกด้าน ยกเว้นการสร้างสัมพันธภาพ และการจัดการกับความเครียด ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตในด้านการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความตระหนักในตนเอง และการจัดการกับอารมณ์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตด้านการแก้ไขปัญหา การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสัมพันธภาพ ความตระหนักในตนเอง และการจัดการกับอารมณ์

ภวิกา กลับประสิทธิ์ (2547) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่ม

ตัวอย่างเป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1,2 และ 3 วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง จำนวน 313 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 7 ตัวแปร ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความภาคภูมิใจในตนเอง ที่พักอาศัย สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มี 2 ตัวแปร ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรสุขภาพจิต มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มี 4 ตัวแปร ได้แก่ อายุ รายได้นักศึกษา นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 และลักษณะทางกายภาพในวิทยาลัย ตัวแปรที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มี 5 ตัวแปร โดยเรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับสมาชิกในครอบครัว ความภาคภูมิใจในตนเอง ลักษณะทางกายภาพในวิทยาลัย สุขภาพจิต และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน ตามลำดับ โดยสามารถพยากรณ์ทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง ตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์ทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 76.90

สัมฤทธิ์ สันเต (2547) ได้พัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะชีวิตจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนวัยเด็กตอนกลาง โดยอาศัยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นสื่อในการดำเนินงานประเมินตามสภาพจริง กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนอายุ 11- 12 ปี ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนอัสวีวิทยาลักษณ์ อำเภอดอนเมือง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2545 ต่อเนื่องจนถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 29 คน เป็นชาย 16 คน และหญิง 13 คน กระบวนการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาอยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน 2545 ถึงเดือนกันยายน 2546 โดยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาความเป็นไปได้ของการวิจัยและพัฒนา ระยะที่ 2 กระบวนการพัฒนา "ต้นแบบ" ระยะที่ 3 กระบวนการพัฒนา "ร่าง" เครื่องมือประเมินทักษะชีวิต ระยะที่ 4 กระบวนการพัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะชีวิต "ฉบับสมบูรณ์" ผลการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ได้เครื่องมือสำหรับประเมินทักษะชีวิต จำนวน 9 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วย แบบสำรวจรายการพฤติกรรม และมาตราสำหรับเป็นเกณฑ์การประเมิน ทั้งมาตราเชิงวิเคราะห์และมาตราเชิงองค์รวม ข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นสื่อใน

การประเมินทักษะชีวิต คือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ใช้เป็นสื่อในครั้งนี้สามารถประเมินทักษะชีวิตได้อย่างชัดเจน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กิจกรรมวันละ 3 ภาษา 2) ความตระหนักในตนเอง โดยใช้กิจกรรมหน้าเสาธง 3) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยใช้กิจกรรมแข่งขันกีฬา และ 4) การเข้าใจธรรมชาติ โดยใช้กิจกรรมการรักษาความสะอาดห้องเรียน สำหรับองค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการสร้างสัมพันธภาพ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ใช้เป็นสื่อการประเมินครั้งนี้ไม่สามารถกระตุ้นพฤติกรรมทักษะชีวิตได้ชัดเจนนัก และหากพิจารณาความเป็นเอกนัยของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในการประเมินทักษะชีวิตตามองค์ประกอบที่ศึกษาพบว่า กิจกรรมการแข่งขันกีฬา และกิจกรรมหน้าเสาธง สามารถใช้เป็นสื่อในการสังเกตพฤติกรรมทักษะชีวิตได้หลากหลายกว่ากิจกรรมอื่นๆ

3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต

งานวิจัยต่างประเทศ

โรบินสัน (กนกวรรณ อุ่นใจ. 2535 : 38 ; อ้างอิงจาก Robinson. 1991) ได้ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนเกรเทที่ไม่เคยถูกจำคุก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเกรเทที่เคยกระทำความผิด 2 ครั้ง หรือมากกว่า 2 ครั้ง ขึ้นไป แต่ไม่ถูกฟ้องทางกฎหมาย จำนวน 48 คน พบว่าเด็กเกรเทจะมองอนาคตในระยะสั้นและมีลักษณะมุ่งอนาคตน้อย นอกจากนี้จึงพบว่า ความวิตกกังวลไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคต

มิสเนอร์ (Nurmi. 1991 : 20 ; อ้างอิงจาก Meissner. 1961) ได้ศึกษาความกังวลใจเกี่ยวกับอนาคตของเด็กชาวอเมริกัน จำนวน 1,278 คน ที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความกังวลเกี่ยวกับโรงเรียนและด้านอาชีพ และความกังวลเกี่ยวกับโรงเรียนจะลดลง เมื่ออายุเพิ่มขึ้น ในขณะที่ความกังวลด้านอาชีพจะเพิ่มขึ้นตามอายุ

เลสซิง (Nurmi. 1991 : 20 ; อ้างอิงจาก Lessing. 1972) ได้ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของเด็กหญิงชาวอเมริกัน จำนวน 168 คน ที่มีอายุระหว่าง 9-15 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กหญิงที่มีอายุน้อยกว่ามีลักษณะมุ่งอนาคตกว้างไกลกว่าเด็กหญิงที่มีอายุมากกว่า

คาร์ตรอน และเลวี (Nurmi. 1991 : 18 ; อ้างอิงจาก Carton Guerin & Levy. 1980) ได้ศึกษาการมองอนาคตด้านครอบครัวและอาชีพของวัยรุ่นชาวฝรั่งเศส จำนวน 80 คน ที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี ผลการศึกษาพบว่าวัยรุ่นที่มีอายุมากกว่ามีการวางแผนอนาคตยาวไกลกว่าวัยรุ่นที่มีอายุน้อยกว่า วัยรุ่นชายมีการวางแผนอนาคตยาวไกลกว่าวัยรุ่นหญิง วัยรุ่นที่มีอายุมากกว่าให้ความสำคัญกับอนาคตของครอบครัวมากกว่าวัยรุ่นชาย

ไรท์ และรอส (Nurmi. 1991 : 26 ; อ้างอิงจาก Wright & Rauste. 1997) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอนาคตของวัยรุ่นชาวฟินแลนด์ จำนวน 209 คน ที่มีอายุระหว่าง 17-18 ปี ผลการศึกษาพบว่าเด็กผู้ชายสนใจในอนาคตยาวไกลกว่าเด็กผู้หญิง และเด็กผู้หญิงสนใจในด้านการเรียนและการประกอบอาชีพมากเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กผู้ชาย

งานวิจัยในประเทศ

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันท์ (2520) ได้ศึกษาจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,3,5 และนักศึกษามหาวิทยาลัยปีที่ 2 ที่มีอายุระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 1,400 คน พบว่า

1. ลักษณะมุ่งอนาคตแปรปรวนไปตามลักษณะสังคม 3 ประการ คือ เพศ ชั้นเรียน และสถานที่เกิด ผู้หญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ชาย ผู้ที่มีอายุน้อยจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ที่มีอายุมาก โดยนักเรียนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยลักษณะมุ่งอนาคตสูงสุด ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยมุ่งอนาคตต่ำที่สุดและนักเรียนที่เกิดในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่านักเรียนที่เกิดต่างจังหวัด

2. ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ การเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบใช้เหตุผล และแบบลงโทษทางจิต

3. ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจริยธรรม

ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์ (2539) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักศึกษา หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน วิทยาลัยสารพัดช่าง กรุงเทพมหานคร จำนวน 960 คน ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรด้านทัศนคติต่อการเรียน บุคลิกภาพ อายุ รายได้ และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคตของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ลักษณะมุ่งอนาคตของนักศึกษา คือ บุคลิกภาพ อายุ รายได้ และอาชีพ ซึ่งสามารถพยากรณ์ลักษณะมุ่งอนาคตของนักศึกษาได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มาลี วิทยารัตน์ (2540) ได้ศึกษาผลของการฝึกการมุ่งอนาคตแก่เด็กในสถานสงเคราะห์บ้างบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 126 คน ที่มีอายุระหว่าง 9-18 ปี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการมุ่งอนาคต มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก และในกลุ่มที่ลักษณะมุ่งอนาคตสูงขึ้น พบว่ากลุ่มวัยรุ่นตอนกลางมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่ากลุ่มวัยเด็กตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ (2541) ลักษณะมุ่งอนาคตทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กล่าวคือ นักเรียนที่มีการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถวางแผนปฏิบัติตนทางการเรียนได้ นักเรียนที่เห็นถึงความสำคัญทางการเรียนเห็นประโยชน์และโทษของการตั้งใจเรียน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อและสามารถนำไปประกอบอาชีพที่มีความมั่นคงและเหมาะสมได้ และสามารถวางแผนในการปฏิบัติตนทางด้านการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ชาติรี ลักษณะศิริ (2546) ได้ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคต ความเครียดและการเผชิญความเครียด ปัญหาการปรับตัวและวิธีการปรับตัว ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี โดย

มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางกีฬา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) โรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 234 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต ความเครียด การเผชิญความเครียด ปัญหาและการปรับตัว ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะมุ่งอนาคต ความเครียด การเผชิญความเครียด ปัญหาการปรับตัวในระดับปานกลาง นักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีระดับชั้นที่ศึกษาแตกต่างกันมีลักษณะมุ่งอนาคต และความเครียด แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายมีการเผชิญความเครียดและปัญหาการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีระดับชั้นที่ศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้วิธีการปรับตัวเรียงจากมากไปน้อย คือ ปรับปรุงตนเอง ยอมรับสภาพหาเหตุผลให้ตนเองสบายใจ และจัดการกับปัญหาโดยตรง

เนตรชนก พุ่มพวง (2546) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2546 จำนวน 318 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะมุ่งอนาคต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีตัวแปร 8 ตัวแปร ได้แก่ ระดับชั้นที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพ ทศนคติต่อการเรียน ความคาดหวังของผู้ปกครอง สิ่งแวดล้อมทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับลักษณะมุ่งอนาคต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 1 ตัวแปร คือ ระดับชั้นที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับลักษณะมุ่งอนาคต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ตัวแปร คือ การศึกษาของมารดาระดับมัธยมศึกษา ตัวแปรที่ส่งผลต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดไปหาตัวแปรที่ส่งผลน้อยที่สุด มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ทศนคติต่อการเรียน ความคาดหวังของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน บุคลิกภาพ สิ่งแวดล้อมทางการเรียน ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ตัว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนได้ร้อยละ 71.5

ดังนั้น จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียน เพราะการมีทักษะชีวิตนั้น ช่วยเสริมสร้างความรู้

ความสามารถในการปรับตัวกับสภาวะแวดล้อมและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากผลการวิจัยดังที่กล่าวมา พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความภูมิใจในตนเอง บรรยากาศในการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน แต่การศึกษาตัวแปรด้านลักษณะมุ่งอนาคตที่สัมพันธ์กับทักษะชีวิตยังมีน้อย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียน ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ จะทำให้ทราบว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกันจะมีทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยในแต่ละด้านและโดยภาพรวมในระดับใด เพื่อจะได้นำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ที่มุ่งศึกษาลักษณะพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สู่ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ตามลำดับ ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน และเพื่อให้ได้สารสนเทศของการวิจัยที่สามารถสรุปอ้างอิงสู่ประชากรได้ ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบการวิจัยให้มีการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของผลหลัก (Main Effects) ผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction Effects) ตามลักษณะแบบการวิจัยที่กำหนด ซึ่งได้นำเสนอเป็นลำดับตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3 ประเภทวิชาคหกรรม ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง ซึ่งมีจำนวน 15 จังหวัด มีวิทยาลัยทั้งสิ้น 21 วิทยาลัย และมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,256 คน จำแนกเป็น นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,924 คน นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 1,157 คน และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 1,175 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ประเภทวิชาคหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง จำนวน 600 คน จำแนกเป็นนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 289 คน ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน 146 คน และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จำนวน 165 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตามลำดับ ดังนี้

1. สํารวจข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งทุติยภูมิ คือ สำนักนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม (Sampling Frame) ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ประเภทวิชาคหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง จำแนกตามจังหวัด

ที่	จังหวัด	วิทยาลัย	จำนวนนักเรียน (คน)			
			ปวช. 1	ปวช. 2	ปวช. 3	รวม
1	กรุงเทพมหานคร	อาชีวศึกษาเสาวภา	218	131	143	492
2	กรุงเทพมหานคร	อาชีวศึกษาธนบุรี	94	53	39	186
3	กรุงเทพมหานคร	อาชีวศึกษาเอี่ยมละออ	66	19	32	117
4	ปทุมธานี	เทคนิคปทุมธานี	82	37	47	166
5	เพชรบุรี	อาชีวศึกษาเพชรบุรี	147	62	65	274
6	ราชบุรี	เทคนิคราชบุรี	66	110	108	284
7	ชัยนาท	เทคนิคชัยนาท	47	30	35	112
8	นครสวรรค์	อาชีวศึกษานครสวรรค์	286	174	156	616
9	นครสวรรค์	การอาชีพนครสวรรค์	6	3	5	14
10	อ่างทอง	เทคนิคอ่างทอง	37	50	34	121
11	สิงห์บุรี	อาชีวศึกษาสิงห์บุรี	22	20	20	62
12	ลพบุรี	อาชีวศึกษาลพบุรี	19	0	4	23
13	ลพบุรี	เทคนิคลพบุรี	92	62	41	195

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	จังหวัด	วิทยาลัย	จำนวนนักเรียน (คน)			
			ปวช. 1	ปวช. 2	ปวช. 3	รวม
14	สระบุรี	อาชีวศึกษาสระบุรี	154	31	68	253
15	กาญจนบุรี	การอาชีวศึกษากาญจนบุรี	0	0	1	1
16	กาญจนบุรี	อาชีวศึกษากาญจนบุรี	59	92	64	215
17	สุพรรณบุรี	อาชีวศึกษาสุพรรณบุรี	116	64	70	250
18	สมุทรสงคราม	เทคนิคสมุทรสงคราม	27	29	36	92
19	นครปฐม	การอาชีวศึกษานครปฐม	33	20	9	62
20	นครปฐม	อาชีวศึกษานครปฐม	206	117	114	437
21	พระนครศรีอยุธยา	อาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา	147	53	84	284
รวม			1,924	1,157	1,175	4,256

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยมีประเภทของวิทยาลัย (วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยการอาชีพ) เป็นหน่วยของการสุ่ม (Sampling Unit) ทำการสุ่มมาร้อยละ 40 ของ แต่ละประเภทของวิทยาลัย ได้จำนวน 8 วิทยาลัย คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี และวิทยาลัยการอาชีวศึกษานครปฐม ซึ่งประกอบด้วย นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,130 คน ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน 613 คน และ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จำนวน 626 คน

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนที่ได้จากการสุ่มชั้นที่ 1 จำแนกตามประเภทวิทยาลัย

ที่	ประเภทวิทยาลัย	วิทยาลัย	จำนวนนักเรียน (คน)			
			ปวช. 1	ปวช. 2	ปวช. 3	รวม
1	วิทยาลัยอาชีวศึกษา	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา	218	131	143	492
2	วิทยาลัยอาชีวศึกษา	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ	66	19	32	117
3	วิทยาลัยอาชีวศึกษา	วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์	286	174	156	616
4	วิทยาลัยอาชีวศึกษา	วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม	206	117	114	437
5	วิทยาลัยอาชีวศึกษา	วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา	147	53	84	284
6	วิทยาลัยเทคนิค	วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี	82	37	47	166
7	วิทยาลัยเทคนิค	วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี	92	62	41	195
8	วิทยาลัยการอาชีพ	วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม	33	20	9	62
รวม			1,130	613	626	2,369

3. ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีระดับชั้นเรียน เป็นชั้นในการสุ่ม (Stratum) และมีนักเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ได้จำนวน นักเรียนในแต่ละวิทยาลัย ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัย ที่ใช้ในการวิจัย

ที่	วิทยาลัย	จำนวนนักเรียน (คน)			
		ปวช. 1	ปวช. 2	ปวช. 3	รวม
1	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา	56	31	37	124
2	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ	18	4	8	30
3	วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์	72	42	42	156
4	วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม	52	28	29	109
5	วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา	38	12	23	73
6	วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี	21	9	12	42
7	วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี	24	15	11	50
8	วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม	8	5	3	16
รวม		289	146	165	600

4. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังปรากฏตามตาราง 3 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ระดับชั้นเรียนเป็นตัวแปรแบ่งชั้นแล้วดำเนินการสุ่ม โดยใช้หลักของการสุ่มที่อาศัยการกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (limit of error) และระดับความเชื่อมั่น (level of confidence : $1 - \alpha$) ที่ .95 ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยอาศัยการประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.1 ขนาดของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ($e = Z_{.05/2} S_{\bar{x}}$) เท่ากับ 1.5 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดทักษะชีวิต ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าขนาดของความคลาดเคลื่อนที่กำหนดนี้ เป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

4.2 ค่าประมาณความแปรปรวนของกลุ่มประชากร (σ^2) ของระดับชั้นได้จากการนำแบบวัดทักษะชีวิตไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมจริง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง ซึ่งมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา พบว่ากลุ่มนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 315.208 , 274.891 และ 337.325 ตามลำดับ จากนั้นผู้วิจัยได้นำค่าความแปรปรวนนี้ไปประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

จากข้อมูลจำนวนประชากรและข้อมูลสำหรับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 4 ผู้วิจัยนำไปคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของการสุ่มแบบแบ่งชั้น มยุรี ศรีชัย (2538 : 104-105) ได้จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 448 คน แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ดีที่สุดและเพียงพอต่อการนำกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างให้มีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ โดยเก็บกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น 180 คน รวมเป็น 628 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ภายหลังจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดฉบับที่นักเรียนตอบไม่สมบูรณ์และมีร่องรอยการไม่ตั้งใจตอบออก จำนวน 28 คน จึงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 600 คน แบ่งเป็นนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 289 คน ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน 146 คน และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จำนวน 165 คน

5. การตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน พบว่า ค่าความแปรปรวนของทักษะชีวิต (S^2) ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 289 คน ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน 146 คน และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จำนวน 165 คน มีค่าเท่ากับ 307.945 , 188.872 และ 193.677 ตามลำดับ ซึ่งพบว่าค่าความ

แปรปรวนที่ใช้ในการประมาณค่าดังกล่าวมีค่าน้อยกว่าค่าประมาณความแปรปรวนที่ใช้ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนของการวางแผน เมื่อพิจารณาถึงระดับความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้เป็นเกณฑ์ในการประมาณค่าที่ยอมรับได้ ด้วยระดับความเชื่อมั่นของการประมาณค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 95 ในขั้นการวางแผนการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเท่ากับ 1.5 คะแนนนั้น ปรากฏว่าผลของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรในตัวแปรทักษะชีวิต พบว่า มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณ ($S_{\bar{x}}$) ในภาพรวม เท่ากับ 0.6432 และผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่นในการประมาณค่าทักษะชีวิตของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงมีความคลาดเคลื่อน ($Z_{\alpha/2} S_{\bar{x}}$) เท่ากับ 1.26 คะแนน ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ในการประมาณที่วางแผนไว้ในเบื้องต้นคือ 1.50 คะแนน

จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่จึงทำให้ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรต่ำกว่าประมาณที่กำหนดไว้ ซึ่งทำให้ได้สารสนเทศจากการประมาณค่าที่มีความแม่นยำมากขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งสิ้น 2 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบวัดทักษะชีวิต

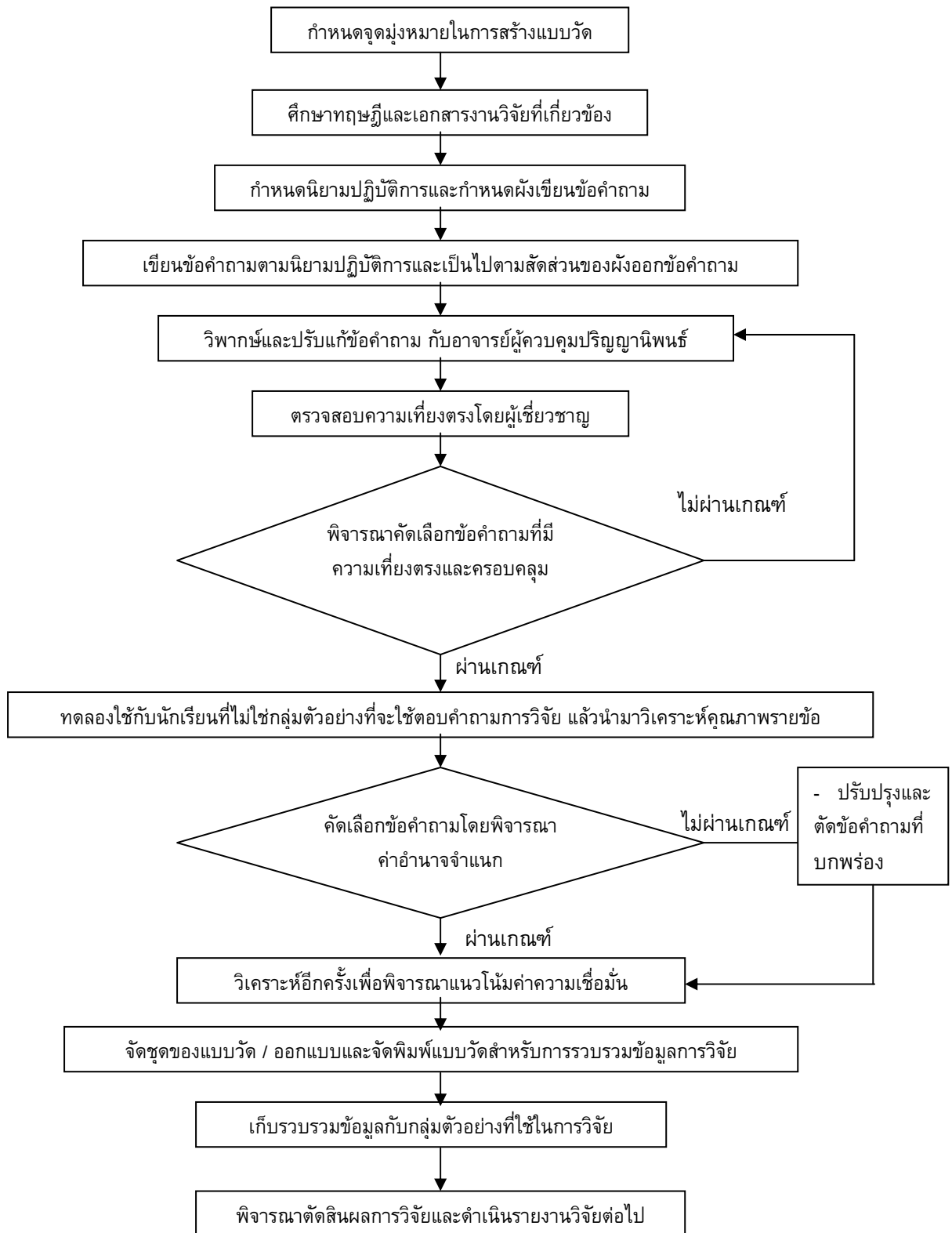
ฉบับที่ 2 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต

เครื่องมือทั้ง 2 ฉบับ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยอาศัยทฤษฎี และนิยาม ของนักวิชาการที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 โดยผู้วิจัยได้พิจารณาเขียนข้อคำถามที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความเป็นจริงของนักเรียน ซึ่งมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบวัดทักษะชีวิต

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีทักษะชีวิต ตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลก และกระทรวงสาธารณสุข และได้สร้างแบบวัดทักษะชีวิต ด้านทักษะพิสัย ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ จำนวน 10 ข้อ ด้านการแก้ปัญหา จำนวน 9 ข้อ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 9 ข้อ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำนวน 10 ข้อ ด้านการจัดการกับอารมณ์ จำนวน 10 ข้อ และการจัดการกับความเครียด จำนวน 10 ข้อ รวมทั้งสิ้น 58 ข้อ โดยมีข้อคำถามเป็นแบบสถานการณ์ ชนิด 3 ตัวเลือก

3. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต ตามขั้นตอน ดังนี้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบวัดทักษะชีวิต ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดทักษะชีวิต ด้านทักษะพิสัยโดยการศึกษาจากแนวความคิดขององค์การอนามัยโลก และกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การจัดการกับอารมณ์ และการจัดการกับความเครียด โดยสร้างข้อคำถามเป็นแบบสถานการณ์ชนิด 3 ตัวเลือก โดยมีรายละเอียดของวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด

3. กำหนดนิยามปฏิบัติกรจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะของการวัด และจัดทำผังเขียนข้อคำถาม ตามลักษณะทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย 6 ด้าน คือ การตัดสินใจ จำนวน 12 ข้อ การแก้ปัญหา จำนวน 12 ข้อ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 12 ข้อ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำนวน 12 ข้อ การจัดการกับอารมณ์ จำนวน 12 ข้อ และการจัดการกับความเครียด จำนวน 12 ข้อ รวมทั้งฉบับ จำนวน 72 ข้อ

4. เขียนข้อคำถามของแบบวัดทักษะชีวิต โดยให้มีความครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการและเป็นไปตามสัดส่วนของผังออกข้อคำถาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 4.1 ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสถานการณ์ 3 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบเลือกเพียงตัวเลือกเดียว ตามความรู้สึกและการปฏิบัติที่ตรงหรือใกล้เคียงความเป็นจริงของผู้ตอบมากที่สุด

- 4.2 สร้างแบบวัดชนิดสถานการณ์ให้ครอบคลุมด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น

- 4.3 กำหนดให้คะแนนแต่ละตัวเลือก โดยมีระดับคะแนน 1-3 คะแนน

5. วิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมตามโครงสร้างทฤษฎี และคัดเลือกข้อคำถาม แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบวัดทักษะชีวิต จำนวน 72 ข้อ

6. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแล้ว ไปตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบวัด กับนิยามปฏิบัติการในแต่ละด้าน และคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่า มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 72 ข้อ โดยแบ่งเป็นทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การจัดการกับอารมณ์ และการจัดการกับความเครียด ด้านละ 12 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.6 ถึง 1

7. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้ว ตามข้อ 6. ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จากวิทยาลัยอาชีวศึกษานนบุรี วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี วิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ จำนวน 231คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ

อาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง จากนั้นนำผลการตอบแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ค่า Item-total Correlation และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบัท (Cronbach) ซึ่งพบว่าแบบวัดทักษะชีวิต จำนวน 72 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .011 ถึง .504 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .900 โดยมีรายละเอียดผลการหาคุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิตในแต่ละด้าน ดังนี้

7.1 ด้านการตัดสินใจ จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .159 ถึง .354 และค่าความเชื่อมั่นรายด้าน เท่ากับ .592

7.2 ด้านการแก้ไขปัญหา จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ -.009 ถึง .407 และค่าความเชื่อมั่นรายด้าน เท่ากับ .543

7.3 ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ -.105 ถึง .447 และค่าความเชื่อมั่นรายด้าน เท่ากับ .676

7.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .150 ถึง .481 และค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .701

7.5 ด้านการจัดการกับอารมณ์ จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .133 ถึง .439 และค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .692

7.6 ด้านการจัดการกับความเครียด จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .199 ถึง .399 และค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .635

8. คัดเลือกข้อคำถามเพื่อนำไปดำเนินการวิจัย โดยพิจารณาจากข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงและรวมทุกข้อแล้วครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ และปรับปรุงข้อคำถามที่บกพร่องโดยอาศัยผลการวิเคราะห์ข้างต้น ซึ่งแบบวัดที่ได้ในขั้นตอนนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 58 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกที่คัดเลือกไว้อยู่ระหว่าง .202 ถึง .504

9. ประเมินค่าประมาณความเชื่อมั่นของแบบวัดที่จัดชุดใหม่ตามข้อ 8 หลังจากคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงและครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการแล้ว จึงทำการวิเคราะห์อีกครั้ง (Reanalysis) เพื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยของ แบบวัดทักษะชีวิต ด้านทักษะพิสัย 6 ด้าน คือ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การจัดการกับอารมณ์ และการจัดการกับความเครียด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .566 , .606 , .715 , .702 , .703 .624 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .901 จากนั้นผู้วิจัยปรึกษากับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโทแล้ว มีความเห็นว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดดังกล่าวข้างต้น สามารถใช้ในการวิจัยได้ จึงตัดสินใจใช้ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

10. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง และตรวจสอบคุณสมบัติของแบบวัด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งพบว่าแบบวัดทักษะชีวิต จำนวน 58 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .187 ถึง .495 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .900 โดยมีรายละเอียดผลการหาคุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิตในแต่ละด้าน ดังนี้

10.1 ด้านการตัดสินใจ จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .232 ถึง .437 และค่าความเชื่อมั่นรายด้าน เท่ากับ .637

10.2 ด้านการแก้ไขปัญหา จำนวน 9 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .116 ถึง .409 และค่าความเชื่อมั่นรายด้าน เท่ากับ .549

10.3 ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 9 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .330 ถึง .511 และค่าความเชื่อมั่นรายด้าน เท่ากับ .740

10.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .298 ถึง .426 และค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .686

10.5 ด้านการจัดการกับอารมณ์ จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .174 ถึง .433 และค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .686

10.6 ด้านการจัดการกับความเครียด จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .184 ถึง .382 และค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .637

11. ผู้วิจัยพิจารณาคูณภาพของแบบวัด โดยพิจารณาจากค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะชีวิต ด้านทักษะพิสัย ทั้ง 6 ด้าน แล้วจึงตัดสินใจวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยตามจุดประสงค์ของการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบวัดทักษะชีวิต

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วตอบคำถามตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย(X) ตัวเลือกที่นักเรียนเลือกลงในกระดาษคำตอบ

1. การตัดสินใจ

- 0) หลังจากที่นักเรียนทำการบ้านเสร็จแล้ว มีเพื่อนขอยืมลอก นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร
- ก. ให้เพื่อนลอกเพราะกลัวเพื่อนโกรธ (1 คะแนน)
 - ข. ไม่ให้ลอกและเตือนเพื่อนว่าควรทำการบ้านด้วยตนเอง (2 คะแนน)
 - ค. ไม่ให้ลอกแต่ช่วยอธิบายให้เพื่อนเข้าใจ จนเพื่อนสามารถทำด้วยตนเอง (3 คะแนน)

2. การแก้ปัญหา

- 0) ในวิชาแกะสลักผักผลไม้ ครูสั่งให้นักเรียนเตรียมผักทองมาเพื่อแกะสลักลดลายปาริชาติลิ้มเตรียมผักทองตามที่ครูสั่ง ถ้านักเรียนเป็นปาริชาตินักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. ขอซื้อผักทองจากแม่ค้าในโรงอาหาร (3 คะแนน)
 - ข. ไม่เข้าเรียน เพราะไม่สามารถหาผักทองได้ (1 คะแนน)
 - ค. จัดวิธีการแกะสลัก ตามที่ครูสอนลงในสมุดอย่างละเอียด (2 คะแนน)

3. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

- 0) ครูแจ้งให้ อานนท์ซึ่งเป็นหัวหน้าห้อง ว่าให้บอกกับเพื่อนถึงการสมัครเพื่อขอรับทุนการศึกษาต่อ ซึ่งต้องส่งเอกสารที่กรอกข้อมูลสมบูรณ์แล้วภายในวันพรุ่งนี้ ถ้านักเรียนเป็นอานนท์นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. ไม่บอกให้เพื่อนทราบเลย (1 คะแนน)
 - ข. บอกเพื่อนบางคนและสั่งว่าให้ช่วยบอกต่อๆ (2 คะแนน)
 - ค. เรียกประชุมเพื่อนๆ ในห้องเพื่ออธิบายรายละเอียด (3 คะแนน)

4. การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

- 0) เอกชัยเป็นคนพูดติดอ่างจนน่ารำคาญ เพื่อนจึงไม่อยากคุยด้วย และมักจะนั่งยิ้มเสมอๆ ถ้าเอกชัยมาคุยกับนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. สนใจฟังเอกชัย ด้วยความเต็มใจ (3 คะแนน)
 - ข. คุยด้วย แต่ทำกิจกรรมอื่นไปด้วย (2 คะแนน)
 - ค. ทักทายด้วยเล็กน้อยแล้วเดินปลีกตัวไป (1 คะแนน)

5. การจัดการกับอารมณ์

- 0) วิลาวัลย์ ได้รับคำชมจากครูว่าประดิษฐ์ชิ้นงานที่ครูมอบหมายให้ทำได้สวยงาม แต่กลับถูกรพรณเพื่อนร่วมห้องตำหนิว่ายังประดิษฐ์ชิ้นงานสวยสู้ตนไม่ได้ ถ้านักเรียน เป็นวิลาวัลย์ นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. แสดงอาการไม่พอใจเล็กน้อย (2 คะแนน)
 - ข. วางเฉยไม่ใส่ใจกับสิ่งที่รพรณตำหนิ (3 คะแนน)
 - ค. แสดงอาการไม่พอใจ และต่อว่ารพรณ (1 คะแนน)

6. การจัดการกับความเครียด

- 0) ในแต่ละภาคเรียน วิทยาลัยจัดกิจกรรมเป็นจำนวนมาก กิ่งกาญจน์ มักจะได้รับเลือกให้ร่วมทำกิจกรรมเสมอ ทำให้ขาดเรียนบ่อยครั้ง ทำให้กังวลว่าจะเรียนไม่ทันเพื่อน ถ้านักเรียนเป็นกิ่งกาญจน์ นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. ชักถามจากเพื่อน ว่าเรียนอะไรไปบ้าง (1 คะแนน)
 - ข. ชักถามจากเพื่อน และขอให้เพื่อนอธิบายในสิ่งที่ไม่เข้าใจ (2 คะแนน)
 - ค. ชักถามจากเพื่อน และเข้าห้องสมุดค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ (3 คะแนน)

เกณฑ์การให้คะแนน

- ให้ 3 คะแนน เมื่อเลือกตอบในตัวเลือกที่แสดงถึงการมีทักษะชีวิตสูง
 ให้ 2 คะแนน เมื่อเลือกตอบในตัวเลือกที่แสดงถึงการมีทักษะชีวิตปานกลาง
 ให้ 1 คะแนน เมื่อเลือกตอบในตัวเลือกที่แสดงถึงการมีทักษะชีวิตต่ำ

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนจากแบบวัดทักษะชีวิต

1. แบบวัดทักษะชีวิต มีจำนวน 58 ข้อ คะแนนเต็ม 174 คะแนน

ระดับคะแนนทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
135.34 – 174.00	มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับสูง
96.67 – 135.33	มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง
58.00 – 96.66	มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับต่ำ

2. แบบวัดทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด ด้านละ 10 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

ระดับคะแนนรายด้าน	การแปลความหมาย
23.34 – 30.00	มีทักษะชีวิตด้าน.....อยู่ในระดับสูง
16.67 – 23.33	มีทักษะชีวิตด้าน.....อยู่ในระดับปานกลาง
10.00 – 16.66	มีทักษะชีวิตด้าน.....อยู่ในระดับต่ำ

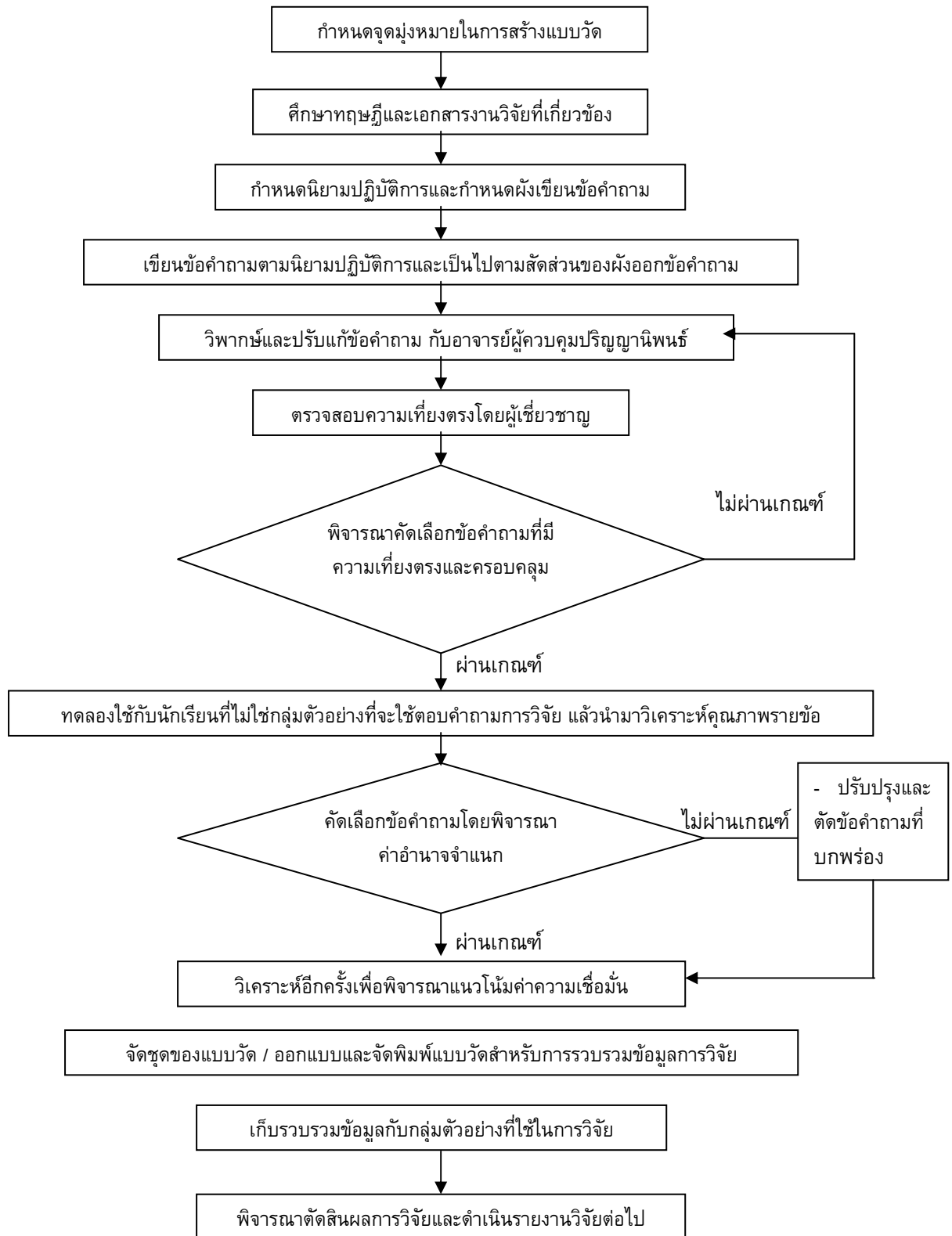
3. แบบวัดทักษะชีวิต ด้านการแก้ไขปัญหา และด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านละ 9 ข้อ คะแนนเต็ม 27 คะแนน

ระดับคะแนนรายด้าน	การแปลความหมาย
21.00 – 27.00	มีทักษะชีวิตด้าน.....อยู่ในระดับสูง
15.00 – 20.99	มีทักษะชีวิตด้าน.....อยู่ในระดับปานกลาง
9.00 – 14.99	มีทักษะชีวิตด้าน.....อยู่ในระดับต่ำ

ฉบับที่ 2 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต

ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ ซึ่งได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ตามขั้นตอน ดังนี้

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ โดยมีรายละเอียดของวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด
3. กำหนดนิยามปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะของการวัด และจัดทำผังเขียนข้อคำถาม เพื่อให้แบบวัดครอบคลุมตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด
4. เขียนข้อคำถามของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต โดยให้มีความครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการและเป็นไปตามสัดส่วนของผังออกข้อคำถาม จำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ
5. วิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมตามโครงสร้างทฤษฎี และคัดเลือกข้อคำถาม แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต
6. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแล้ว ไปตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงพิเนจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบวัด กับนิยามปฏิบัติการ ซึ่งใช้เกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่า มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 40 ข้อ โดยได้ข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.6 ถึง 1
7. นำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้ว ตามข้อ 6. ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาระบบทวิภาค วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี วิทยาลัยการอาชีพนครสวรรค์ จำนวน 231 คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง จากนั้นนำผลการตอบแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ค่า Item-total Correlation และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ซึ่งพบว่าแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ -.075 ถึง .654 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .917
8. คัดเลือกข้อคำถามเพื่อนำไปดำเนินการวิจัยโดยพิจารณาจากข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงและรวมทุกข้อแล้วครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ ซึ่งแบบวัดที่ได้ในขั้นตอนนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกที่คัดเลือกไว้อยู่ระหว่าง .418 ถึง .654
9. ประเมินค่าประมาณความเชื่อมั่นของแบบวัดที่จัดชุดใหม่ ตามข้อ 8 ภายหลังจากคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงและครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการแล้ว จึงทำการวิเคราะห์อีกครั้ง (Reanalysis) เพื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด ซึ่งพบว่าแบบวัด

ลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .334 ถึง .650 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .925

10. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงและตรวจสอบคุณสมบัติของแบบวัด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งพบว่าแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .341 ถึง .647 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .924

11. ผู้วิจัยพิจารณาคูณภาพของแบบวัด โดยพิจารณาจากค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต แล้วจึงตัดสินใจวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยตามจุดประสงค์ของการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่า นักเรียนปฏิบัติตามข้อความในข้อนั้นๆ มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องท้ายข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความรู้สึก				
		จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
0	ข้าพเจ้าทำงาน/การบ้านที่ครูมอบหมายให้จนเสร็จ ตามกำหนดเวลาทุกครั้ง.....
00	ข้าพเจ้าไม่เคยท้อถอยเรื่องการเรียนรู้ เพราะเชื่อว่าความพยายามจะทำให้ประสบความสำเร็จ.....

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงมากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
จริงมาก	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงน้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่จริงเลย	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนจากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต

แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต มีจำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 150 คะแนน

ระดับคะแนนทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
110.00 – 150.00	มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับสูง
70.00 – 109.99	มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับปานกลาง
30.00 – 69.99	มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับต่ำ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือ ซึ่งเป็นแบบวัดทักษะชีวิต และแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลยื่นต่อผู้บริหารสถานศึกษา ของวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา ที่ดำเนินการเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีระยะเวลาการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 20 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2549 โดยนำแบบวัดทักษะชีวิตและแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ไปให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำการตอบแบบวัด ดังกล่าว โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 จัดเตรียมแบบวัดให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

3.2 ก่อนที่นักเรียนจะทำแบบวัด ผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงทำความเข้าใจ เพื่อให้นักเรียนวางใจได้ว่าการทำแบบวัดในครั้งนี้ไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนและวิทยาลัย โดยหวังว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตั้งใจตอบแบบวัด เพื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

3.3 ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะกำลังตอบแบบวัด หากมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจตอบ ผู้วิจัยทำการจดบันทึกเพื่อนำมาพิจารณาผลการตอบของนักเรียน เพื่อดำเนินการตามข้อ 4.

4. นำแบบวัดที่ได้จากการดำเนินการใน ข้อที่ 3 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ และร่องรอยความตั้งใจในการตอบ พร้อมทั้งคัดแยกแบบวัดที่ได้รับการตอบไม่สมบูรณ์ หรือมีร่องรอยระบุถึงความไม่ตั้งใจในการตอบออก ภายหลังจากการคัดแบบวัดออก ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย จำนวน 600 คน

5. ทำการลงรหัสพร้อมทั้งจัดระบบข้อมูล และวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เพื่อประมาณค่าประชากรและทดสอบสมมติฐาน เพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานเพื่อประมาณค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับชั้น และลักษณะมุงอนาคต โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 11.5

2. เปรียบเทียบโดยรวมของทักษะชีวิต ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน เปรียบเทียบโดยรวมของทักษะชีวิต ของนักเรียนที่มีลักษณะมุงอนาคตต่างลักษณะกัน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับลักษณะมุงอนาคตที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – way MANOVA) เปรียบเทียบทักษะชีวิตในแต่ละด้านของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนหนึ่งตัวแปร (Univariate Test) และทดสอบภายหลังด้วยวิธีการ LSD ของฟิชเชอร์(Fisher) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 11.5

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยใช้สูตรการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ในระดับความเชื่อมั่นที่ .95 (มยุรี ศรีชัย. 2538 : 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^k \frac{N_g^2 S_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\frac{\alpha}{2}}^2} + \sum_{g=1}^k N_g S_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	K	แทน	จำนวนระดับชั้น
	S_g^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของทักษะชีวิตนักเรียน
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า
	N_g	แทน	จำนวนของนักเรียนในแต่ละชั้น
	W_g	แทน	$\frac{N_g}{N}$

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพิ้นิจ (Face Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ลั้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 248)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 วิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบวัด โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (Pedhazur. 1997 : 39)

$$r = \frac{S_{xy}}{S_x S_y}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	S_{xy}	แทน	ค่าความแปรปรวนร่วมระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมข้ออื่นๆ ที่เหลือ
	S_x	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรายข้อ
	S_y	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนรวมของข้ออื่นๆที่เหลือ

2.3 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ลั้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 312)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบวัด
	s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนข้อที่ i
	s^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
	\sum	แทน	ผลรวมทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า (Standard Error of Estimate)

3.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทักษะชีวิต โดยภาพรวม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบตัวแปรอิสระ 2 ตัว (Two factor Multivariate Analysis of Variance : Two factor MANOVA) ด้วยค่าสถิติ Wilks' Λ (Marascuilo. 1983 : 357 - 371)

3.2.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทักษะชีวิตโดยรวมของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน (Main Effect) ด้วยสถิติทดสอบ F จากสูตร

$$F = \frac{v_2}{v_1} \left(\frac{1 - \Lambda_A^{1/s}}{\Lambda_A^{1/s}} \right)$$

โดยที่

$$\Lambda_A = \prod_{p=1}^s \frac{1}{1 + \lambda_p}$$

$$v_1 = v_A P$$

$$v_2 = ab - \left(\frac{1}{2} v_A P \right) + 1$$

$$v_A = I - 1$$

$$v_{Res} = v_R = N - IJ$$

$$a = v_R + v_A - \frac{1}{2} (P + v_A + 1)$$

$$b = \sqrt{\frac{v_A^2 P^2 - 4}{v_A^2 + P^2 - 5}}$$

$$s = \min[v_A, P]$$

เมื่อ P แทน จำนวนของตัวแปรตาม
 I แทน จำนวนระดับของตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต
 J แทน จำนวนระดับของตัวแปรระดับชั้น
 และ $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_s$ เป็นค่าไอเกนของสมการ $|(SS_W)^{-1}(SS_B) - \lambda I| = 0$

3.2.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทักษะชีวิต โดยรวมของนักเรียนที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน (Main Effect) ด้วยสถิติทดสอบ F จากสูตร

$$F = \frac{v_2}{v_1} \left(\frac{1 - \Lambda_B^{1/s}}{\Lambda_B^{1/s}} \right)$$

โดยที่

$$\Lambda_B = \prod_{p=1}^s \frac{1}{1 + \lambda_p}$$

$$v_1 = v_B P$$

$$v_2 = ab - \left(\frac{1}{2} v_B P \right) + 1$$

$$v_B = I - 1$$

$$v_R = N - IJ$$

$$a = v_R + v_B - \frac{1}{2}(P + v_B + 1)$$

$$b = \sqrt{\frac{v_B^2 P^2 - 4}{v_B + P^2 - 5}}$$

$$s = \min[v_B, P]$$

3.2.3 ศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนที่มีผลต่อทักษะชีวิตโดยรวมของนักเรียน (Interaction Effect in a two-factor MANOVA) จากสูตร

$$F = \frac{v_2}{v_1} \left(\frac{1 - \Lambda_{AB}^{1/b}}{\Lambda_{AB}^{1/b}} \right)$$

โดยที่

$$\Lambda_{AB} = \prod_{p=1}^s \frac{1}{1 + \lambda_p}$$

$$v_1 = v_{AB} P$$

$$v_2 = ab - \left(\frac{1}{2} v_{AB} P \right) + 1$$

$$v_{AB} = (I - 1)(J - 1)$$

$$a = v_R + v_{AB} - \frac{1}{2}(P + v_{AB} + 1)$$

$$b = \sqrt{\frac{v_{AB}^2 P^2 - 4}{v_{AB} + P^2 - 5}}$$

$$s = \min[v_{AB}, P]$$

3.3 ทดสอบนัยสำคัญระหว่างค่าเฉลี่ยโดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณ โดยวิธีการ LSD ของฟิชเชอร์ (Fisher)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการแปลผล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	คะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
$S_{\bar{x}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ย
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของค่าความแตกต่างระหว่างข้อมูลและค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูล
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบ เอฟ
$SSCP$	แทน	เมทริกซ์ผลบวกของกำลังสองและของผลคูณระหว่างกลุ่มข้อมูล (Sum of Squares and Cross Products)
Wilks' Λ	แทน	ค่าสถิติทดสอบ แลมบีต้า (Λ) ของวิลคิส (Wilks)
DCM1	แทน	การตัดสินใจ (Decision Making)
PRS2	แทน	การแก้ไขปัญหา (Problem Solving)
EFC3	แทน	การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication)
IRS4	แทน	การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills)
CWE5	แทน	การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion)
CWS6	แทน	การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress)
LS	แทน	ทักษะชีวิต (Life Skills)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

พัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาคหกรรมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับทักษะชีวิตของประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง ดังนี้

1.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ของตัวแปรทักษะชีวิต ทั้ง 6 ด้านและโดยภาพรวมของนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 เกี่ยวกับทักษะชีวิตทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด ดังนี้

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะชีวิตทั้ง 6 ด้าน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง และลักษณะมุ่งอนาคต-สูง

2.2 ค่าสถิติการทดสอบตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ ได้แก่ ค่าการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ทักษะชีวิต ทั้ง 6 ด้าน

2.3 การเปรียบเทียบโดยรวมของทักษะชีวิต ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน เปรียบเทียบโดยรวมของทักษะชีวิต ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคต ที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two-way MANOVA) เปรียบเทียบทักษะชีวิตในแต่ละด้านของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนหนึ่งตัวแปร (Univariate Test) และทดสอบภายหลังด้วยวิธีการ LSD ของ ฟิชเชอร์ (Fisher)

3. ผลการศึกษาลักษณะทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวมของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง ดังนี้

3.1 ค่าเฉลี่ยและร้อยละของค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตของนักเรียน และกราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้าน และโดยภาพรวมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 โดยรวม

3.2 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่าง สามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นปี และที่มีลักษณะมุ่งอนาคตที่ต่างลักษณะกัน ดังปรากฏในตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนนักเรียนจำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคต

ระดับชั้น	ลักษณะมุ่งอนาคต			รวม
	สูง	กลาง	ต่ำ	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1	114	173	2	289
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2	56	88	2	146
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3	57	107	1	165
รวม	227	368	5	600

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ที่จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคตที่ต่างลักษณะกัน กล่าวคือ ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง และลักษณะมุ่งอนาคต-ต่ำ โดยมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 600 คน จะเห็นได้ว่าจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มลักษณะมุ่งอนาคต-ต่ำ มีจำนวนนักเรียนเพียง 5 คน เท่านั้น หรือคิดเป็นร้อยละ 0.83 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งนักเรียนในกลุ่มลักษณะมุ่งอนาคต-ต่ำ มีจำนวนน้อยมากไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับทักษะชีวิต ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 จำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคตที่ต่างลักษณะกัน เฉพาะลักษณะมุ่งอนาคต-สูง และลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง เท่านั้น โดยมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 595 คน เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 จำนวน 287 คน นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 จำนวน 144 คน และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 จำนวน 164 คน ดังปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนนักเรียนจำแนกตามลักษณะมุ่งอนาคต ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระดับชั้น	ลักษณะมุ่งอนาคต		รวม
	สูง	กลาง	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1	114	173	287
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2	56	88	144
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3	57	107	164
รวม	227	386	595

1. ผลการศึกษาในระดับทักษะชีวิตของประชากร ซึ่งมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ของตัวแปรทักษะชีวิตทั้ง 6 ด้าน และโดยภาพรวม จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยจำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุงอนาคต ดังแสดงในตาราง

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของ **ทักษะชีวิตโดยภาพรวม** จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุงอนาคต

กลุ่มนักเรียน	ทักษะชีวิต				การประมาณค่าเฉลี่ยประชากร	การแปลความหมาย	
	n	\bar{X}	S	$S_{\bar{x}}$			
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1	ลักษณะมุงอนาคต-สูง	114	145.96	18.29	1.45	143.12 – 148.80	สูง
	ลักษณะมุงอนาคต-กลาง	173	140.50	16.68	1.17	138.21 – 142.79	สูง
รวม	287	142.67	17.51	1.03	140.65 – 144.69	สูง	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2	ลักษณะมุงอนาคต-สูง	56	149.43	11.47	2.06	145.40 – 153.46	สูง
	ลักษณะมุงอนาคต-กลาง	88	141.32	14.31	1.65	138.09 – 144.55	สูง
รวม	144	144.47	13.81	1.15	142.22 – 146.72	สูง	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3	ลักษณะมุงอนาคต-สูง	57	145.40	12.66	2.05	141.38 – 149.42	สูง
	ลักษณะมุงอนาคต-กลาง	107	138.95	14.12	1.49	136.03 – 141.87	สูง
รวม	164	141.20	13.94	1.09	139.06 – 143.34	สูง	

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 ส่วนมากมีลักษณะมุงอนาคต-กลาง รองลงมาเป็นลักษณะมุงอนาคต-สูง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ทักษะชีวิตโดยภาพรวมของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 142.67 , 144.47 และ 141.20 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร เท่ากับ 140.65 – 144.69 , 142.22 – 146.72 และ 139.06 – 143.34 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาระดับทักษะชีวิตโดยภาพรวมของนักเรียน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับสูง

จากตาราง 6 ที่ได้นำเสนอข้างต้น เป็นค่าสถิติพื้นฐานในตัวแปรทักษะชีวิตโดยภาพรวมของนักเรียน และเมื่อแยกพิจารณาระดับทักษะชีวิต เป็นรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด

ตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจจากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต

กลุ่มนักเรียน	ทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจ				การประมาณ ค่าเฉลี่ย ประชากร	การแปล ความหมาย	
	n	\bar{X}	S	$S_{\bar{x}}$			
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1	ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	114	25.64	3.20	0.30	25.05 – 26.23	สูง
	ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	173	24.80	3.51	0.27	24.27 – 25.33	สูง
รวม	287	25.14	3.41	0.20	24.75 – 25.53	สูง	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2	ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	56	25.79	2.36	0.32	25.16 – 26.42	สูง
	ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	88	24.64	3.12	0.33	23.99 – 25.29	สูง
รวม	144	25.08	2.90	0.24	24.61 – 25.55	สูง	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3	ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	57	25.79	2.66	0.35	25.10 – 26.48	สูง
	ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	107	23.70	3.18	0.31	23.09 – 24.31	ปานกลาง – สูง
รวม	164	24.43	3.16	0.25	23.94 – 24.92	สูง	

จากตาราง 7 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.14 , 25.08 และ 24.43 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร เท่ากับ 24.75 – 25.53 , 24.61 – 25.55 และ 23.94 – 24.92 ตามลำดับ โดยนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับสูง

ตาราง 8 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของ
ทักษะชีวิต ด้านการแก้ไขปัญหาจากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้น และลักษณะมุ่งอนาคต

กลุ่มนักเรียน	ทักษะชีวิต ด้านการแก้ไขปัญหา				การประมาณ ค่าเฉลี่ย ประชากร	การแปล ความหมาย
	n	\bar{X}	S	$S_{\bar{x}}$		
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1						
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	114	23.11	3.12	0.29	22.54 – 23.68	สูง
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	173	22.66	3.11	0.24	22.19 – 23.13	สูง
รวม	287	22.84	3.11	0.18	22.49 – 23.19	สูง
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2						
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	56	23.63	1.84	0.25	23.14 – 24.12	สูง
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	88	23.19	2.48	0.26	22.68 – 23.70	สูง
รวม	144	23.36	2.26	0.19	22.99 – 23.73	สูง
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3						
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	57	23.26	2.32	0.31	22.65 – 23.87	สูง
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	107	22.93	2.61	0.25	22.44 – 23.42	สูง
รวม	164	23.04	2.51	0.20	22.67 – 23.41	สูง

จากตาราง 8 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ทักษะชีวิต ด้านการแก้ไขปัญหาของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.84 , 23.36 และ 23.04 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร เท่ากับ 22.49 – 23.19 , 22.99 – 23.73 และ 22.67 – 23.41 ตามลำดับ โดยนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีทักษะชีวิตด้านการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับสูง

ตาราง 9 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของ
 ทักษะชีวิต ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้น
 และลักษณะมุ่งอนาคต

กลุ่มนักเรียน	ทักษะชีวิต ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ				การประมาณ ค่าเฉลี่ย ประชากร	การแปล ความหมาย
	n	\bar{X}	S	$S_{\bar{x}}$		
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	114	23.13	3.95	0.37	22.40 – 23.86	สูง
	173	22.66	3.57	0.27	22.13 – 23.19	สูง
รวม	287	22.85	3.72	0.22	22.42 – 23.28	สูง
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	56	24.25	2.60	0.35	23.56 – 24.94	สูง
	88	23.34	3.42	0.36	22.63 – 24.05	สูง
รวม	144	23.69	3.15	0.26	23.18 - 24.20	สูง
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	57	24.30	2.39	0.32	23.67 – 24.93	สูง
	107	23.47	3.00	0.29	22.90 – 24.04	สูง
รวม	164	23.76	2.82	0.22	23.33 – 24.19	สูง

จากตาราง 9 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ทักษะชีวิต ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
 ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.85 ,
 23.69 และ 23.76 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากรเท่ากับ 22.42– 23.28 , 23.18 - 24.20
 และ 23.33 – 24.19 ตามลำดับ โดยนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่
 3 มีทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับสูง

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของ
 ทักษะชีวิต ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม
 ระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต

กลุ่มนักเรียน	ทักษะชีวิต				การประมาณ ค่าเฉลี่ย ประชากร	การแปล ความหมาย	
	ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล						
	n	\bar{X}	S	$S_{\bar{x}}$			
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1	ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	114	25.32	3.92	0.37	24.59 – 26.05	สูง
	ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	173	24.18	3.64	0.28	23.63 – 24.73	สูง
รวม	287	24.63	3.80	0.22	24.20 – 25.06	สูง	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2	ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	56	26.16	3.08	0.41	25.36 – 26.96	สูง
	ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	88	24.47	3.48	0.37	23.74 – 25.20	สูง
รวม	144	25.13	3.42	0.28	24.58 – 25.68	สูง	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3	ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	57	25.25	3.07	0.41	24.45 – 26.05	สูง
	ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	107	24.21	3.55	0.34	23.54 – 24.88	สูง
รวม	164	24.57	3.41	0.27	24.04 – 25.10	สูง	

จากตาราง 10 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ทักษะชีวิต ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 ปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.63 , 25.13 และ 24.57 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากรเท่ากับ 24.20– 25.06 , 24.58 – 25.68 และ 24.04 – 25.10 ตามลำดับ โดยนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีทักษะชีวิตด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล อยู่ในระดับสูง

ตาราง 11 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของ
 ทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับอารมณ์ จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ระดับชั้นและ
 ลักษณะมุ่งอนาคต

กลุ่มนักเรียน	ทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับอารมณ์				การประมาณ ค่าเฉลี่ย ประชากร	การแปล ความหมาย
	n	\bar{X}	S	$S_{\bar{x}}$		
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1						
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	114	24.22	4.19	0.39	23.46 – 24.98	สูง
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	173	22.90	3.66	0.28	22.35 – 23.45	ปานกลาง – สูง
รวม	287	23.43	3.92	0.23	22.98 – 23.88	ปานกลาง – สูง
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2						
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	56	24.59	3.43	0.46	23.69 – 25.49	สูง
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	88	22.61	3.67	0.39	21.85 – 23.37	ปานกลาง – สูง
รวม	144	23.38	3.69	0.31	22.77 – 23.99	ปานกลาง – สูง
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3						
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	57	22.86	3.85	0.50	21.88 – 23.84	ปานกลาง – สูง
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	107	21.60	3.97	0.38	20.86 – 22.34	ปานกลาง – สูง
รวม	164	22.04	3.69	0.31	21.43 – 22.65	ปานกลาง – สูง

จากตาราง 11 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับอารมณ์ของ
 นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 ปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.43 , 23.38
 และ 22.04ตามลำดับ ซึ่งอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร เท่ากับ 22.98 – 23.88 , 22.77 – 23.99
 และ 21.43 – 22.65 ตามลำดับ โดยนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และ
 ปีที่ 3 มีทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์ อยู่ระหว่างระดับปานกลางถึงระดับสูง

ตาราง 12 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของ
ทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับความเครียด จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ระดับชั้นและ
ลักษณะมุ่งอนาคต

กลุ่มนักเรียน	ทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับความเครียด				การประมาณ ค่าเฉลี่ย ประชากร	การแปล ความหมาย
	n	\bar{X}	S	$S_{\bar{x}}$		
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1						
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	114	24.54	3.86	0.36	23.83 – 25.25	สูง
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	173	23.29	3.68	0.28	22.74 – 23.84	ปานกลาง – สูง
รวม	287	23.78	3.80	0.22	23.33 – 24.23	ปานกลาง – สูง
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2						
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	56	25.02	3.06	0.41	24.22 – 25.82	สูง
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	88	23.07	3.46	0.37	22.34 – 23.80	ปานกลาง – สูง
รวม	144	23.83	3.43	0.29	23.26 – 24.40	ปานกลาง – สูง
ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3						
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	57	23.95	3.48	0.46	23.05 – 24.85	ปานกลาง – สูง
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	107	23.06	3.26	0.32	22.43 – 23.69	ปานกลาง – สูง
รวม	164	23.37	3.36	0.26	22.86 – 23.88	ปานกลาง - สูง

จากตาราง 12 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับความเครียด
ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 ปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.78 , 23.83
และ 23.37 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร เท่ากับ 23.33 – 24.23 , 23.26 – 24.40
และ 22.86 – 23.88 ตามลำดับ โดยนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1, ปีที่ 2 และปีที่ 3
มีทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์ อยู่ระหว่างระดับปานกลาง ถึง ระดับสูง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับทักษะชีวิต ทั้ง 6 ด้าน คือ
ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธ
ภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด ดังนี้

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะชีวิต ทั้ง 6 ด้าน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง และลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง และลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง

ทักษะชีวิต	ระดับชั้น						รวม	
	ปวช.1		ปวช.2		ปวช.3			
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
ด้านการตัดสินใจ (DCM1)								
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	25.64	3.20	25.79	2.36	25.79	2.66	25.71	2.87
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	24.80	3.51	24.64	3.12	23.70	3.18	24.44	3.35
รวม	25.14	3.41	25.08	2.90	24.43	3.16	24.93	3.23
ด้านการแก้ไขปัญหา (PBS2)								
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	23.11	3.12	23.63	1.84	23.26	2.32	23.27	2.66
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	22.66	3.11	23.19	2.48	22.93	2.61	22.86	2.83
รวม	22.84	3.11	23.36	2.26	23.04	2.51	23.02	2.77
ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (EFC3)								
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	23.13	3.95	24.25	2.60	24.30	2.39	23.70	3.34
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	22.66	3.57	23.34	3.42	23.47	3.00	23.06	3.39
รวม	22.85	3.72	23.69	3.15	23.76	2.82	23.30	3.38
ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล(IRS4)								
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	25.32	3.92	26.16	3.08	25.25	3.07	25.51	3.53
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	24.18	3.64	24.47	3.48	24.21	3.55	24.26	3.57
รวม	24.63	3.78	25.13	3.42	24.57	3.14	24.73	3.60
ด้านการจัดการกับอารมณ์ (CWE5)								
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	24.22	4.19	24.59	3.43	22.86	3.85	23.97	3.97
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	22.90	3.66	22.61	3.67	21.60	3.97	22.45	3.79
รวม	23.43	3.92	23.38	3.69	22.04	3.96	23.03	3.92
ด้านการจัดการกับความเครียด (CWS6)								
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	24.54	3.86	25.02	3.06	23.95	3.48	24.51	3.59
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	23.29	3.68	23.07	3.46	23.06	3.26	23.17	3.50
รวม	23.78	3.80	23.83	3.43	23.37	3.36	23.68	3.59
โดยภาพรวม (ทักษะชีวิต : LS)								
ลักษณะมุ่งอนาคต-สูง	145.96	18.29	149.43	11.47	145.40	12.66	146.67	15.54
ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง	140.50	16.68	141.32	14.31	138.95	14.12	140.24	15.41
รวม	142.67	17.51	144.47	13.81	141.20	13.94	142.70	15.76

2.2 ค่าสถิติการทดสอบตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ ในการหาค่าสหสัมพันธ์ภายในกลุ่มของกลุ่มตัวแปรตามทั้งหมด โดยหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย ตามวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และวิเคราะห์โดยวิธีการของ Bartlett's Test of Sphericity เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์สถิติโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA) ซึ่งปรากฏผลดังตาราง 14

ตาราง 14 ความสัมพันธ์รายคู่และค่าการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามทักษะชีวิต ทั้ง 6 ด้าน

ตัวแปร	DCM1	PBS2	EFC3	IRS4	CWE5	CWS6
DCM1	1.00	.414*	.423*	.481*	.465*	.491*
PBS2		1.00	.637*	.499*	.372*	.408*
EFC3			1.00	.625*	.481*	.477*
IRS4				1.00	.564*	.568*
CWE5					1.00	.575*
CWS6						1.00

Bartlett 's Test of Sphericity = 1513.109**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 พบว่า ตัวแปรทุกตัวในทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ในส่วนรวม โดยใช้วิธีการของบาร์เทเลตต์ปรากฏว่าได้ค่า Bartlett 's Test of Sphericity = 1513.109 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ตัวแปรตามทักษะชีวิต ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด มีความสัมพันธ์กันจริง ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ

2.3 การเปรียบเทียบโดยรวมของทักษะชีวิต ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน เปรียบเทียบโดยรวมของทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคตที่มีต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – way MANOVA) และทดสอบภายหลังด้วยวิธีการ LSD ของ ฟิชเชอร์ (Fisher) โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – way MANOVA) ของทักษะชีวิตโดยรวม ตามระดับชั้นของนักเรียน และลักษณะมุ่งอนาคต

แหล่งความแปรปรวน	df	SSCP						Wilks' Λ	ค่าประมาณ F	Sig
		DCM1	PBS2	EFC3	IRS4	CWE5	CWS6			
ระดับชั้น	2	24.269								
		-2.431	25.526							
		36.372	45.977	125.045						
		10.450	26.178	30.067	33.758					
		69.506	-3.451	-97.532	33.400	197.909				
		23.334	4.477	-23.301	17.279	67.211	24.078	.928	3.679**	.000
ลักษณะมุ่งอนาคต	1	234.972								
		70.123	20.927							
		127.260	37.979	68.924						
		223.751	66.775	121.183	213.066					
		262.649	78.383	142.250	250.106	293.586				
		235.680	70.335	127.643	224.425	263.440	236.389	.945	5.669**	.000
ปฏิสัมพันธ์ของระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคต	2	38.221								
		-3.351	.298							
		9.964	-.761	5.756						
		-5.109	.633	3.843	9.163					
		-3.920	.560	5.019	10.423	11.957				
		-13.437	1.433	3.617	13.464	14.998	20.777	.982	.899	.547

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 พบว่า ผลการทดสอบในตัวแปรระดับชั้น ได้ค่า Wilks Lamda = .928 และทำการทดสอบนัยสำคัญ โดยสถิติเอฟ ได้ค่า F = 3.679 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการทดสอบในตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต ได้ค่า Wilks Lamda = .945 และทำการทดสอบนัยสำคัญ โดยสถิติเอฟ ได้ค่า F = 5.669 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันจะมีทักษะชีวิตที่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน จะมีทักษะชีวิตที่ต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 สำหรับผลการทดสอบปฏิสัมพันธ์ของระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคต พบว่า ได้ค่า Wilks Lamda = .982 และทำการทดสอบนัยสำคัญโดยสถิติเอฟ ได้ค่า F = .899 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ไม่มีปฏิสัมพันธ์ของทักษะชีวิต ที่เกิดจากการส่งผลร่วมกันของตัวแปรระดับชั้นกับตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทักษะชีวิตทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ

ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน และลักษณะมุงอนาคตต่างลักษณะกัน

แหล่งความแปรปรวน	ทักษะชีวิต	SS	df	MS	F	Sig.
ระดับชั้น (A)	DCM1	24.469	2	12.234	1.222	.295
	PBS2	25.526	2	12.763	1.670	.189
	EFC3	125.045	2	62.523	5.567**	.004
	IRS4	33.758	2	16.879	1.335	.264
	CWE5	197.909	2	98.955	6.779**	.001
	CWS6	24.078	2	12.039	.961	.383
ลักษณะมุงอนาคต (B)	DCM1	234.972	1	234.972	23.476**	.000
	PBS2	20.972	1	20.927	2.739	.098
	EFC3	68.924	1	68.924	6.138**	.014
	IRS4	213.066	1	213.066	16.854**	.000
	CWE5	293.586	1	293.586	20.112**	.000
	CWS6	236.389	1	236.389	18.874**	.000
ระดับชั้น x ลักษณะมุงอนาคต (A x B)	DCM1	38.221	2	19.110	1.909	.149
	PBS2	.298	2	.149	.019	.981
	EFC3	5.756	2	2.878	.256	.774
	IRS4	9.163	2	4.581	.362	.696
	CWE5	11.957	2	5.979	.410	.664
	CWS6	20.777	2	10.389	.829	.437
ความคลาดเคลื่อน	DCM1	5895.268	589	10.009		
	PBS2	4500.911	589	7.642		
	EFC3	6614.419	589	11.230		
	IRS4	7445.926	589	12.642		
	CWE5	8597.861	589	14.597		
	CWS6	7376.987	589	12.525		
Corrected Total	DCM1	6207.892	594			
	PBS2	4551.758	594			
	EFC3	6797.939	594			
	IRS4	7704.044	594			
	CWE5	9134.393	594			
	CWS6	7665.687	594			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 ปรากฏว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีทักษะชีวิต ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และ ด้านการจัดการกับอารมณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อไป แต่ไม่พบความแตกต่างของทักษะชีวิตในด้านที่เหลือ คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการจัดการกับความเครียด

ส่วนนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน มีทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจ ด้าน การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับ อารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูงมีทักษะชีวิตด้านดังกล่าวสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต- กลาง แต่ไม่พบความแตกต่างของ ทักษะชีวิต ด้านการแก้ไขปัญหา

สำหรับผลการทดสอบปฏิสัมพันธ์ของระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคต ไม่พบว่า ตัวแปร ระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคต ส่งผลร่วมกันทำให้เกิดผลปฏิสัมพันธ์ต่อ ระดับทักษะชีวิต ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัม พันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด แต่ประการ ใด

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการ LSD ของ ฟิชเชอร์ (Fisher) เพื่อค้นหาว่าระดับชั้นของนักเรียนคู่ใดบ้างที่มีคะแนนเฉลี่ยของทักษะชีวิต แต่ละด้านต่างกัน ซึ่งปรากฏผลดังตาราง 17

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของทักษะชีวิต ในด้านการตัดสินใจ ด้านการ แก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด จำแนกตามตัวแปรระดับชั้น

ระดับชั้น		ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย		
		ปวช.1	ปวช.2	ปวช.3
ทักษะชีวิต ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	\bar{X}	22.90	23.80	23.88
	ปวช.1	-	0.90**	0.98**
	ปวช.2		-	0.08
	ปวช.3			-
ทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับอารมณ์	\bar{X}	23.56	23.60	22.23
	ปวช.1	-	0.04	1.33**
	ปวช.2		-	1.37**
	ปวช.3			-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลจากตาราง 17 ในทักษะชีวิต ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 มีระดับทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่านักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 และปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สำหรับทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์ พบว่า นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 และ ปีที่ 2 มีระดับทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับอารมณ์สูงกว่านักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการจัดการกับความเครียด ไม่พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการจัดการกับความเครียด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

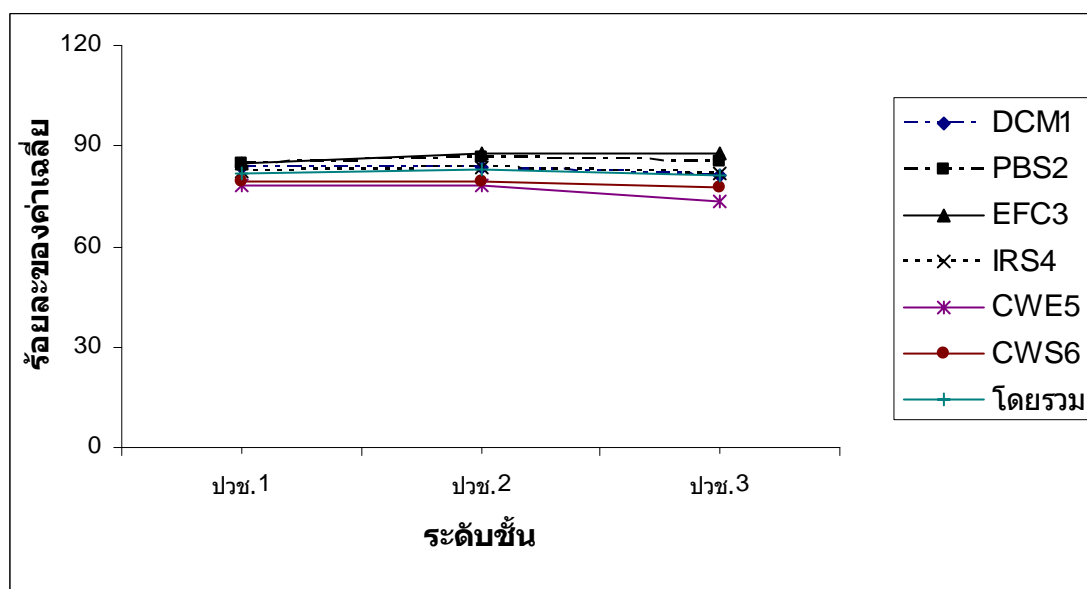
3. ผลการศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้าน และโดยภาพรวมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง จากการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันและมีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยจากแบบวัดทักษะชีวิตที่มีคะแนนเต็มในบางด้านแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้เห็นแนวโน้มโดยรวมผู้วิจัยจึงนำเสนอกราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนโดยรวม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 และนำเสนอค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตที่ได้รับการประเมินค่าและทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ในรูปของคำร้อยละจากคะแนนเต็มของแบบวัดทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวม ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ค่าเฉลี่ยและร้อยละของค่าเฉลี่ยทักษะชีวิต ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยรวม นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3 พร้อมกราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวมของนักเรียน

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยร้อยละของค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 , ปีที่ 2 และปีที่ 3

ทักษะชีวิต	คะแนนเต็มของแบบวัด	ระดับชั้น					
		ปวช.1		ปวช.2		ปวช.3	
		\bar{X}	ร้อยละ	\bar{X}	ร้อยละ	\bar{X}	ร้อยละ
DCM1	30	25.14	83.80	25.08	83.60	24.43	81.43
PBS2	27	22.84	84.59	23.36	86.52	23.04	85.33
EFC3	27	22.85	84.63	23.69	87.74	23.76	88.00
IRS4	30	24.63	82.10	25.13	83.77	24.57	81.90
CWE5	30	23.43	78.10	23.38	77.93	22.04	73.47
CWS6	30	23.78	79.27	23.83	79.43	23.37	77.90
โดยภาพรวม	174	142.67	81.99	144.47	83.03	141.20	81.15

จากตาราง 18 เมื่อนำค่าร้อยละของค่าเฉลี่ยที่ได้ จัดทำเป็นกราฟเส้นแสดงถึงพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 โดยรวม ผลปรากฏดังภาพประกอบ 5

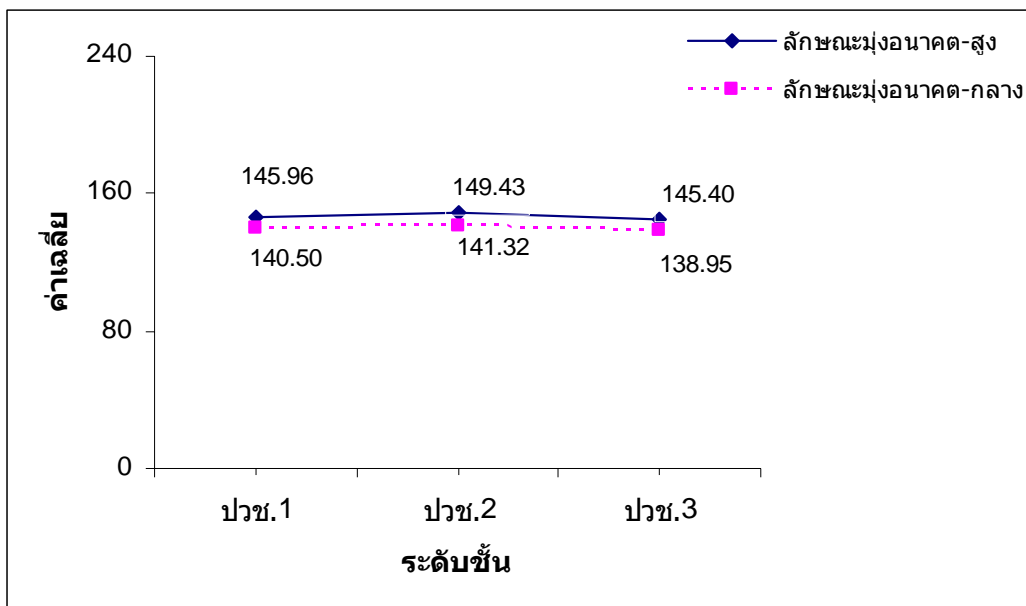
ภาพประกอบ 5 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวมของนักเรียน

จากภาพประกอบ 5 พบว่า เส้นกราฟแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตโดยรวม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 พัฒนาการสูงขึ้นเล็กน้อย และในช่วงประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พัฒนาการมีแนวโน้มลดลง เมื่อแยกพิจารณาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนเป็นรายด้าน พบว่า พัฒนาการทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พัฒนาการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนพัฒนาการทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ และด้านการจัดการกับอารมณ์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พัฒนาการมีแนวโน้มลดลงตามกัน ส่วนพัฒนาการทักษะชีวิตด้าน การแก้ไขปัญหา ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการจัดการกับความเครียด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 พัฒนาการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และจากประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พัฒนาการมีแนวโน้มลดลง

นอกจากนี้ยังพบว่า พัฒนาการทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นทักษะชีวิตด้านที่มีค่าร้อยละของค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับทักษะชีวิตในด้านอื่น

3.2 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน

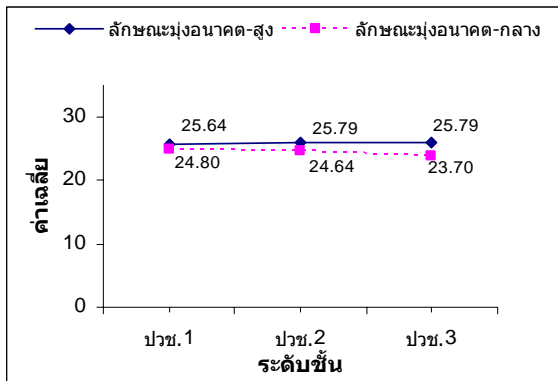
จากค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตของนักเรียนที่ได้รับการประเมินค่าและทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ปรากฏดังตาราง 13 ในข้างต้น เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาจัดทำเป็นกราฟเส้น เพื่ออธิบายลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคตที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต ผลปรากฏดังภาพประกอบ 6 เมื่อนำมาอธิบายถึงลักษณะพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้าน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ผลปรากฏดังภาพประกอบ 7-12

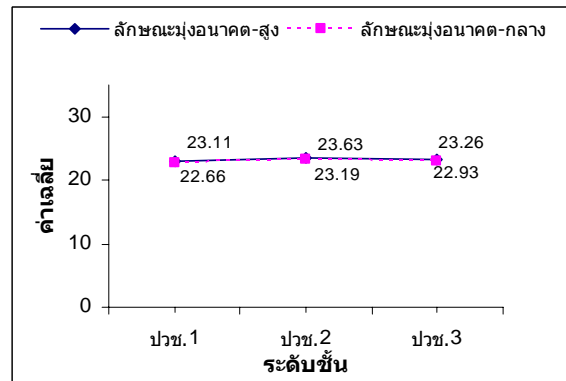
ภาพประกอบ 6 กราฟปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคตที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต และแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตโดยภาพรวม ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน

จากภาพประกอบ 6 เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาจัดทำเป็นกราฟเส้น เพื่ออธิบายลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคตที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต พบว่า ไม่มีส่วนที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างตัวแปรระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคต กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยของทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง และลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง มีรูปแบบของพัฒนาการตามระดับชั้นไม่แตกต่างกัน โดยมีลักษณะการเพิ่มและลด ตามกันในภาพรวม หรือเมื่อพิจารณารูปแบบของกราฟเชิงเส้น จะเห็นได้ว่ากราฟแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตโดยภาพรวมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง และลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง มีรูปแบบเดียวกัน นั่นคือพัฒนาการทักษะชีวิตในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 พัฒนาการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พัฒนาการมีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ภาพประกอบได้แสดงผลในภาพรวมด้วยว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง มีระดับทักษะชีวิตโดยภาพรวมสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง

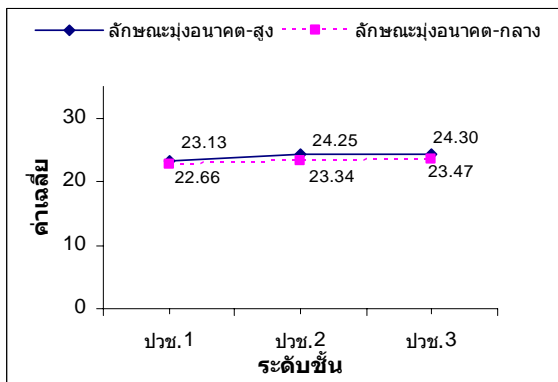
เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาจัดทำเป็นกราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิต โดยแยกพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการทักษะชีวิตในด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียดของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ได้ผลปรากฏดังภาพประกอบ 7-12 ตามลำดับ ดังนี้

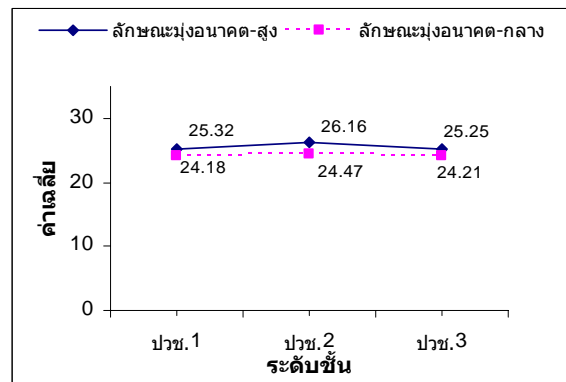
ภาพประกอบ 7 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน

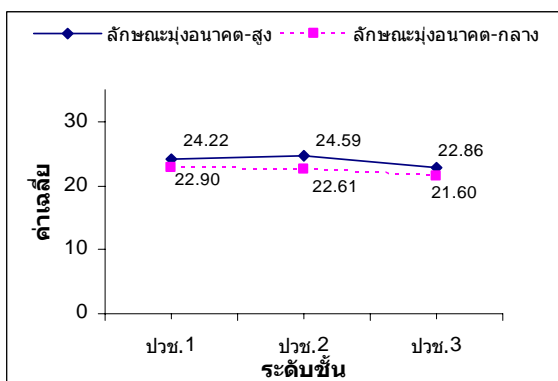
ภาพประกอบ 8 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตด้านการแก้ไขปัญหา ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน

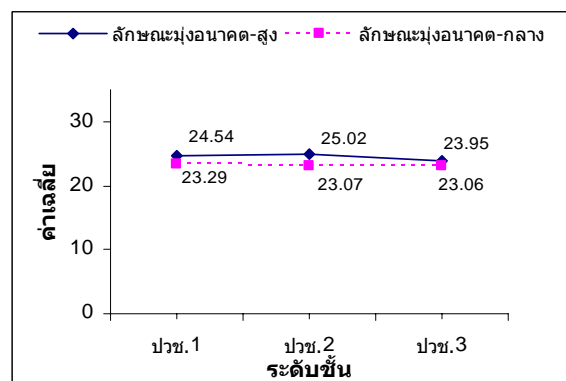
ภาพประกอบ 9 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน

ภาพประกอบ 10 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน

ภาพประกอบ 11 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์ ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน

ภาพประกอบ 12 กราฟเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิตด้านการจัดการกับความเครียด ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน

จากภาพประกอบ 11-12 ซึ่งมีรูปแบบเดียวกัน จะเห็นว่า ลักษณะกราฟเส้นแสดง พัฒนาการทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด ตามลำดับ ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง ในช่วงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ไปประกาศนียบัตร วิชาชีพปีที่ 2 พัฒนาการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ไปประกาศนียบัตร วิชาชีพปีที่ 3 พัฒนาการมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดสำหรับนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง ในช่วงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 พัฒนาการมีแนวโน้ม ลดลง และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พัฒนาการมีแนวโน้มลดลง เล็กน้อย

กล่าวสรุปโดยรวม เมื่อพิจารณารูปแบบกราฟเชิงเส้น จากภาพประกอบ 7-12 พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะชีวิต ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสาร อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และ ด้านการจัดการกับความเครียด ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง และลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง มีรูปแบบพัฒนาการตามระดับชั้น ไม่แตกต่างกัน หรืออย่างน้อยอาจกล่าวได้ว่าขนานกัน โดย นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง มีทักษะชีวิตทั้ง 6 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น สูงกว่านักเรียนที่มี ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปจุดประสงค์ สมมติฐาน และวิธีการดำเนินการวิจัยโดยย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับทักษะชีวิตในภาพรวม และรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันและมีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน เพื่อศึกษาว่าระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนมีผลต่อทักษะชีวิตในแต่ละด้าน และในภาพรวมของนักเรียนหรือไม่ และเพื่อศึกษาลักษณะพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยรวมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงพัฒนาในลักษณะภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Study) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 , 2 และ 3 ประเภทวิชาคหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง จำนวน 600 คน จำแนกเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 จำนวน 289 คน นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 จำนวน 146 คน และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 จำนวน 165 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

1. แบบวัดทักษะชีวิต ด้านทักษะพิสัย จำนวน 58 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .637 , .549 , .740 , .686 , .686 และ .637 ตามลำดับ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .900

2. แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .924

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทักษะชีวิต และแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบ ภายหลังจากการตอบ ผู้วิจัยได้ทำการคัดแยกแบบวัดที่มีการตอบไม่สมบูรณ์ หรือมีร่องรอยระบุถึงความไม่ตั้งใจในการตอบแบบวัดออก แล้วนำแบบวัดฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยผู้วิจัยใช้ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร ในการศึกษาทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวม ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคต สำหรับการเปรียบเทียบระดับทักษะชีวิตในภาพรวมของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันและมีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์

ระหว่างระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคตที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two-Way MANOVA) จากนั้นเปรียบเทียบทักษะชีวิตในแต่ละด้านด้านการวิเคราะห์ความแปรปรวนหนึ่งตัวแปร (Univariate Test) แล้วทดสอบภายหลังด้านสถิติทดสอบ LSD ของฟิชเชอร์ (Fisher) และสำหรับการศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียน ผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยที่ได้รับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ จัดทำเป็นกราฟเชิงเส้นเพื่ออธิบายถึงลักษณะพัฒนาการทักษะชีวิตในแต่ละด้านและโดยภาพรวมของนักเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1, 2 และ 3 ประเภทวิชาคหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง จากการวิเคราะห์ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 โดยการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร

1.1 นักเรียนส่วนมากมีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง คิดเป็นร้อยละ 61.34 รองลงมาเป็นลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง คิดเป็นร้อยละ 37.83 และลักษณะมุ่งอนาคต-ต่ำ คิดเป็นร้อยละ 0.83

1.2 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 มีทักษะชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 142.67 อยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 140.65 - 144.69 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 มีทักษะชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 144.47 อยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากรเท่ากับ 142.22 - 146.72 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 มีทักษะชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 141.20 อยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 139.06 - 143.34

เมื่อแยกพิจารณาทักษะชีวิตในแต่ละด้าน พบว่า ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 มีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอยู่ในระดับสูง

สำหรับทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด พบว่านักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 มีทักษะชีวิต ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียดอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบระดับทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน และนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้น กับลักษณะมุ่งอนาคตที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน สรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบโดยรวมของทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน เปรียบเทียบโดยรวมของทักษะชีวิต ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคตที่มีผลต่อทักษะชีวิตโดยรวมของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันจะมีทักษะชีวิตโดยรวมแตกต่างกัน และนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน จะมีทักษะชีวิตโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้พบว่า ตัวแปรระดับชั้นกับลักษณะมุ่งอนาคตไม่ส่งผลร่วมกันต่อระดับทักษะชีวิตโดยรวมของนักเรียน

2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตในแต่ละด้าน ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และด้านการจัดการกับอารมณ์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่พบว่ามีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการจัดการกับความเครียด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะชีวิตในแต่ละด้าน ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน พบว่า นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และปีที่ 3 มีทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่านักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ในขณะที่นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 และปีที่ 2 มีทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์สูงกว่านักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ส่วนทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการจัดการกับความเครียด ไม่พบว่ามีผลแตกต่างกันระหว่างชั้นปี

ผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตในแต่ละด้าน ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน มีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 กล่าวคือ นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง จะมีทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด สูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง

เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะชีวิตในแต่ละด้าน ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน พบว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง มีทักษะชีวิต ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด สูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง

3. ผลการศึกษาลักษณะพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1-3 ประเภทวิชาคหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน โดยจัดทำกราฟเชิงเส้นแสดงพัฒนาการทักษะชีวิต จากค่าเฉลี่ยที่ได้รับการประมาณค่าและทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ตามจุดประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1-3 ดังผลสรุปต่อไปนี้

3.1 ผลการศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตโดยรวม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 พัฒนาการสูงขึ้นเล็กน้อย และในช่วงประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ไปสู่ช่วงประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พัฒนาการมีแนวโน้มลดลง

3.2 ผลการศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียน ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง และลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง มีลักษณะพัฒนาการตามระดับชั้นไม่แตกต่างกัน โดยมีลักษณะการเพิ่มและลดตามกันในภาพรวม นั่นคือพัฒนาการทักษะชีวิตในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ไปสู่ช่วงประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 พัฒนาการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ไปสู่ช่วงประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พัฒนาการมีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง เป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการทักษะชีวิตโดยภาพรวม และทักษะชีวิตในแต่ละด้านสูงกว่า นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1-3 ประเภทวิชาคหกรรมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง ลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง และลักษณะมุ่งอนาคต-ต่ำ คิดเป็นร้อยละคิดเป็นร้อยละ 61.34 37.83 และ 0.83 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาคหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่อยู่ในเขตภาคกลาง ส่วนใหญ่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ทั้งนี้อาจจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้รับอิทธิพลในการได้เรียนรู้ผ่านระดับการสื่อสารที่มีอย่างกว้างขวางและหลากหลายในปัจจุบัน จากสื่อโทรทัศน์ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ดังเช่นงานวิจัยของ กรภัทร วรเชษฐ์ (2548:124) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อลักษณะมุ่งอนาคต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดบุรีรัมย์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะมุ่งอนาคต พบว่า การรับข่าวสารจากสื่อมวลชน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล การกระตุ้นทางการศึกษาของครอบครัว มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับลักษณะมุ่งอนาคต และจากผลการวิจัยของ ไวลส์ (ดวงเดือน พันธมนาวิน

และคณะ. 2529 : 34 ; อ้างอิงจาก Wise.1969) ได้ศึกษาวิจัยอิทธิพลของสื่อมวลชนโดยเฉพาะโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต พบว่า ผู้ที่ชอบรายการโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ นั้น เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง และเห็นคุณค่าต่อการพัฒนาตนเอง มากกว่าผู้ที่ชอบรายการโทรทัศน์ประเภทอื่น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีระดับทักษะชีวิต อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรนนท์ สุพรรณรัตน์รัฐ (2546 : 74) ที่ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 ทั้งโดยรวมและกลุ่มย่อย มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ปกครองให้ความรัก ให้การเอาใจใส่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ ประวิต เอรารวรรณ์ และนุชชานา เหลืองอังกูร (2544 : 81) เรื่อง การสร้างแบบประเมินทักษะชีวิตและผลการส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนโดยผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองที่มีเวลาในการถ่ายทอดทักษะชีวิต ให้นักเรียนเป็นประจำทุกวันมี ร้อยละ 58.5 และผู้ปกครองที่มีเวลาถ่ายทอดได้ 2-3 วันต่อครั้ง มีร้อยละ 17.9 ซึ่งการถ่ายทอดส่วนใหญ่ใช้วิธีการบอกสอน โดยอาศัยสถานการณ์รอบตัว หรือข้อมูลข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีเวลาให้นักเรียนอยู่พอสมควรทั้งนี้ยังสัมพันธ์กับงานวิจัยของ ญญา ผาดจันทิก (2545 : 84) ที่พบว่าตัวแปรสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตของนักเรียน

3. จากผลการศึกษาไม่พบว่ามีผลปฏิสัมพันธ์ของทักษะชีวิตของนักเรียน ในแต่ละด้าน และโดยภาพรวม ที่เกิดจากการส่งผลร่วมกันของตัวแปรระดับชั้นและตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 แสดงว่าระดับทักษะชีวิตของนักเรียนในแต่ละกลุ่มที่ศึกษามีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันผลการวิจัยจึงพบว่าไม่เกิดผลปฏิสัมพันธ์กันทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากนักเรียนได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว และบุคคลรอบข้าง ดังเช่น งานวิจัยของ สรนนท์ สุพรรณรัตน์รัฐ (2548: 75-76) ที่พบว่า ระดับทักษะชีวิตรายด้านของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการจัดการกับอารมณ์ และด้านการจัดการกับความเครียด อยู่ในระดับสูง ส่วนทักษะชีวิตด้านการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งส่งผลจากการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว และอีกนัยหนึ่ง ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาชีวิต ดังนั้น เมื่อต้องศึกษาองค์ความรู้ต่างๆ สม่าเสมอตลอดชีวิตก็จำเป็นต้องพัฒนาทักษะชีวิตควบคู่กันไป และทำให้สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่มีส่วนส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า พัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 พัฒนาการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 ไปประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 พัฒนาการมีแนวโน้มลดลง และในกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-สูง จะมีทักษะชีวิต สูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-กลาง จากข้อค้นพบจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง ผู้บริหาร ครู พ่อ แม่ และผู้ปกครอง ได้เข้าใจ ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1.1 ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา ควรให้ความสำคัญ และสนับสนุนให้มีการดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้วิทยาลัยเป็นฐาน และสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ในทุกระดับชั้น โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ได้สะท้อนความคิดความรู้สึกร่วมกันจากประสบการณ์เดิม สร้างปฏิสัมพันธ์และนำมาสร้างความรู้ใหม่ร่วมกัน ซึ่งนักเรียนต้องได้ลงมือปฏิบัติจริงจนนักเรียนได้รับการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้รู้สึกว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีคุณค่า ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ อีกทางหนึ่งด้วย

1.1.2 พ่อ แม่ ผู้ปกครองควรดูแลเอาใจใส่ บุตรหลานอยู่เสมอ และควรมีเวลาในการถ่ายทอดทักษะชีวิตให้กับบุตรหลาน ซึ่งสามารถปฏิบัติได้หลายวิธี เช่น ใช้วิธีการบอก การสอน โดยอาศัยสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น อาศัยตัวอย่างที่อยู่รอบตัว อาศัยข่าวสารทางสื่อมวลชน และพยายามพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ กับบุตรหลานอยู่เสมอ เพราะการให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างใกล้ชิดนั้น เป็นการส่งผลทางตรงต่อลักษณะมุ่งอนาคตของบุตรหลานอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 กรณีที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิต ในลักษณะนี้ ควรเพิ่มจำนวนข้อในแบบวัดทักษะชีวิต ในแต่ละด้านให้มากขึ้นกว่าแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งอาจจะทำให้สามารถพัฒนาค่าความเชื่อมั่น รายด้านและทั้งฉบับของทักษะชีวิตได้สูงขึ้น อนึ่งควรหาวิธีการป้องกันการไม่ตั้งใจตอบ ในกรณีที่เครื่องมือเป็นแบบวัดที่มีข้อคำถามเป็นสถานการณ์ เพราะนักเรียนต้องใช้เวลาในการอ่านและพิจารณาตอบข้อคำถามค่อนข้างมาก ทำให้นักเรียนมีความตั้งใจในการตอบสั้น อาจส่งผลให้ได้สารสนเทศที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง

2.2 ควรมีการศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตโดยขยายระดับชั้นให้มีช่วงที่ยาวขึ้น นั่นคือศึกษาพัฒนาการของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1-3 และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1-2 เพื่อให้เห็นลักษณะพัฒนาการที่มีช่วงยาวขึ้น ทำให้เห็นแนวโน้มของพัฒนาการทักษะชีวิตที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุนส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

2.1 การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนในเขตภาคกลาง ในที่นี้หมายรวมถึงกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพแวดล้อมที่อาจจะส่งผลต่อทักษะชีวิตในด้านต่างๆ แตกต่างจากนักเรียนที่อยู่ในภูมิภาคอื่น จึงควรมีการศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1-3 เพื่อเปรียบเทียบลักษณะมุ่งอนาคตและระดับทักษะชีวิตของนักเรียนต่างภูมิภาค เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการส่งเสริมทักษะชีวิต ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ อุ่นใจ. (2535). ผลของการใช้เทคนิคพยากรณ์ที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปรินฎานิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมวิชาการ. (2535). ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมฯ.
- กรภัทร วรเชษฐ์. (2548). การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัด บุรีรัมย์. ปรินฎานิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2541). คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). แนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นปีที่ 7-9). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- การศึกษานอกโรงเรียน. (2546, มีนาคม). แนวทางการจัดกิจกรรมทักษะชีวิตของสถานศึกษา. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. 2(19): 1.
- เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ. (2544). ผลของการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเขตชนบทยากจน จังหวัดอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์. ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2537). การคิดเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- (2545). ลายแทงนักคิด. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- กิตติชัย สุชาติโนบล. (2547, เมษายน-มิถุนายน). การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต. วารสารวิชาการ. 7(2): 33.
- กำไลรัตน์ เย็นสุจิตร. (2540, พฤษภาคม-สิงหาคม). "การพัฒนาทักษะชีวิต". วารสารสุขศึกษา. 20(76): 69-71.
- ขวัญยืน มูลศรี. (2548). การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3). ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2531). ประมวลบทความวิชาการระหว่างประพุทธศักราช 2526-2531 ฉบับอภิเนันทนาการครบรอบ 33 ปี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ : เยาวชนไทยกับการมุ่งอนาคต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จอม ชุ่มช่วย. (2540, กรกฎาคม). "ความฉลาดทางอารมณ์ : Emotional Intelligence". การศึกษาปฐมวัย. 1(3): 56-61.

- จักรวาล ภูวพันธ์. (2537). ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนสถานสงเคราะห์เด็กหญิง บ้านราชวิถี กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทนา นันทิกกร. (2533). การทดลองใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการทำงานโดยวางเป้าหมายสำหรับเยาวชน. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ด. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตรา ทองเกิด. (2540). “ทักษะชีวิตในโรงเรียน”. เอกสารประชุมวิชาการสู่ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย. นครปฐม: โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน.
- ชาติรี ลักษณะศิริ. (2546). การศึกษาลักษณะมุ่งอนาคต ความเครียดและการเผชิญความเครียด ปัญหาการปรับตัวและวิธีการปรับตัวของนักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัญญา ผาดจันทิก (2545). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. สารนิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2530). ชุดฝึกอบรม การเสริมสร้างคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทิก. (2520). จริยธรรมของเยาวชนไทย : รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน , อรพินท์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์. (2529). การควบคุมอิทธิพลของสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ต่อตระกูล อุบลวัตร. (2545, กรกฎาคม-ธันวาคม). “การสื่อสารเพื่อการพัฒนา”. วารสารเกษมบัณฑิต. 3(2): 55-64.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2542, สิงหาคม). “ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา”. พฤติกรรมศาสตร์. 5(1): 19-35.
- ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตนา แคมณี. (2540). การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- ธิดา ชูอินทร์. (2540). ผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบเผชิญความจริงที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยายาคม กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทนา วงษ์อินทร์. (2543). "การพัฒนาอารมณ์". *รวมบทความทางวิชาการ EQ*. กรุงเทพฯ: เดสก์ท็อป.
- นัยนา เหลืองประวดี. (2547). ผลของการใช้วิธีการจัดการกับความเครียดโดยการฝึกสมาธิ การคิดแบบอริยสัจและการฝึกและคลายกล้ามเนื้อ เพื่อการจัดการกับความเครียดของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เนตรชนก พุ่มพวง. (2546). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเสริฐ ต้นสกุล; และ คนอื่นๆ. (2538). *ยุทธศาสตร์ในการฝึกอบรมทักษะชีวิต : เอดส์ศึกษา* แนวใหม่สำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์. (2539). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน วิทยาลัยสารพัดช่างกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). *สุขภาพจิตเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตการพิมพ์.
- พรทิพย์ เจนจริยานนท์. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดตรัง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิทยา อึ้งบุญชู. (2538). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิคการพัฒนาแบบยั่งยืน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิสมัย สุขอมรรตน์. (2540). การประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภาวีกา กลับประสิทธิ์. (2547). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- มยุรี ศรีชัย. (2538). *เทคนิคการสู่มกลุ่มตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง.
- มาลี วิทยากรรัตน์. (2540). *ผลของการฝึกการมุ่งอนาคตแก่เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชาย บ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รังสรรค์ เฟิงหนู (2531). *อนาคตศาสตร์และการแนะแนวเชิงอนาคต*. ราชบุรี: โรงเรียนหนองโพวิทยา.
- รัตนา ประเสริฐสม. (2526). *การสร้างจิตลักษณะส่งเสริมอนามัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา*.
ปรินญานิพนธ์. กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543) *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). *หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วริญญา อรรถยุกติ (2543). *การเปรียบเทียบทักษะชีวิตของวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติด และที่ไม่ติดยาเสพติดในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันดี โตะดำ. (2544). *การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมดุลย์ ชาญนวงศ์. (2533). *คุณลักษณะทางจิตใจของประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน*. ปรินญานิพนธ์. วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ เจริญศรี. (2543). *ผลการสอนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนแบบทางไกล*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การศึกษา นอกโรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ (2546). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*. สารนิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สัมฤทธิ์ สันเต (2547). *การพัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะชีวิตจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับ นักเรียนวัยเด็กตอนกลาง*. วิทยานิพนธ์ ปรินญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การวัดและ ประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุจิริต เพียรชอบ. (2530, เมษายน-มิถุนายน). "มองหลักสูตรมัธยมศึกษา : ปัจจุบันและอนาคต".
วารสารครุศาสตร์. 15(4): 27-36.
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญ ของนิสิต*. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2527, ตุลาคม). “เขาสอนเด็กให้มองอนาคต”. *สารพัฒนาหลักสูตร*. 31 : 14-15.
- สุพิชชา กลิ่นบุหงา. (2540). *ผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวแบบกลุ่มย่อยที่มีต่อการตระหนักรู้ในโอกาสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *ก้าวสู่มาตรฐานการเรียนรู้...สู่ทักษะชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549*. กรุงเทพฯ: ศึกษาศาสตรบัณฑิตย.
- (2548). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมหลัก*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *แผนยุทธศาสตร์การอาชีวศึกษา(พ.ศ.2547-2549)*
- อรพรรณ ลือบุญวัชชัย. (2537). *การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการสอนของนิสิตนักศึกษาแบบการสอนของอาจารย์ต่อการพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล*. ปรินญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี พันธุ์ณี. (2542). *คิดอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- อุไร มั่นหมั่น. (2539). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ศึกษากรณีจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ พ.ม. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อำนาจ กิ่งเทเวศร์ (2543). *ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชยการอินทราชัย กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Barker, Jerry L. (1990). *Communication*. Englewood Cliffs : Prentice-Hall.
- Bar-on, J. (1992). *Thinking and deciding*. New York: Cambridge University Press.
- (1997). *EQ – I BarOn Emotional Quotient Inventory : User’s Manual*.
Toronto : Multi – Health System inc.
- Bourne, L.E; Ekstrand, L.E; & Dominoski, R.L. (1971). *The Psychology of Thinking*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Christensen, Barbara L; & Kockrow, Elaine O. (1991). *Foundation of Nursing*. St. Louis, Missouri: Mosby-Year Book.
- Ennis, R.H. (October, 1985). A logical basis for measuring critical thinking skill.
Educational Leadership. 45-48.

- Gardner, Howard. (1993). *Multiple intelligence : The Theory in Practice*. New York : Basic Books.
- Goleman, Daniel. (1995). *Emotional Intelligence : Why it can matter more than IQ*. New York: Basic Books.
- (1998, November - December). "what Makes a Leader?," *Havard Business Review*. 76(8) : 20-102
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill.
- Gordon; & Judith R. (1991). *A Diagnostic Approach to Organization Behavior*. Second Edition. Boston college.
- Guilford, J.P; & Hoepfner, Raiph. (1971). *The analysis of intelligence*. New York: MCGrawhick Book Co.
- Hilgard, E.r. (1962). *Introduction of Psychology*. New York : Harcourt Brace and World.
- Krulik, S., Rudnick, J.A. (1993). *Reasoning and problem solving*. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Lazarus, R. and S. Folkman. (1984). *Stress Appraisal and Coping*. New York : Spring Publishing.
- Marascuilo, Leonard A. (1983). *Multivariate Statistics in the Social Science*. California: Brooks-Cole.
- Maslow, Abraham M. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Harper & Row.
- May. (1970). *Teaching Elementary School Mathematics in the Elementary School*. New York : The Free Press.
- Milton, C. R. (1981). *Human Behavior in Organizations*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Mischel,W. (1974). "Processes in Delay of Gratification." In L. Berkowitz (ed.) *Advances in Experimental Social Psychology*. Vol. 7 : 249-293. New York : Academic Press.
- Monet,Alan and Richard S. Lazarus. (1977). *Stress and Coping*. New York : Columbia University Press.
- Nurmi, J.E. (1991.) How do adolescents see their future? A review of the development Of future orientation and planning. *Development Review* .
- Patterson, John. (1980. *Teaching Personallized Decision Making*. Santa Clara County k-12 Career Education Consortium, San Jose.
- Pedhazur, E.J. (1997). *Multiple Regression in Behavior Research*. New York: Rinehart And Winston.
- Quine, S. (1992). A role for drug awareness and prevention programs external to the school. *Hialth Education Research : Theory & Practice*. 7(2) : 259-267.
- Robinson, Charles Loe. (1971). "Future Time Perspective in Non-Incarcerated Juvenile Delinquents." *Dissertation Abstracts International*. 32(2) : 1225-B.

- Seginer, Rachel and Hoda Halabi. (1991). "Cross-Cultural Variations of Adolescents' Future Orientation : The Case of Israeli Druze Versus Israeli Arab and Jewish Male," *Journal of Cross Cultural Psychology*. 22(2) : 244 – 257.
- Terry, G.R. (1977). *Principles of management*. Illinois : Richard D. Irwin.
- Watson, G. and Glaser, E.M. (1964). *Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal Manual*. New York : Harcourt, Brace and World, Inc.
- Weir, John Joseph. (1974, April). "Problem Solving is Everybody's Problem". *Science Teacher*. (4) : 16-18.
- Weisinger, H. (1998). *Emotional Intelligence at Work : The Untapped Edge for Success*. San Fran-Ciso : Jasse- Bass Publishers.
- World Health Organization. (1997). *Life Skills Education For Children and Adolescents in school*. Geneva: World Health Organization.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 19 ดัชนีค่าความสอดคล้อง ของแบบวัดทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	IOC	การพิจารณา
	1	2	3	4	5			
1	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
2	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
4	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
5	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
6	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
7	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
8	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
9	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
10	1	0	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
11	1	0	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
12	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
13	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
14	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
15	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
16	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
17	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
18	1	1	1	1	0	4	0.8	คัดเลือกไว้
19	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
20	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
21	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
22	1	0	0	1	1	3	0.6	คัดเลือกไว้
23	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
24	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
25	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
26	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
27	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
28	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
29	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
31	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
32	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
33	1	1	0	1	0	3	0.6	คัดเลือกไว้
34	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
35	1	0	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
36	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	IOC	การพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
37	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
38	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
39	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
40	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
41	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
42	1	0	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
43	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
44	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
45	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
46	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
47	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
48	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
49	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
50	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
51	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
52	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
53	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
54	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
55	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
56	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
57	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
58	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
59	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
60	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
61	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
62	1	0	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
63	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
64	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
65	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
66	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
67	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
68	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
69	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
70	1	0	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
71	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
72	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 20 ดัชนีค่าความสอดคล้อง ของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	IOC	การพิจารณา
	1	2	3	4	5			
1	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
2	1	1	0	1	0	3	0.6	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
4	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
5	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
6	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
7	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
8	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
9	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
10	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
11	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
12	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
13	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
14	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
15	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
16	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
17	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
18	1	1	1	1	0	4	0.8	คัดเลือกไว้
19	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
20	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
21	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
22	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
23	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
24	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
25	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
26	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
27	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
28	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
29	1	1	1	0	1	4	1	คัดเลือกไว้
30	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
31	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
32	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
33	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
34	0	1	1	0	1	3	0.6	คัดเลือกไว้
35	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
36	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
37	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
38	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
39	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
40	1	1	1	0	1	4	0.8	คัดเลือกไว้

ตาราง 21 ค่าอำนาจจำแนก และ ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะชีวิต ในชั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ข้อที่	อำนาจจำแนก (Item-total Correlation)	ข้อที่	อำนาจจำแนก (Item-total Correlation)
1	0.309	30	0.399
2	0.258	31	0.432
3	0.261	32	0.390
4	0.275	33	0.404
5	0.339	34	0.340
6	0.360	35	0.414
7	0.358	36	0.445
8	0.233	37	0.378
9	0.482	38	0.311
10	0.343	39	0.440
11	0.192	40	0.379
12	0.224	41	0.315
13	0.258	42	0.409
14	0.370	43	0.302
15	0.353	44	0.425
16	0.289	45	0.452
17	0.383	46	0.423
18	0.187	47	0.282
19	0.390	48	0.190
20	0.389	49	0.219
21	0.413	50	0.284
22	0.398	51	0.206
23	0.414	52	0.477
24	0.424	53	0.387
25	0.350	54	0.346
26	0.381	55	0.364
27	0.495	56	0.435
28	0.416	57	0.285
29	0.344	58	0.394

ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.900

ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนก และ ความเชื่อมั่นของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ในขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ข้อที่	อำนาจจำแนก (Item-total Correlation)	ข้อที่	อำนาจจำแนก (Item-total Correlation)
1	0.525	16	0.417
2	0.341	17	0.479
3	0.495	18	0.485
4	0.451	19	0.552
5	0.526	20	0.602
6	0.505	21	0.585
7	0.555	22	0.647
8	0.383	23	0.566
9	0.501	24	0.511
10	0.581	25	0.558
11	0.468	26	0.572
12	0.429	27	0.599
13	0.411	28	0.606
14	0.559	29	0.620
15	0.432	30	0.578

ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.924

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามความคิดเห็น

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นสถานการณ์เรื่องราวทั่วไป ระหว่างนักเรียนกับบุคคลต่างๆ ให้นักเรียนพิจารณาว่าหากสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร โดยเลือกตอบจากคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่งคำตอบเหล่านั้นไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด ดังนั้นจึงขอให้นักเรียนสบายใจที่จะตอบให้ตรงกับการปฏิบัติ ความรู้สึกและความคิดของนักเรียนมากที่สุด เพราะไม่มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียน โดยผลของการตอบครั้งนี้จะไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคลแต่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวมเท่านั้น ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม และผู้วิจัยขอรับประกันว่าจะรักษาความเป็นส่วนตัวของนักเรียนไว้เป็นอย่างดี

2. แบบสอบถามนี้มีข้อความที่เป็นสถานการณ์ รวมทั้งหมด 58 ข้อ ข้อคำถามแต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ให้ตรงกับช่อง ก , ข หรือ ค ตามที่นักเรียนเลือกตอบ ลงในกระดาษคำตอบ

3. ขอความร่วมมือจากนักเรียน อย่าเขียนหรือทำเครื่องหมายใดๆในตัวแบบสอบถาม

ตัวอย่าง

(0) คาบเรียนนี้อาจารย์สอนนักเรียนทำขนมกลีบลำดวน สิริรัตน์ไม่ตั้งใจฟังทำให้ไม่เข้าใจขั้นตอนการทำขนมกลีบลำดวน ถ้านักเรียนเป็นสิริรัตน์จะทำอย่างไร

- ก. ขอให้เพื่อนช่วยอธิบายขั้นตอนให้
- ข. ขอให้อาจารย์อธิบายให้ฟังอีกครั้ง
- ค. ทำขนมกลีบลำดวนทุกอย่างที่ยังไม่เข้าใจ

เมื่อเลือกคำตอบแล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ

ข้อ	ก	ข	ค
1	X		

☺ ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้ ☺

ปัทมา วรรณลักษณ์
นิสิตปริญญาโท สาขาการวัดผลการศึกษา

ด้านการตัดสินใจ (ข้อ 1 – 10)

1. วันหยุดสุดสัปดาห์นี้ก้อยตั้งใจจะอ่านหนังสือเพื่อเตรียมสอบปลายภาคในวันจันทร์ แต่ในวันหยุดนี้คุณอาจะไปเที่ยวทะเล และชวนก้อยไปด้วย ถ้านักเรียนเป็นก้อยจะตัดสินใจอย่างไร
 - ก. ไปเที่ยวทะเลกับคุณอา
 - ข. ไปเที่ยวทะเลกับคุณอาและเอาหนังสือไปอ่านด้วย
 - ค. ขอให้คุณอาเลื่อนวันไปเที่ยวออกไป เพื่อสอบปลายภาคให้เสร็จก่อน

2. นนท์ยืมพจนานุกรมภาษาอังกฤษของแก้วไปใช้ โดยบอกว่าเมื่อหมดชั่วโมงภาษาอังกฤษแล้วจะคืนทันที แต่ได้ผ่านไปแล้วหลายวันนนท์ก็ยังไม่คืน ถ้านักเรียนเป็นแก้วจะตัดสินใจอย่างไร
 - ก. ไม่พอใจแต่ไม่แสดงอาการใดๆ
 - ข. ขอให้เพื่อนที่สนิทกับนนท์ช่วยถามให้
 - ค. สอบถามจากนนท์เพราะนนท์อาจจะลืมและขอให้นำมาคืนให้

3. หลังจากที่นักเรียนทำการบ้านเสร็จแล้วมีเพื่อนขอยืมลอก นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร
 - ก. ให้เพื่อนลอกเพราะกลัวเพื่อนโกรธ
 - ข. ไม่ให้ลอกและเตือนเพื่อนว่าควรทำการบ้านด้วยตัวเอง
 - ค. ไม่ให้ลอกแต่ช่วยอธิบายให้เพื่อนเข้าใจ จนเพื่อนสามารถทำด้วยตัวเอง

4. นุ และเหนงไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เมื่อถึงชั่วโมงคณิตศาสตร์ที่ไร เหนงมักจะชวนนุโดดเรียนเสมอ ถ้านักเรียนเป็น นุ จะตัดสินใจอย่างไร
 - ก. เข้าเรียนและพูดโน้มน้าวให้เหนงเข้าเรียนด้วย
 - ข. เข้าเรียนโดยไม่สนใจว่าเหนงจะเข้าเรียนหรือไม่
 - ค. เข้าเรียนด้วยความตั้งใจและพูดโน้มน้าวจนเหนงเข้าเรียนด้วย

5. แม็คมีเพื่อนสนิทอยู่คนเดียวคือไอค์ ไอค์ติดบุหรี่และมักจะชวนแม็คให้ลองสูบบุหรี่ ถ้านักเรียนเป็นแม็คจะตัดสินใจอย่างไร
 - ก. ลองสูบบุหรี่สักครั้งเพราะเกรงใจไอค์
 - ข. ปฏิเสธและพยายามบอกให้ไอค์เลิกบุหรี่
 - ค. ปฏิเสธและพยายามบอกให้ไอค์เลิกบุหรี่โดยชวนไปออกกำลังกาย

6. เก๋ยมกล้องถ่ายรูปของทรายไปตั้งแต่สัปดาห์ก่อนและยังไม่นำมาคืน แต่ทรายจำเป็นต้องใช้กล้องถ่ายรูปในวันพรุ่งนี้ ถ้านักเรียนเป็นทรายจะตัดสินใจอย่างไร
 - ก. ต่อว่าเก๋ที่ไม่นำกล้องถ่ายรูปมาคืน
 - ข. บอกให้เก๋รีบนำกล้องถ่ายรูปมาคืน
 - ค. บอกเก๋ว่าจำเป็นต้องใช้กล้องถ่ายรูปในวันพรุ่งนี้และขอให้นำมาคืน

7. หลังเลิกเรียนวิชาตั้งใจรีบกลับบ้านเพื่อไปดูรายการสารคดีที่ชอบ แต่ได้นัดกับเพื่อนทำรายงานที่อาจารย์มอบหมายให้ส่งพรุ่งนี้ ถ้านักเรียนเป็นวิภาจะตัดสินใจอย่างไร
- บอกเพื่อนว่ามีธุระต้องรีบกลับบ้าน
 - อยู่ทำรายงานตามที่นัดไว้จนเสร็จเรียบร้อย
 - อยู่ทำรายงานได้ครึ่งเดียวแล้วขอตัวกลับก่อน
8. คาบเรียนนี้อาจารย์มีการฝึกไม่สามารถเข้าสอน จึงได้สั่งงานให้ทำในห้องเรียนและมอบหมายให้เอกชัย ซึ่งเป็นหัวหน้าห้องดูแลความเรียบร้อยในห้องเรียน ระหว่างนั้นเพื่อนบางคนไม่ยอมทำงานตามที่อาจารย์มอบหมาย ถ้านักเรียนเป็นเอกชัยจะอย่างไร
- สั่งเพื่อนๆ ให้ทำงานตามที่อาจารย์มอบหมาย
 - บอกเพื่อนๆ ว่าใครไม่ทำงานให้เรียบร้อยจะจดชื่อฟ้องอาจารย์
 - ชวนเพื่อนๆ ทำงานตามที่อาจารย์มอบหมายให้เสร็จเรียบร้อยในคาบเรียน
9. เพื่อนชวนนักเรียนโดดเรียนเพื่อไปดูภาพยนตร์ แต่วันนี้เป็นคาบเรียนสุดท้ายอาจารย์จะสรุปบทเรียนทั้งหมดก่อนสอบปลายภาค นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร
- ไปดูภาพยนตร์กับเพื่อน
 - เข้าเรียนและตั้งใจฟังอาจารย์สรุปบทเรียน
 - เข้าเรียนแต่รู้สึกเสียดายที่ไม่ได้ไปดูภาพยนตร์
10. พักกลางวันวันนี้เพื่อนชวนลัดดา坎คว่างานในห้องสมุดเพื่อทำรายงานกลุ่มส่งอาจารย์แต่ลัดดา มีนัดไปทานไอศกรีมกับนิตา ถ้านักเรียนเป็นลัดดาจะตัดสินใจอย่างไร
- ไป坎คว่างานในห้องสมุดกับเพื่อนร่วมกลุ่ม
 - ไปทานไอศกรีมกับนิตาก่อนแล้วกลับมาช่วยเพื่อน坎คว่างาน
 - ไปทานไอศกรีมกับนิตาและนั่งคุยจนกระทั่งถึงเวลาเข้าเรียน

ด้านการแก้ไขปัญหา (ข้อ 11 – 19)

11. ในวิชาแกะสลักผักผลไม้ อาจารย์สั่งให้นักเรียนเตรียมผักทองมาเพื่อแกะสลักลวดลาย ปารีชาดลิ้มเตรียมผักทองตามที่ครูสั่ง ถ้านักเรียนเป็นปารีชาดจะแก้ปัญหาอย่างไร
- ขอซื้อผักทองจากแม่ค้าในร้านอาหาร
 - ไม่เข้าเรียน เพราะไม่สามารถหาผักทองได้
 - จดวิธีการแกะสลักตามที่อาจารย์สอนลงในสมุดอย่างละเอียด
12. หนังสือหนังสือห้องสมุด มีกำหนดส่งหนังสือวันนี้และถ้าเลยกำหนดส่งจะถูกปรับ แต่วันนี้ หนังสือไม่สบายไม่สามารถมาเรียนได้ ถ้านักเรียนเป็นหนังสือจะแก้ปัญหาอย่างไร
- ยอมถูกปรับ
 - ให้น้องสาวไปคืนให้
 - ฝากเพื่อนที่อยู่ใกล้บ้านและเรียนอยู่ที่เดียวกันไปคืนให้

13. พักกลางวัน วันนี้อาจารย์เวรประจำร้านสหกรณ์มีประชุมจึงขอให้ก้อยช่วยขายของในร้านสหกรณ์ระหว่างอยู่ร้านมีบริษัทมาส่งสินค้า ถ้านักเรียนเป็นก้อยจะแก้ปัญหาอย่างไร
- บอกให้มาส่งสินค้าวันหลัง
 - รับสินค้าไว้แล้วแจ้งอาจารย์ในภายหลัง
 - รับสินค้าไว้และบอกให้รอพบอาจารย์เพราะจะได้ดูรายละเอียด
14. เช้าวันนี้เป็นการสอบเก็บคะแนนภาคปฏิบัติในการแกะสลักผักผลไม้ อาจารย์สั่งให้ทุกคนเตรียมมีดแกะสลักและอุปกรณ์ต่างๆมาให้เรียบร้อย แก้วตื่นสายรีบร้อนจนกระทั่งลืมมีดแกะสลัก ถ้านักเรียนเป็นแก้วจะแก้ปัญหาอย่างไร
- ขออาจารย์สอบใหม่วันหลัง
 - ยืมเพื่อนอีกห้องที่มีสอบปฏิบัติในตอนบ่าย
 - ขออนุญาตอาจารย์ไปเอามีดแกะสลักที่บ้าน
15. วันนี้พ่อกับแม่ติดธุระจึงบอกกับแม่คว่าหลังเลิกเรียนให้ไปรับน้องที่โรงเรียนด้วย แต่หลังเลิกเรียนแม่จำเป็นต้องอยู่ซ่อมบาสเก็ตบอลกับเพื่อนร่วมทีม ถ้านักเรียนเป็นแม่จะแก้ปัญหาอย่างไร
- ไม่ไปรับปล่อยให้น้องกลับบ้านเอง
 - รับน้องไปส่งที่บ้านแล้วกลับมาซ่อมบาสเก็ตบอลกับเพื่อน
 - รับน้องมาอยู่ด้วยรอจนซ่อมบาสเสร็จแล้วจึงกลับบ้านพร้อมกัน
16. ขณะนั่งทานข้าวกลางวัน จีบทำน้ำอัดลมหกใส่รายงานที่ก้อยจะต้องส่งอาจารย์ในวันนี้ถ้านักเรียนเป็นจیبจะแก้ปัญหาอย่างไร
- ขอโทษและบอกว่ามองไม่เห็นว่ามีรายงานวางอยู่
 - ขอโทษแล้วรีบเช็ดทำความสะอาดบริเวณที่เป็นน้ำอัดลม
 - ขอโทษและบอกว่าจะไปรีนัปรายงานให้ใหม่ที่ห้องคอมพิวเตอร์
17. เช้าวันนี้คุณพ่อกับคุณแม่พงษ์ติดธุระไม่สามารถพาคุณยายไปหาหมอตามที่หมอนัดไว้ได้จึงขอร้องให้พงษ์พาคุณยายไปหาหมอก่อนไปเรียน ซึ่งจะทำให้พงษ์ไปเรียนสายและถูกทำโทษ ถ้านักเรียนเป็นพงษ์จะแก้ปัญหาอย่างไร
- พาคุณยายไปหาหมอแต่ไม่ไปเรียน
 - พาคุณยายไปหาหมอแล้วไปเรียน ถ้าสายก็ยอมถูกทำโทษ
 - พาคุณยายไปหาหมอแล้วไปเรียน ถ้าสายก็อธิบายให้ครูทราบถึงความจำเป็นที่มาสาย
18. หลังเลิกเรียนคุณแม่กำชับให้กวางกลับบ้านไม่เกินหกโมงเย็น แต่เทอมนี้กวางได้รับคัดเลือกให้เป็นนักกีฬาบอลเลย์บอล จึงต้องอยู่ซ้อมหลังเลิกเรียนทุกวัน ซึ่งจะทำให้กลับถึงบ้านเลยเวลาที่คุณแม่กำหนดและโดนคุณแม่ดุ ถ้านักเรียนเป็นกวางจะแก้ปัญหาอย่างไร
- ไม่อยู่ซ้อมบอลเลย์บอล
 - ขอให้ครูขออนุญาตคุณแม่
 - อธิบายเหตุผลให้คุณแม่เข้าใจ

19. แพร่ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนถือพานไหว้ครู ซึ่งกำหนดจัดพิธีไหว้ครูในวันพรุ่งนี้ แต่คืนนี้แพร่รู้สึกเวียนหัวและมีไข้ คิดว่าพรุ่งนี้อาจจะไปไม่ไหว ถ้านักเรียนเป็นแพร่จะแก้ปัญหาอย่างไร
- รับทานยาและนอนพัก ถ้าอาการดีขึ้นจะไปถือพาน
 - ไม่จัดการอะไรถึงเวลาถ้าไม่ไปก็คงมีคนถือพานแทน
 - รับโทรศัพท์บอกหัวหน้าห้องให้ทราบก่อนจะได้หาคนแทนได้ทัน

ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (ข้อ 20 – 28)

20. อาจารย์แจ้งให้อ่านหนังสือซึ่งเป็นหัวหน้าห้องให้บอกกับเพื่อนถึงการรับสมัครเพื่อขอรับทุนการศึกษาต่อ ซึ่งต้องส่งเอกสารที่กรอกข้อมูลสมบูรณ์แล้วภายในวันพรุ่งนี้ ถ้านักเรียนเป็นอานนท์จะอย่างไร
- ติดประกาศให้เพื่อนทราบ
 - บอกเพื่อนเท่าที่จะบอกได้และสั่งว่าให้ช่วยบอกต่อ
 - เรียกประชุมเพื่อนๆ ในห้องเพื่ออธิบายรายละเอียด
21. อาจารย์เรียกประชุมประธานแต่ละสีเพื่อเตรียมจัดกิจกรรมกีฬาในสัปดาห์หน้า โดยได้อบรมหมายให้ประธานแต่ละสีรับผิดชอบภารกิจด้านต่างๆ รัชชเป็นประธานสีเขียวได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบฝ่ายปฐมพยาบาล ถ้านักเรียนเป็นรัชชจะอย่างไร
- ปฏิบัติหน้าที่เพียงคนเดียว
 - เรียกประชุมรองประธานสีให้รับทราบรายละเอียด
 - เรียกประชุมสมาชิกทั้งหมดเพื่อชี้แจงรายละเอียดและมอบหมายงาน
22. วันนี้เป็นวันเกิดก้อย เพื่อนๆ ในกลุ่มตกลงกันว่าเย็นนี้จะเลี้ยงไอศกรีมก้อย แต่หญิงรู้สึกไม่ค่อยสบายเหมือนจะเป็นไข้ จึงลังเลที่จะไปกับเพื่อนๆ ถ้านักเรียนเป็นหญิงจะอย่างไร
- ปฏิเสธที่จะไปกับเพื่อนๆ
 - อวยพรวันเกิดก้อยและไปกับเพื่อนๆ เพราะกลัวเพื่อนต่อว่า
 - อวยพรวันเกิดก้อยแต่อธิบายให้เพื่อนเข้าใจว่ารู้สึกไม่สบายจึงไม่ได้ไปด้วย
23. เปิดเทอมใหม่นี้นักเรียนทุกคนต้องไปเข้าค่ายจริยธรรมและจะต้องไปค้างคืนที่วัดซึ่งอยู่ต่างจังหวัด อาจารย์จึงมีหนังสือถึงผู้ปกครองเพื่อขออนุญาต เต็มียายเป็นผู้ปกครอง ยายไม่เข้าใจว่าทำไมต้องค้างคืน จึงไม่อนุญาตให้เต้ไปค่ายจริยธรรม ถ้านักเรียนเป็นเต้จะอย่างไร
- บอกยายว่าอาจารย์บังคับให้ไป
 - บอกยายว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญและมีประโยชน์
 - อธิบายให้ยายเข้าใจว่าเป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องไปและมีอาจารย์ไปด้วย

24. อาจารย์ฝ่ายกิจกรรมเรียกหัวหน้าห้องมาประชุมรับทราบกำหนดการพิธีไหว้ครู ขณะนั้นอานนท์หัวหน้าห้องไปทำธุระให้อาจารย์ไม่สามารถเข้าประชุมได้ ถ้านักเรียนเป็นอานนท์จะอย่างไร
- ขอให้เพื่อนร่วมห้องเข้าประชุมแทน
 - ไม่มีใครเข้าประชุมเพราะไม่กล้าขอร้องเพื่อน
 - ขอร้องให้ออกชัชรองหัวหน้าห้องเข้าประชุมแทนและชี้แจงรายละเอียดให้ทราบ
25. ชั่วโมงนี้อาจารย์มอบหมายให้นักเรียนร้อยมาลัย สุนิย์ร้อยมาลัยได้เร็วและสวย อาจารย์มักจะให้เพื่อนดูเป็นตัวอย่างเสมอ ดารัตน์พยายามร้อยมาลัยให้สวยแต่ก็ยังไม่ดีเท่าที่ควร ถ้านักเรียนเป็นดารัตน์จะอย่างไร
- เกรงใจสุนิย์ไม่กล้าขอความช่วยเหลือ
 - ขอร้องให้สุนิย์ช่วยสอนและแนะนำวิธีการให้
 - ขอดูของสุนิย์เป็นตัวอย่างและพยายามร้อยให้สวย
26. สัมต้องการยืมหนังสือในห้องสมุด เพื่อไปทำรายงานให้เสร็จทันส่งพรุ่งนี้ แต่สัมยังไม่ได้ทำบัตรสมาชิกห้องสมุด ถ้านักเรียนเป็นสัมจะอย่างไร
- ขอร้องเพื่อนที่มีบัตรสมาชิกยืมให้
 - ไม่กล้าขอความช่วยเหลือจากเพื่อน
 - เกรงใจเพื่อนจึงนั่งจดข้อมูลที่ต้องการ
27. วิทยาลัยกำหนดให้นักเรียนที่เลือกเรียน ร.ด. ทุกคน ต้องเข้าเข้าค่ายฝึกอบรมวิชาทหาร ซึ่งชัยชอบกิจกรรมนี้มาก แต่คุณแม่ไม่ยอมให้ไปเพราะเป็นห่วงเรื่องความปลอดภัย ถ้านักเรียนเป็นชัยจะอย่างไร
- บอกคุณแม่ว่าอาจารย์บังคับให้ไป
 - บอกคุณแม่ว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งของการเรียน
 - อธิบายให้คุณแม่เข้าใจว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญของการเรียนวิชา ร.ด.
28. เย็นนี้เพื่อนชวนนักเรียนไปดูภาพยนตร์เรื่องดัง แต่นักเรียนตั้งใจจะค้นข้อมูลในห้องสมุดเพื่อทำรายงานให้เสร็จ เพราะครูกำหนดส่งวันพรุ่งนี้ ถ้าไปกับเพื่อนรายงานจะไม่เสร็จ นักเรียนจะอย่างไร
- บอกเพื่อนว่าไม่ออกไป
 - บอกเพื่อนว่าอยากไปแต่ไปไม่ได้
 - บอกเพื่อนว่าอยากไปและอธิบายเหตุผลที่ไม่สามารถไปได้

ด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (ข้อ 29 – 38)

29. เอกชัยเป็นคนพูดติดอ่างจนน่ารำคาญ เพื่อนจึงไม่ยอมคุยด้วยและมักจะนั่งยิ้มเสมอๆ ถ้าเอกชัยมาคุยกับนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร
- ทักทายด้วยถ่าขณะนั้นกำลังว่าง
 - คุยด้วยและชวนเพื่อนๆ มาคุยด้วย
 - คุยด้วยและสนใจฟังเอกชัยด้วยความเต็มใจ

30. อาลัยเป็นผู้มีความบกพร่องด้านการได้ยิน เป็นเพื่อนเรียนร่วมห้องกับนักเรียน ชั่วโมงนี้อาจารย์ให้แบ่งกลุ่มทำกิจกรรม อาลัยอยู่กลุ่มเดียวกับนักเรียน เวลาทำกิจกรรมนักเรียนจะทำอย่างไร
- เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้เสร็จโดยเร็ว
 - เข้าร่วมกิจกรรมและช่วยเหลือเมื่ออาลัยร้องขอ
 - เข้าร่วมกิจกรรมคอยช่วยเหลือและดูแลเอาใจใส่อาลัย
31. อาจารย์มอบหมายให้นักเรียนทำโครงการ โดยให้แบ่งกลุ่มและนำเสนอโครงการ รุ่งมีความคิดขัดแย้งกับดาวจนเพื่อนๆในกลุ่มต้องช่วยกันปรับความเข้าใจ ถ้านักเรียนเป็นรุ่งจะทำอย่างไร
- ยืนยันว่าความคิดของตัวเองดีที่สุด
 - เสนอขอความคิดเห็นจากเพื่อนๆในกลุ่ม
 - รับฟังความคิดเห็นของดาวแล้วให้เพื่อนๆในกลุ่มแสดงความคิดเห็น
32. ในการจัดกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือระดับจังหวัด มีนักเรียนเข้าร่วมจากหลายวิทยาลัย ในตอนกลางคืนจัดให้มีกิจกรรมรอบกองไฟ เวลาเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนจะทำอย่างไร
- นั่งดูเฉยๆ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดๆ
 - เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนที่อยู่วิทยาลัยเดียวกัน
 - เข้าร่วมกิจกรรมกับทุกคนแม้จะมาจากต่างวิทยาลัย
33. ในวิชาภาษาอังกฤษอาจารย์ให้นักเรียนเขียนจดหมายสมัครงานเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อนๆมารุมดูของ ภัทรเพราะ ภัทรเก่งวิชาภาษาอังกฤษ แต่ปณิธีเพื่อนร่วมห้องทักท้วงว่าสะกดคำศัพท์บางคำผิด ถ้านักเรียนเป็น ภัทร จะทำอย่างไร
- รับฟังแต่ไม่ได้สนใจ
 - แก้ไขตามที่ปณิธีทักท้วง
 - ขบใจปณิธีที่ทักท้วงและแก้ไขให้ถูกต้อง
34. ขณะที่แสงเดือนรอคิวซื้ออาหารกลางวัน มีเพื่อนต่างห้องซึ่งแสงเดือนไม่รู้จักมาชวนคุยด้วย ถ้านักเรียนเป็นแสงเดือนจะทำอย่างไร
- ล้งเลแต่ก็พูดคุยด้วย
 - ไม่สนใจฟังและรีบเดินหนี
 - พูดคุยด้วยและซักถามว่าเรียนห้องไหน
35. ฝ่ายเป็นนักเรียนใหม่เพิ่งย้ายมาและไม่รู้จักใครเลยจึงนั่งเงียบไม่ค่อยพูด ถ้านักเรียนอยู่ห้องเดียวกับฝ่าย จะทำอย่างไร
- รอให้ฝ่ายมาชวนคุย
 - ชวนฝ่ายคุยและแนะนำให้รู้จักเพื่อนๆในห้อง
 - ชวนฝ่ายคุยและทักทายเมื่อเห็นว่าฝ่ายอยู่คนเดียว

36. ครีมเรียนอยู่คนละห้องกับซิง ทั้งสองคนเดินกลับบ้านทางเดียวกันทุกวัน แต่ไม่เคยคุยกัน วันนี้ซิงกลับบ้าน ฝนตกซิงเดินทางร่มมา เห็นครีมยืนหลบฝนอยู่คนเดียว ถ้านักเรียนเป็นซิงจะทำอย่างไร
- ยืมให้แล้วก็เดินผ่านไป
 - ชวนคุยด้วยและยืนหลบฝนเป็นเพื่อน
 - ชวนคุยด้วยและกางร่มให้ครีมเดินไปด้วยกัน
37. ประธานสี่เหลี่องขอให้นักกีฬาทุกคนขยันซ้อมเพื่อเตรียมแข่งขันกีฬาในสัปดาห์หน้า เอกชัยเล่นวอลเลย์บอล เก่งมากและอยู่ที่ทีมสี่เหลี่อง ทั้งยังเป็นนักกีฬาวอลเลย์บอลประจำจังหวัด ถ้านักเรียนเป็นเอกชัยจะทำอย่างไร
- ร่วมซ้อมกับเพื่อนร่วมทีม
 - ไม่จำเป็นต้องซ้อมมากเพราะตัวเองเล่นเก่งอยู่แล้ว
 - ร่วมซ้อมกับเพื่อนร่วมทีมและแนะนำวิธีเล่นให้ด้วย
38. ขวัญใจเห็นกรณีการ์นอนฟูอยู่กับโต๊ะจึงเข้าไปซักถาม ทำให้ทราบว่าการการ์รู้สึกไม่สบาย ถ้านักเรียนเป็นขวัญใจจะทำอย่างไร
- รอดถามความเห็นจากเพื่อน
 - บอกให้กรณีการ์พักผ่อนและแจ้งให้อาจารย์ทราบ
 - ดูแลพากรณีการ์ไปห้องพยาบาลและแจ้งให้อาจารย์ทราบ

ด้านการจัดการกับอารมณ์ (ข้อ 39 – 48)

39. วิลาวลัยได้รับคำชมจากอาจารย์ว่าประดิษฐ์ชิ้นงานที่อาจารย์มอบหมายให้ทำได้สวยมาก แต่กลับถูกรพรณ ต้าหนิว่ายังประดิษฐ์ชิ้นงานสวยสู้ตนไม่ได้ ถ้านักเรียนเป็นวิลาวลัยจะทำอย่างไร
- ไม่พอใจแต่ไม่แสดงอาการใดๆ
 - วางแผนไม่ใส่ใจกับสิ่งที่รพรณต้าหนิ
 - ยิ้มแย้มและยินดีรับฟังคำแนะนำจากรพรณ
40. หลังเลิกเรียนจันทร์ตราเดินเลียบสนามฟุตบอลเพื่อจะกลับบ้าน ระหว่างนั้นมีนักฟุตบอลซ้อมกันอยู่ในสนาม สุขุมเตะฟุตบอลอย่างแรงออกนอกสนามไปโดนจันทร์ตรา ถ้านักเรียนเป็นจันทร์ตรา จะทำอย่างไร
- โกรธและต่อว่าสุขุม
 - โกรธและบอกสุขุมว่าควรระมัดระวัง
 - ไม่โกรธเพราะรู้ว่าสุขุมไม่ได้ตั้งใจแต่เป็นอุบัติเหตุ
41. ปกติพักกลางวันแก้วจะไปทานข้าวกับจุ่มทุกวัน แต่วันนี้แก้วไปทานข้าวกับนิศา โดยไม่ชวนจุ่ม ถ้านักเรียนเป็นจุ่มจะรู้สึกอย่างไร
- น้อยใจที่แก้วไม่ชวนไปด้วย
 - โกรธแก้วที่ทำให้ต้องทานข้าวคนเดียว
 - เข้าใจแก้วคิดว่าแก้วอาจจะมีเรื่องคุยกับนิศา

42. มะลิปรีนปรายงานวางไว้บนโต๊ะเพื่อจะนำไปเข้าเล่มในวันพรุ่งนี้ ขณะที่มะลิไปเข้าห้องน้ำน้องชายมาเล่นที่โต๊ะและทำน้ำหกใส่ปรายงานที่เตรียมไว้ มะลิจึงคุณ้องทำให้น้องร้องไห้และแม็กก็มาดูมะลิที่ทำให้น้องร้องไห้ ถ้านักเรียนเป็นมะลิจะรู้สึกอย่างไร
- เสียใจที่คุณแม่เข้าข้างน้อง
 - เสียใจและไม่อยากพูดกับคุณแม่
 - เสียใจแต่ก็ยอมรับว่าต้องให้อภัยน้อง
43. น้ำตาลซื้อของขวัญให้คุณแม่ในวันเกิดแต่กลับโดนคุณแม่ตำหนิว่าไม่น่าจะต้องไปเสียเงินซื้อของ ถ้านักเรียนเป็นน้ำตาลจะรู้สึกอย่างไร
- น้อยใจแต่ก็เข้าใจคุณแม่
 - น้อยใจจนรู้สึกไม่อยากคุยกับคุณแม่
 - เข้าใจคุณแม่เพราะคุณแม่คงไม่อยากให้สิ้นเปลือง
44. ในวิชาการทำอาหารวันนี้อาจารย์สอนทำลูกชุบ นักเรียนตั้งใจปั้นลูกชุบให้สวยงามตามที่อาจารย์สอนแต่กลับถูกตำหนิว่ายังทำออกมาไม่สวยเหมือนจริงและถ้าอาจารย์ให้ฝึกปั้นใหม่นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
- ไม่พอใจและไม่ปั้นใหม่
 - เฉยๆไม่ได้เถียงและพยายามปั้นใหม่ให้ดีขึ้น
 - รับฟังคำติและนำมาปรับปรุงพยายามปั้นใหม่ตามที่อาจารย์แนะนำ
45. ในวิชาภาษาไทยอาจารย์ให้นักเรียนอ่านหนังสือเล่มที่ชอบที่สุดจะเป็นเรื่องอะไรก็ได้แล้วออกมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง บัทมาเลือกเล่าเรื่อง "ความสุขของกะทิ" ซึ่งเป็นหนังสือที่ได้รับรางวัลซีไรต์แต่กลับถูกวิบูลย์ล้อว่าเล่าได้ไม่ดี ถ้านักเรียนเป็นบัทมาจะทำอย่างไร
- โต้เถียงวิบูลย์
 - ไม่พอใจแต่ไม่ตอบโต้ใดๆ
 - เฉยๆไม่ตอบโต้เพราะมั่นใจว่าทำดีที่สุดแล้ว
46. ปกติหลังเลิกเรียนวิทย์จะชวนปริญไปเล่นฟุตบอลด้วยแต่วันนี้วิทย์เห็นว่าได้สมาชิกในทีมครบแล้วจึงไม่ได้ชวนปริญไปเล่นด้วย ถ้านักเรียนเป็นปริญจะรู้สึกอย่างไร
- ต่อว่าวิทย์ที่ไม่ชวนเล่นฟุตบอล
 - น้อยใจที่วิทย์ไม่ชวนเล่นฟุตบอล
 - เข้าใจวิทย์ว่าอยากชวนเล่นแต่สมาชิกในทีมครบแล้ว
47. สุขใจและเพื่อนๆช่วยกันทำพานไหว้ครู ดารณีนผ่านมาเห็นจึงคิดว่าพานที่สุขใจและเพื่อนๆทำนั้นไม่สวยและบอกให้แก้ไข ถ้านักเรียนเป็นสุขใจจะทำอย่างไร
- เฉยๆไม่ตอบโต้ดารณี
 - ต่อว่าดารณีว่าไม่ช่วยทำแล้วอย่ามายุ่ง
 - ลองฟังความคิดเห็นของดารณีก่อนและให้เพื่อนช่วยแสดงความคิดเห็น

48. ทุกเช้าเอ๋จะมาวิทยาลัยพร้อมกับปึก แต่วันนี้ปึกมีเวรทำความสะอาดห้องปฏิบัติการอาหารทำให้ต้องมาเช้ากว่าทุกวัน และไม่ได้บอกเอ๋ไว้ล่วงหน้า ทำให้เอ๋รอปึกจนมาสาย ถ้านักเรียนเป็นเอ๋จะรู้สึกอย่างไร
- น้อยใจที่ปึกไม่รอ
 - เข้าใจว่าปึกต้องรีบมาและคงลืมบอก
 - โกรธปึกและจะไม่รอเพื่อมาวิทยาลัยพร้อมปึกอีกแล้ว

ด้านการจัดการกับความเครียด (ข้อ 49 – 58)

49. ในแต่ละภาคเรียน วิทยาลัยจัดกิจกรรมเป็นจำนวนมาก กิ่งกาญจน์มักจะได้รับเลือกให้เข้าร่วมกิจกรรมเสมอ ทำให้ขาดเรียนบ่อยครั้ง และกังวลว่าจะเรียนไม่ทันเพื่อน ถ้านักเรียนเป็นกิ่งกาญจน์นักเรียนจะอย่างไร
- ซักถามจากเพื่อนว่าเรียนอะไรไปบ้าง
 - ซักถามจากเพื่อนและขอให้เพื่อนอธิบายในสิ่งที่ไม่เข้าใจ
 - ซักถามจากเพื่อนและเข้าห้องสมุดค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ
50. อาจารย์คัดเลือกให้สร้อยสุมาลีไปสาธิตการทำขนมไทยให้คณะทูตประเทศต่างๆ และมีชาวต่างชาติร่วมชมจำนวนมาก สร้อยสุมาลีรู้สึกเครียดและกังวลมากกลัวว่าจะทำได้ไม่ดี ถ้านักเรียนเป็นสร้อยสุมาลีนักเรียนจะอย่างไร
- ทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้
 - ขอให้อาจารย์เลือกคนอื่นไปแทน
 - ทำให้สบายและพยายามฝึกปฏิบัติให้มาก
51. เมื่อปีที่แล้วแพรและเพื่อนๆ ร่วมทีม ชนะเลิศการแข่งขันการปรุงอาหารจากข้าวกล้องในงานแข่งขันทักษะวิชาชีพระดับภาค การแข่งขันในปีนี้อาจารย์คาดหวังว่าทีมของแพรจะชนะเลิศอีก แต่ปรากฏว่าไม่ได้รางวัลใดๆ ถ้านักเรียนเป็นแพรจะอย่างไร
- รู้สึกอายนั่งและครวหน่าจะไม่ลงแข่งขันอีก
 - ยอมรับผลการแข่งขันและยินดีกับทีมที่ชนะเลิศ
 - รู้สึกเสียใจที่ไม่ชนะและแข่งคราวหน้าจะฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น
52. พิษณุขาดสอบปฏิบัติการร้อยมาลัยดอกไม้สดหลายครั้ง เมื่อประกาศผลสอบจึงทำให้พิษณุสอบตก อาจารย์จึงนัดสอบซ่อมทำให้พิษณุรู้สึกเครียด ถ้านักเรียนเป็นพิษณุจะอย่างไร
- บนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์
 - ฝึกปฏิบัติก่อนมาสอบหนึ่งวัน
 - ฝึกปฏิบัติสม่ำเสมอและให้เพื่อนที่เก่งๆ ช่วยสอนให้

53. อาจารย์ให้วาริไปหยิบสมุดการบ้านที่ห้องพักอาจารย์มาแจกคืนเพื่อนๆ ขณะนั้นในห้องพักอาจารย์ ไม่มีใครอยู่เลย มีแต่แม่บ้านทำความสะอาดอยู่นอกห้องเท่านั้นหลังจากนั้นทราบว่ากระเป๋าสตางค์ของอาจารย์ ถูกขโมย วาริจึงถูกเรียกไปซักถามจนรู้สึกเครียด ถ้านักเรียนเป็นวาริจะอย่างไร
- ไม่คิดมากเพราะไม่ได้เป็นคนขโมย
 - ไม่อยากพูดกับใครเพราะรู้สึกเครียดมาก
 - ทำให้สบายใจกังวลเพราะเชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ของตัวเอง
54. ในภาคเรียนนี้นักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำรายงานเกือบทุกวิชา สุชาติได้รับเลือกให้ร่วมกิจกรรมของ วิทยาลัยเสมอจนกังวลว่าจะไม่มีเวลาทำรายงานส่งอาจารย์ ถ้านักเรียนเป็นสุชาติจะทำอย่างไร
- ทำรายงานเมื่อว่าง
 - วางแผนการทำงานอย่างคร่าว ๆ
 - วางแผนและกำหนดตารางการทำรายงานและปฏิบัติตามนั้น
55. ช่วงนี้ใกล้สอบปลายภาค สายใจต้องไปนอนเฝ้าคุณยายซึ่งป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลทุกคืน และต้องอ่านหนังสือ เตรียมสอบ สายใจรู้สึกเครียด ถ้านักเรียนเป็นสายใจจะทำอย่างไร
- ใช้เวลาตอนพักกลางวันทบทวนบทเรียน
 - ไม่ทบทวนอะไรมากเพราะเรียนในห้องเรียนก็เพียงพอแล้ว
 - ตั้งใจเรียนในห้องให้มากและขณะไปเฝ้าคุณยายก็เอาหนังสือไปอ่านด้วย
56. แหวนเป็นไข้เลือดออก นอนรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลหลายวัน แหวนรู้สึกเครียดกลัวเรียนไม่ทันเพื่อน อีกทั้งยังทำงานที่อาจารย์มอบหมายให้ไม่เสร็จ ทำให้กังวลว่าถ้าส่งไม่ทันตามกำหนดอาจจะถูกตัดคะแนน ถ้านักเรียนเป็นแหวนจะทำอย่างไร
- ไม่สนใจทำงานที่อาจารย์มอบหมาย
 - ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนให้ทำงานให้
 - ให้คุณแม่มาแจ้งกับอาจารย์ว่าไม่สบายและถ้าหายดีแล้วจะทำงานส่งทุกชิ้น
57. ในการแข่งขันกีฬาปีที่ผ่านมา นพดลที่มสีฟ้าเป็นแชมป์วิ่ง 100 เมตร สำหรับการแข่งขันกีฬาดี ในปีนั้นนพดลก็เป็นตัวเต็งอีกเช่นเคย เมื่อการแข่งขันจบลงปรากฏว่านพดลได้ที่ 2 สู้ศักดิ์จากทีมสีเขียวคว้าที่ 1 ไปครอง ถ้านักเรียนเป็นนพดลจะทำอย่างไร
- อับอายและจะไม่ลงแข่งขันให้ทีมสีฟ้าอีก
 - ยอมรับผลการแข่งขันและแสดงความยินดีกับสู้ศักดิ์
 - รู้สึกเสียหน้าที่ต้องเสียแชมป์แต่ก็จะพยายามฝึกซ้อมให้มาก
58. วดีเป็นไข้หวัดใหญ่มีไข้สูงมาก ทานยาแล้วแต่ไข้ก็ไม่ลดคุณแม่จึงพาดีไปพบแพทย์ แพทย์เห็นว่าจำเป็นต้อง ฉีดยา วดีเป็นคนกลัวเข็มมาก ถ้านักเรียนเป็นวดีจะทำอย่างไร
- ขอทานยาแทนการฉีดยา
 - ร้องไห้และไม่ยอมฉีดยาเด็ดขาด
 - ทำให้สบายใจลึกๆพยายามคิดว่าฉีดยาแล้วจะได้หาย

☺ ขอให้นักเรียนตรวจสอบอีกครั้งว่าได้ทำแบบวัดครบทั้ง 58 ข้อ ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือ ☺

ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามลักษณะการปฏิบัติที่นักเรียนมีต่อตนเอง

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบถึงพฤติกรรม การปฏิบัติ การคิด หรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเอง ข้อคำถามแต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดแต่อย่างใด คำตอบที่ดีที่สุดคือคำตอบที่ตรงกับการปฏิบัติ การคิด หรือความรู้สึกของนักเรียนที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่ออ่านข้อคำถามแต่ละข้อ

2. แบบสอบถามนี้มี 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามจำนวน 30 ข้อ โดยมีคำชี้แจงในการตอบคำถามดังรายละเอียดในหน้าถัดไป

3. แบบสอบถามนี้ไม่จำกัดเวลาในการทำดังนั้นจึงขอให้นักเรียนอ่านและตอบคำถามด้วยความสบายใจตามความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติอย่างนั้นจริงๆ โดยผลของการตอบครั้งนี้จะไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคล แต่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อให้เห็นเป็นภาพรวมเท่านั้นซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ผู้วิจัยขอรับประกันว่าผลการตอบของนักเรียนจะไม่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนหรือวิทยาลัยโดยเด็ดขาด

☺ ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้ ☺

ปัทมา วรรณลักษณ์

นิสิตปริญญาโท สาขาการวัดผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

1. วิทยาลัย.....

2. ระดับชั้น () ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1
 () ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2
 () ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่านักเรียนปฏิบัติตามข้อความ
ในข้อนั้นๆ มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทำข้อความที่ตรงกับ
การปฏิบัติ ความคิดหรือความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด **ข้อละ 1 คำตอบ**
และ**กรุณาตอบทุกข้อ**

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติ ความคิด หรือความรู้สึก ของนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติ ความคิด หรือความรู้สึก ของนักเรียนมากพอสมควร
จริงปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติ ความคิด หรือความรู้สึก ของนักเรียนพอประมาณ
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ค่อยตรงกับการปฏิบัติ ความคิด หรือความรู้สึก ของนักเรียน
น้อยที่สุด/ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับการปฏิบัติ ความคิด หรือความรู้สึก ของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ / ความคิด / ความรู้สึก				
		จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	น้อยที่สุด/ ไม่จริงเลย
1	ข้าพเจ้าติดตามข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่สนใจ.....
2	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าจะเรียนต่อให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้มีงานที่ดีและมั่นคงในอนาคต.....
3	ข้าพเจ้าถือคติในการดำเนินชีวิตที่ว่าวันนี้ให้ดีที่สุด เพื่ออนาคตที่ดี.....
4	ข้าพเจ้าพิจารณาข้อมูลอาชีพต่างๆ หลายอาชีพเพื่อช่วย ในการตัดสินใจว่าข้าพเจ้าเหมาะกับอาชีพอะไร.....
5	ก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรข้าพเจ้าจะคำนึงถึงผลดี ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต.....
6	เมื่อข้าพเจ้าไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน ข้าพเจ้าจะถาม อาจารย์ให้เข้าใจ.....
7	เมื่อทำสิ่งใดผิดพลาดข้าพเจ้าจะแก้ไขข้อบกพร่องนั้นทันที...
8	ข้าพเจ้าเลือกเรียนในสาขาวิชาที่ข้าพเจ้าชอบ.....
9	ข้าพเจ้าติดตามข่าวสารการรับสมัครของสถานศึกษา ที่ข้าพเจ้าสนใจเสมอ.....

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ / ความคิด / ความรู้สึก				
		จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	น้อยที่สุด/ ไม่จริงเลย
10	เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายงานจากครู ข้าพเจ้าจะวางแผนการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง.....
11	ข้าพเจ้าเลือกเรียนสาขาวิชาที่ชอบและถนัด เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้ไปประกอบอาชีพที่สนใจ.....
12	ข้าพเจ้าหาข้อมูลอาชีพที่สนใจจากอินเทอร์เน็ต ห้องสมุด หรือห้องแนะแนว.....
13	ข้าพเจ้าคิดว่าการวางแผนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในอนาคต จะส่งผลดีต่อข้าพเจ้า.....
14	ข้าพเจ้าชอบวางแผนการทำงานไว้ล่วงหน้า เพื่องานจะได้บรรลุตามเป้าหมาย.....
15	ข้าพเจ้าส่งงานที่อาจารย์มอบหมายได้ทันตามกำหนด.....
16	ข้าพเจ้าจะเลือกเรียนต่อในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ข้าพเจ้าสนใจ.....
17	ข้าพเจ้าคิดว่าจำเป็นจะต้องวางแผนการเรียนเพื่อความก้าวหน้าและความสำเร็จในอนาคต.....
18	ข้าพเจ้าจะทำการบ้านให้เรียบร้อยก่อนดูรายการโทรทัศน์ที่ชื่นชอบ.....
19	ข้าพเจ้าไม่เคยทอดทิ้งเรื่องการเรียนรู้เพราะเชื่อว่าความพยายามจะทำให้ประสบความสำเร็จ.....
20	ข้าพเจ้าทบทวนบทเรียนที่เรียนไปแล้วอย่างสม่ำเสมอ.....
21	ข้าพเจ้ามักจะชวนช่วยหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิชาที่สนใจ.....
22	ข้าพเจ้าขยันและตั้งใจเรียนเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ.....
23	ข้าพเจ้าจะพยายามและตั้งใจเรียนไม่ว่าจะพบอุปสรรคใดๆ เพื่อความสำเร็จในอนาคต.....
24	แม้ว่าข้าพเจ้ามีผลการเรียนไม่ค่อยดีในบางวิชาแต่ข้าพเจ้าก็พยายามตั้งใจเรียนให้ดีที่สุด.....
25	แม้ว่าข้าพเจ้าจะไม่ชอบเรียนในบางวิชาแต่ข้าพเจ้าก็ตั้งใจเรียน เพื่อสอบให้ได้คะแนนดี.....
26	ข้าพเจ้าอ่านทบทวนบทเรียนเสมอๆ แม้ว่าจะเป็นช่วงเวลาปิดภาคเรียน.....

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ / ความคิด / ความรู้สึก				
		จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	น้อยที่สุด/ ไม่จริงเลย
27	ข้าพเจ้าจะขยันและตั้งใจเรียนสม่ำเสมอแม้ว่าผลการเรียน อยู่ในระดับที่ข้าพเจ้าพอใจแล้ว.....
28	เมื่อข้าพเจ้าสอบทำคะแนนในวิชาใดได้ไม่ดี ข้าพเจ้าจะ คิดว่าเพิ่มเติมในวิชานั้นๆ เพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น.....
29	ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานที่อาจารย์มอบหมายทุกชิ้น.....
30	ข้าพเจ้าตั้งใจฟังในสิ่งที่อาจารย์สอนตั้งแต่ต้นชั่วโมงจนกระทั่ง จบชั่วโมง.....

☺ ขอให้นักเรียนตรวจสอบอีกครั้งว่าทำได้แบบสอบถามครบทั้ง 30 ข้อ ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือ ☺

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์ ดร. ละเอียด รัชเฝ้า
ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง
ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร.กฤษณีย์ อุทุมพร
สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
5. อาจารย์ ดร.คมศร วงษ์รักษา
สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวปัทมา วรรณลักษณ์
วันเดือนปีเกิด	30 พฤษภาคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	82/591 หมู่บ้านซิเมนต์ไทย ถนนประชาชื่น แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา 5
สถานที่ทำงาน	สำนักความร่วมมือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	ประถมศึกษา จากโรงเรียนเทศบาลบ้านตะลุมพันธ์ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเบญจมราชูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
พ.ศ. 2540	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จากมหาวิทยาลัยรังสิต
พ.ศ. 2545	ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ